

DOMOVINA

Upravništvo „Domovina“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovina“, Knaflcova ulica 5/II., telefon 72

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 7-80 Din, polletno 13 Din, letošnje 24 Din; za inozemstvo: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, letošnje 48 Din. — Račun poštne karnatice, poštnice v Ljubljani, št. 10.711.

*Prijazno veliko noč
vsem bralcem in bralkam!*

V enakopravnosti je vstajenje za naš narod

Po mesecih hudih in vročih bojov smo se zopet enkrat poslanci SDK vrnili za par tednov v ožjo domovino.

Vroči in strastni so bili boji, ki smo jih vodili in jih bomo vodili do popolnega uspeha v Beogradu. Mnogokrat se vprašajo pametni Srbi, Hrvatje in Slovenci, ako nam je teh bojov treba. Ali ni škoda moči, ki se v njih trosijo?

Škoda jih je gotovo. A boj je potreben. Brez boja ni uspeha. Pri tem, kakor so se stvari razvile v Beogradu, ne more in ne sme ostati.

Navdušenje in bratstvo je vladalo, ko smo ustanovili Jugoslavijo. Ne dá se tajiti, da se je v prvih letih marsikaj storilo in naši kraji so mnogo pridobili, zlasti na šolskem polju. Pozneje pa je zavladal drug duh, ki ga ne moremo prenašati. Ko so se po dviganju naše valute začele obče gospodarske težave, so vladajoči krogi v Beogradu preobrnilli stvar tako, da se glavna bremena vale na našo stran, državni izdatki pa se krčijo zopet samo na naši strani. Na vso moč smo zadrževali ta nevarni razvoj, ki se hoče uveljaviti na vsej črti.

Mi boja nismo izžvali. Ogibali smo se mu do skrajnosti, ker smo vedeli, da mora roditi slabe posledice za vso državo, zlasti v našem razmerju napram inozemstvu. A razmere so se od dne do dne slabšale, zaradi česar smo bili končno prisiljeni sprejeti boj. Ko je lansko pomlad še nastopila čisto srbijanska vlada g. Vukičevića, smo videli, da gre za trajno politiko proti enakopravnosti. Začela se je huda volilna borba.

Tedaj so megle izginile. Videli smo, kdo je izdajica. Poprej toliko sovražni stranki (SDS in HSS) sta se sami od sebe brez kakih umetnih pogajanj znašli skupaj na isti fronti. Za skledo leče pa se je prodala SLS. Obesila se je radikalom za vrat, da ovira naš boj za enakopravnost na vseh poljih državnega življenja.

Mi smo ostali po vsem svojem mišljenju in čuvstvanju tisti, kakor smo bili: kakor poprej, nas navdaja ideja demokracije in jugoslovenstva, socialnega napredka in duševne svobode. Naše moči so zdaj vse obrnjene proti tistim, ki hočejo nadvlado srbi-

janstva nad ostalimi državljani, nadvlado nazadnjakov, nasilnežev in korupcionistov nad delovno večino ljudstva. Če nam tudi strelja v hrbet celokupno klerikalstvo, nič ne dé.

Kritika naše nesposobne vlade

Vladna politika vodi v katastrofo — Popolnoma se zanemarja kmetijstvo — Brezobzirna pristranost

Na seji Narodne skupščine je imel nedavno poslanec SDS g. Ivan Urek zanimiv govor, iz katerega povzemamo:

V naši skupščini gotovo ni nikogar, ki bi zanikal, da je naša država kmetijska. Vse, kar v naši državi živi, je odvisno od dobrega ali slabega stanja našega kmetijstva. Vse drugo, kar je v naši državi, pa naj bo to industrija, ki je itak precej slaba, ali obrt, je tukaj zato, da to naše veliko kmetijsko gospodarstvo izpopolnjuje. In ako je ves narod, ki v tej državi živi, odvisen od zemlje, oziroma od njenega donosa, potem smo mi vsi skupaj prav za prav kmetje.

Mi vemo, da je vsako podjetje tako, kakršen je njegov upravnik. In tudi

naše veliko državno kmetijsko gospodarstvo je tako, kakršna je njegova vlada.

Vlada bi se morala zavedati, da je tukaj zato, da dobro in pravilno vodi to podjetje, to veliko kmetijsko gospodarstvo. Stremeti bi morala za tem, da to veliko gospodarstvo čim bolj povzdigne.

Vsi vemo, da je bivša vlada stare male Srbije vodila preko vseh strankarskih neprilik v glavnem veliko gospodarsko politiko, politiko carin, politiko morja in politiko gospodarske svobode. Popolnoma pravilno je naglasil predsednik Kmetko-demokratske koalicije Stepan Radić, da je naša politika stare Srbije bila ona, ki je izžvala mržnjo v Avstriji in pri njenih zaveznicah, ki so hotele biti diktatorice Srbiji.

Čudno se mi zdi, da današnja vlada te politike nič več ne pozna.

Glavno je njej stankarstvo, da more potolažiti nekatere svoje ministrske kandidate, da more potolažiti svoje strankarske dobavitelje.

Toliko prej ga mora vsakdo spoznati v vsej njegovi pokvarjenosti.

Mnogi se čudijo ostrosti našega boja v Beogradu. Tudi mi bi imeli rajši, da bi mogel biti boj milejši. Razmere, ki so se sprožile zlasti zadnja tri leta, so take, da razburjajo tudi mirne živce. Naši ljudje so delavni in iskreni in ko so se temeljito prepričali, da ne gre z dobro, so udarili. Jaz mislim, da v skrajnih posledicah mora to prinesiti le dobro. Vemo, da je ogromna večina srbskega ljudstva poštena in da je tudi ona krivično obvladana in deloma pod vodstvom brezvestnih ljudi. Bijemo boj, ki bo tudi srbskemu ljudstvu v korist, na škodo bo le pijavkam.

Tudi če bi iz razlogov obče državne politike morala vstopiti kmetijska demokracija v vlado, bi se tam borila naprej za iste ideje in isti naš program z vsemi sredstvi. Duh enakopravnosti mora prodreti v vse državno življenje. Potem bo ves narod bolj vesel praznika Vstajenja in pomladi kakor ga je letos.

Dr. Gregor Žerjav.

O kaki gospodarski politiki, s katero bi mogla in hotela olajšati bedo med narodom, današnja vlada nima niti pojma. Tako je prišlo do tega, da smo danes ob desetletnici naše nove države, našega narodnega ujedinjenja, ob propadu. Gospodarska krivica je taka, kakor je še nismo nikdar imeli, kakor je niso poznali niti naši pradedje in kakor je ni bilo niti v Avstriji, kjer smo bili sužnji. Slabemu stanju v naši državi ni krivo samo slabo vreme. Mi smo imeli na primer leta 1922. in 1923. še večjo sušo, vendar pa takrat ni bilo gladi. Lansko leto ni bilo tako hudo, da bi moralo zaradi tega nastati tako neznošno gospodarsko stanje v naši državi, kakor ga imamo danes in ki nam je v sramoto pred vsem kulturnim svetom.

Če bi gospodje iz vlade prišli v Slovenijo, bi videli strašne prizore, kako se morajo mladi, močni ljudje poslavljati od svojcev, puščati žene in otroke brez kruha, brez sredstev in brez nadzorstva ter iskati daleč preko morja kruh, dasi bi ga moralo biti doma dovolj.

Odgovorni činitelj za to stanje v državi je vlada s svojim glavnim upravnikom, to je s svojim predsednikom. Vlada bi morala v naši zemlji naše kmetijsko gospodarstvo urediti tako, da bi zadovoljila ne samo naše kmetjsko ljudstvo, nego tudi vse ostale sloje.

Mi v vseh desetih letih našega ujedinjenja nismo dobili nobenega zakona, ki bi zadovoljil zlasti naše kmetjsko ljudstvo. Dobili smo pač davčni zakon, o katerem pa so ugotovili strokovnjaki, da bo naš kmet z njim silno oškodovan.

V naši kmetijski državi bi morala biti vrhovna uprava kmetjska,

na čelu kmetijskega ministristva bi pa moral biti strokovnjak,

ki bi poznal vse panoge svojega ministristva in ki bi vedel, kako je treba pomagati kmetijstvu naše

države. Vsa vlada bi se morala prav za prav osredotočiti pri tem ministrstvu, ker je vse drugo samo pripomoček, da naša država in naše veliko gospodarstvo uspeva. Na žalost pa imamo pri nas ministra za kmetijstvo, ki je osebno pošten človek, ki pa ni veščak in zato tudi nima veselja in pojma za svoje ministrstvo. To dokazuje naslednji primer:

Jaz sem v začetku decembra lanskega leta ob priliki, ko so se pričela trgovinska pogajanja med Grčijo in našo državo, stavil vprašanje na ministra za kmetijstvo in na ministra trgovine glede zaščite našega vina. Mislim, da pač ni treba razlagati, kako je to potrebno, ker je to znano vsakomur, ki živi na kmetih. Potreba zaščite naših vin je jasno razvidna ne samo s stališča obstoja vinogradnikov, ki so zlasti v Sloveniji bedni, ampak tudi z abstinencnega stališča. Treba je zabraniti uvoz tujih vin z visokimi carinami, ker tudi z abstinencnega stališča ni vseeno, če kupujemo in plačujemo draga tuja vina. Opozoril sem ministra za kmetijstvo in ministra trgovine, da se hoče znižati carina na grška in zaradi tega tudi na francoska in italijanska vina od 100 zlatih dinarjev na 45. Gospod minister za kmetijstvo mi je odgovoril naslednje: «Nije mi poznato niti sam dobil zvanični izveštaj o tome, da su zaključeni definitivno trgovački ugovori sa Francuskom i sa Grčkom te prema tome ne mogu ni dati obaveštenje gg. poslancima, koji su carinski stavovi na vino u ugovoru sa Francuskom i sa Grčkom usvojeni.»

To mi je minister za kmetijstvo odgovoril po preteku dveh mesecev, ko so bila zadevna pogajanja že zaključena. Istočasno sem dobil odgovor od ministra za trgovino. Slučajno sem dobil oba odgovora obenem. Ta odgovor se glasi: «Prema novom trgovinskom ugovoru sa Grčkom utvrđena je uvozna carina na 45 zlatih dinara od 100 kg vina.»

Torej minister za trgovino je vedel za to pogodbo, česar kmetijski minister Stanković ni vedel niti po preteku dveh mesecev, četudi je njegov uradnik, ki je sestavljal dotična poročila, trdil, da minister vse razmere prav dobro pozna. Iz tega vidimo, da nimajo ti gospodje niti pojma, niti sposobnosti, da bi vodili našo državo in naše kmetijsko gospodarstvo.

Dobili smo državni proračun s finančnim zakonom. Ta proračun je prav tak kakor dekleta z

ulice, ki hočejo svoje pregrehe, ko gredo k poroki, pokriti s tem, da denejo na glavo velik pisan venec. Naš proračun je skrit pod velikim pisanim vencem finančnega zakona in raznih dodatkov (amandmanov), katerih ne razume niti vlada sama. Zato hoče tudi naš proračun pokriti vse grdobije s tem velikim vencem finančnega zakona.

V tem proračunu vidimo žalosten primer, da se niti vlada niti kmetijski minister posebej ne brigata pravičnej za kmetijstvo.

Proračun za kmetijstvo znaša samo dva odstotka celokupnega proračuna. To je v naši državi, ki je kmetijska, nekaj strašnega. Za kmetijske šole, za strokovno izobrazbo naših kmetov, za vse, kar spada v to stroko, to so potovalni učitelji, tečaji itd., je vlada vnesla v proračun samo 3 milijone dinarjev, in to za vso državo. V naši državi imamo, če vzamemo število prebivalstva z 12 milijoni, gotovo največ 3 milijone ljudi, ki se ne pečajo s kmetijstvom. Ostalih 9 milijonov se pa peča samo s kmetijstvom in se izključno od tega preživlja. In za izobrazbo teh 9 milijonov ljudi je naša kmetijska vlada s svojim priveskom kmetijskih zastopnikov iz Slovenije dovolila samo 3 milijone dinarjev,

torej za izobrazbo 3 kmetijskih ljudi 1 dinar.

Za pobijanje kužnih bolezni pri živini je stavljena v proračun malenkostna vsota 350.000 Din. Strokovnjaki so dokazali, da je v enem samem letu, in to v letu 1926., pa tudi v letu 1927., uničila živinska kuga nebrojno število konj, svinj, goveje živine in ovc. In za pobijanje te strašne uničevalke našega kmetijskega in narodnega gospodarstva ima vlada samo 350.000 Din. Če vzamemo, da se peča 1.800.000 družin z živinorejo, potem vidimo, da

pride na 15 družin s petimi družinskimi člani 1 dinar za pobijanje kuge pri živini.

Z enim dobrim milijonom, gotovo pa z dvema milijonoma dinarjev bi bilo mogoče nabaviti dovolj cepiva proti raznim kužnim boleznim ter dovolj sredstev za popolno preprečenje milijard-ske škode v našem narodnem gospodarstvu.

Zdravstveno stanje v našem narodu je strahotno. Mi vidimo, da so danes zdravi in zdravniki na kmetih tako dragi, da si jih siromak ne more nabaviti in da je tako kmečko ljudstvo prepuščeno popolnoma samo sebi, kadar zbolí, ker nima sredstev, da bi moglo poklicati zdravnika. Bolnice, ki so redke, so prenapolnjene, drugih sredstev pa nimamo, s katerimi bi nudili siromaku pomoč v bolezni.

Socijalno vprašanje je pri nas eno glavnih. Poudarjal sem že,

če bi kmetijsko ministrstvo bilo na višku, da bi pri nas sploh odpadlo socijalno vprašanje.

Mi v Sloveniji smo tako srečni, da imamo v Slovenski ljudski stranki strokovnjaka za socijalna vprašanja, to je g. dr. Gosarja. Če berete «Slovenca», boste videli, kak strokovnjak je on. Kadar pride za ministra socijalne politike, pa popolnoma odreče vse strokovnjaštvo. Za kmetijsko ljudstvo se pač ne briga nikdo. Če bi se gospodje iz vladne večine podali enkrat v hribe, v vinogradniške kraje ali drugam, bi videli, kakšno siromaštvo tam vlada.

Pri nas v Sloveniji se je akcija glede prehrane delno že izvršila. Ljubljanski oblastni odbor je dobil 200.000 dinarjev od ministrstva za socijalno politiko, sam pa je dodal še 150.000 dinarjev. Za ta denar je nakupil koruzo, ki jo je razposlal v tiste kraje, ki so bili oškodovani po toči. Toda, gospodje, smelo trdim, da se niso še nikdar ni v naši državi, ni v bivši Avstriji zgodili primeri, kakor so se zgodili sedaj pri nas. Klerikalci so seveda bili kaj takega zmožni že poprej, toda si tega niso upali storiti. Seje sedaj, ko imajo za zaveznike sebi enake radikale, si pa to upajo in so tudi začeli posnemati svoje vladne zaveznike. V brežiškem srezu so lansko leto v nekaterih krajih razne elementarne nezgode popolnoma uničile poljske pridelke. Župani v brežiškem okraju smo dali povzročeno škodo preceniti, cenilci so šli od parcele do parcele, kar je seveda stalo mnogo truda in časa. Cenitev se je napisala v treh primerkih, od katerih smo poslali enega sreskemu poglavarju, drugega pa v Ljubljano. Ko je prišlo 5 vagonov koruze v Brežice, niso vprašali niti sreskega poglavarja, niti županov, temveč so vseh 5 vagonov naslovili na župnika v Pišecah. Župnik

Soteščan:

V vrtincih usode

(Povest nesrečne žene.)

(Dalje.)

Graščakovo modrovanje je doseglo, da je grof začel dvomiti o tem, kar mu je Narcisa razodela. Njen beg mu je zadal novo skelečo rano, vendar pa se mu ni ohladilo zaupanje v edinko in prepričanje, da je ravnala po načrtih, ko se je odstranila. Po sobarici je zvedel, da je ponoči odšla na dvorišče, odkoder se ni vrnila.

VIII.

Grajski čuvaj Uhelj je postal nenadoma tih in zamišljen. Nemirno je krožil po dvorišču, zdaj pa zdaj se je ustavil in skomignil z rameni.

«Nekaj se bo zgodilo», se je mrmraje pogovarjal. «Kake nesreče nas Bog obvarni!»

«Nikar nas ne begaj», mu je ugovarjal starejši hlapec. «Človeka je groza, kar pripoveduješ.»

«Videl sem, pa je konec besede. Še vselej je pomenilo.»

«Pa slišal si tudi», se je pošalil nekdo med tlačani.

«Slišal sem, slišal, tako kakor sedajle slišim tvojo besedo.»

«Podgane si slišal in sove, ki se zbirajo po ostrejšu in lovijo golazen.»

«Podgane ne odpirajo grobnice; zaškripala so železna vrata — nekdo je šel čez dvorišče proti stranskemu izhodu...»

«Kdo je šel čez dvorišče?»

«Žena, črno oblečena — razločno sem jo videl in slišal drobne korake... Prišla je iz grobnice, nič ni iztegnila roke in zaklenila in vendar so se vrata odprla in zaprla...»

«Uhelj, Uhelj, nič dobrega nam ne obetaš!» se je plašila grajska kravarica.

«Nič ne morem za to, ako sem rojen pod tako zvezdo. Tudi lani sem slišal spomin in že drugi dan je umrla stara Urša na vrtu pod drevesom.»

«Kdo vé, katerega bo zdaj doletelo?» je ugibal konjski hlapec.

«Grof je nekam otožen, odkar je omožil hčer», je pravila dekla. «Toži se mu po Narcisi, ali pa ima nekaj drugega na srcu...»

«Tako je, saj pravim, Bog nam prizanesi!» je vzdihnila priletna ženica.

Ves teden je v grajski kapelici gorela lučka, hlapci in dekleta so opravljale posebne molitve, da bi pregnali nesrečo, ki stoji pred vrati in čaka določenega trenutka. Vsako noč so se jim odpirala vrata starodavne grobnice, odkoder je prihajalo votlo mrmranje — pogovor umrlih prednikov. Vraževerni tlačani so ugibali pri delu, kdo izmed pokojnikov potrebuje posmrtno pomoči in kako bi se mu dalo pomagati. Marsikoga je mikalo bogastvo, ki je namenjeno onemu, kdor bo rešil trpečo dušo.

Žena, ki je šla v usodni noči čez grajsko dvorišče, je bila Narcisa, soproga ležiškega graščaka. Za odhod si je izbrala pozno nočno uro, ker ni hotela pokazati objokanega obraza onim, katerim je nekdanj zapovedovala. Spotoma je stopila v grobnico po slovo k

pokojni materi, na kar je izginila v molčečo noč. S seboj je vzela le najnujnejše predmete, shranjene v culici, in nekaj denarja za potovanje.

Kakor plaha srna je pritekla v dolino na belo cesto, ki se ji je brez smotra vila v daljavo. Kmalu pa se je zavedla, da je brez načrta in brez zadostnih sredstev, ki naj ji omogočijo zgradbo boljše bodočnosti. Oče jo je pahnil v nesrečo, pripoznal je krivdo, a pomagati ji ne more, ker je gospodarsko uničen. Zato mu ni odkrila svojega sklepa in grozote, o kateri je izvedela ponoči v zatišju drevoreda. Ako bi bil Tulipan dozna, da je njegov zet morilec, od žalosti in obupa bi si bil vzel življenje.

Jutranja zarja ji je odkrila v daljavi glavno mesto, tam se je namenila poiskati zaposlenje in živeti skrito do priložnosti, ko bo javno nastopila. Spotoma mora obiskati gomilo dragega Emila, trdno uverjena, da je padel v dvoboju. Potožiti mu hoče svoje prognanstvo ter ga prositi odpuščanja. A kako naj najde grob med toliko grobovi, ker najbrž še nima spomenika, po katerem bi ga mogla poznati? Sklenila je, poiskati postrežnico Ano, da jo popelje na pokopališče.

Pozvonila je pred visoko palačo, katere okna so bila v prvem nadstropju zastrta z neprozornimi zastori. Kolena so se ji šibila, srce ji je nemirno utripalo.

Postrežnica je odprla vrata, spoznala je Narciso, čudeča se njenemu prihodu. «Za božjo voljo, milostiva!» se je prestrašila ter jo zgrabila za roko. Pritegnila jo je v vežo, misleča, da bo skoro omedlela.

je s svojim razdeljevalnim strankarskim odborom brez najmanjšega ozira na cenitve

razdelil to koruzo popolnoma strankarsko med svoje pristaše.

Drug primer se je pripetil v Drganjem selu pri Novem mestu. To je popolnoma klerikalna vas. Tudi v Drganje selo je bil poslan en vagon koruze, čeprav tamkaj ni bilo niti sledu toče ali kakih drugih elementarnih nezdod. Toda pri volitvah sta dr. Kulovec, duhovnik in narodni poslanec, ter oblastni poslanec Pezdirc obljubljala: ako boste volili nas, boste dobili en vagon koruze. Toda poslali ga niso na župana, čeprav je klerikalec, ampak na klerikalnega agitatorja Jožefa Dularja, ki je koruzo razdeljeval. Tako se pri nas dele državne podpore, ki se seveda iztisnejo iz žepov siromašnega in izmozganega naroda. Vse, kar naš narod dobi, mora zopet sam dvojno plačati nazaj.

Ko je bil minister za socialno politiko g. doktor Gosar, je uvedel drugo prakso. Klerikalci so naslavljali pisma na njega osebno in prosili za podporo. Toda g. dr. Gosar kot minister ni vprašal okrajnega glavarja, žandarmerijo ali župana, ali je dotični potreben ali ne, temveč je vprašal župnika v Pišecah, ali je dotičnik klerikalec. In če se je župnikov odgovor glasil povoljno, je dobil prosilec direktno na dom od 300 do 3000 dinarjev podpore iz fonda za podpiranje najsiromašnejših ljudi. Nazadnje, ko je izgledalo, da bo g. dr. Gosar spodletel, smo mi nahujskali naše ljudi, naj tudi oni prosijo za podporo. G. dr. Gosar ni več utegnil, da bi spraševal župnika po politični pripadnosti prosilcev, in tako se je zgodilo, da so tudi naši ljudje dobili vsak po 300 dinarjev podpore.

Gospodje, kako se postopa pri nas z našimi invalidi, to veste sami.

Skrb za invalide je jako žalostno vprašanje.

Invalidi so pač najbednejši med bednimi, ki nimajo pri nas nobene pravice in zaščite. Na tisoče in tisoče nerešenih prošelj leži v ministrstvu za socialno politiko in pri raznih sodiščih, ki imajo odločevati o njihovih prošnjah. Toda tudi tukaj se vrši partizanstvo. G. dr. Gosar je prav dobro vedel, kdo izmed slovenskih invalidov je klerikalček. Tem invalidom so bile prošnje za odkup invalidnine takoj rešene.

V državi imamo najvišjo pravno institucijo, državni svet. Vsi veste, da je to oblastvo, ki bi moralo vršiti redno in točno svoje dolžnosti. Ne rečem, da tega ne stori, kolikor pač more. Toda tam se je nakupičilo takoj po prevratu toliko stvari, da ležijo še danes nerešene, ker je pač premalo uradnikov. Nobena stvar in če je še tako nujna, od katere je mogoče odvisna eksistenca družbe ali pojedinca, ne gre naprej.

Državni svet ne more rešiti vseh teh zadev, ker vlada noče dati potrebnih denarnih sredstev,

da bi se nastavilo dovolj ljudi, ki bi rešili te nakopičene akte.

Za zboljšanje našega kmetijstva ne najdemo niti v proračunu, niti v finančnem zakonu ničesar. Kmetijska zbornica je najbolj zaželjena institucija med našimi kmetijskimi sloji. Taka zbornica bi bila nujno potrebna, da bi vsi zakoni, ki se tičejo kmetijstva, prišli najprej v to zbornico. Mnogo se tudi govori in piše

o cenjenih kmetijskih kreditih.

Toda takih kreditov danes nimamo, dasi bi bili nujno potrebni. Carinska politika se pri nas ne vodi tako, da bi ščitila interese kmetijskega gospodarstva. Med drugim imamo n. pr. visoko carino na umetna gnojila. Tega ne najdete v nobeni drugi kmetijski državi. To se pravi nalagati carino na kruh. O zavarovanju živine proti boleznim in o zavarovanju kmetijskih pridelkov proti elementarnim nezdodam ni nobenega govora in tudi ne izgleda, da bi se moglo kaj takega doseči pod sedanjim nesposobnim režimom.

V desetem, torej jubilejnem letu našega ujedinjenja smo prišli tako daleč, da

vlada v celi naši zemlji glad

in se vrše eksekucije, kakršnih nismo bili vajeni niti pod bivšo Avstrijo.

Gospodje, napredna Slovenija in drugi napredni kraji so bili oni, ki so vas do sedaj branili in zagovarjali. Mi smo zaradi tega pri naših klerikalcih mnogo pretrpeli, ker so oni vzgajali narod proti Srbom vobče, proti radikalom pa še posebno. Gospodje klerikalci pa so pokazali, da je bilo vse, kar so do sedaj počenjali, usmerjeno na to, da pridejo do vlade.

Mi nismo sovražniki Srbov, oziroma naše države.

Mi hočemo imeti to državo in jo priznavamo. Mi hočemo imeti kraljevino SHS, toda nikdar nočemo in nikdar ne bomo priznali države Vukičevićev in radikalije, niti države rimskih hlapcev. (Živahno odobravanje in ploskanje pri opoziciji.)

Velikonočno pismo z dežele

Bližajo se prijetni velikonočni prazniki, spomin na Odršenikovo vstajenje in na začetek novega, lepšega življenja. Ti lepi prazniki padejo v čas, ko se prebudi vsa narava k novemu življenju, kar še toliko bolj povečujejo te praznovanje in daje človeku, posebno kmetiskemu, tem večje upanje v srečnejše in lepše dni.

No, pa letos je upanje bolj slabo, morda še slabše kakor preteklo dobo. Ne obeta se nam nič dobrega. Tisti, ki nam režejo sedaj kruh, to so naši klerikalni poslanci, so glasni v svojih časopisih, kaj vse dosežejo za nas, kako znižujejo davke, a mi prav nič ne občutimo tega. Narobe, vedno večji so davki. Letos je še oblastna skupščina naložila nova bremena, katera bodemo občutili tudi kmetje.

Gospodje klerikalni poslanci morda dobro delajo za gospodo v Beogradu, ker bi jih gospodje sicer ne trpeli v svoji družbi, a kaj slabo za nas. Morda so tudi dosegli za pirhe kake dobrote za posameznike v svoji lastni stranki, a za celoto jih niso. Letošnja velika noč nam ne bo dala tistega upanja v boljše čase, ki jih pričakujemo že deset let sem v naši sedanji novi državi. Deseto veliko noč bomo že letos obhajali v tej državi, v kateri bi se lahko cedila mleko in med, ako bi jo vladali res možje, ki smatrajo za prvo dolžnost blagostanje vseh državljanov. Ko smo praznovali prvo veliko noč v naši novi državi, smo bili polni upanja in smo tudi verjeli v pravično ureditev države in razdelitev bremen ter dolžnosti.

Ne le, da da se naše razmere ne zboljšujejo, nego se od leta do leta slabšajo. Praznovali bomo te praznike vse prej kakor z zadovoljnimi občutki. Na tem nosijo mnogo krivde naši klerikalni zastopniki v Beogradu. No, pa kljub slabim časom ne obupavajmo! Prebili smo že mnogo gorja in če bo Bog dal, bomo dočakali tudi boljše dni. Šele tedaj bomo lahko vzkliknili iz dna srca: Vesela aleluja!

«Milostiva, s čim naj vam postrežem?» ji je ponujala oporo.

«Ne pravite nikomur o mojem prihodu», jo je prosila šepetaje. «Prišla sem, da me po najkrajši poti popeljete na pokopališče do njegovega groba. Nanj bom položila šopek, nabran med potjo — kot zadnji pozdrav najboljšemu prijatelju.»

«Na čigavo gomilo?» je osupnila dobra starka. «Milostiva, jaz vas ne razumem.»

«Vem, da nisem vredna — morda bi oskrunila zemljo, ki ga odeva, vendar — vseeno mi pokaži grob, kjer trohni njegovo plemenito srce. Pokleknila bom in poljubila posvečeno prst, s solzami jo bom napojila.»

«Čigavo srce? O kom govorite, milostiva?»

«Saj veste, da govorim o Emilu in želim na njegovo gomilo»...

Postrežnica je mislila, da graščakinja ni pri zdravi pameti, brž pa se je spomnila, kaj ji je prav za prav zadalo krvavečo rano. «Vi najbrž ne veste»... jo je vprašalno pogledala.

«Česa naj bi ne vedela?» je osupnila ob preprostem vprašanju.

«To, da gospod Emil ni umrl za rano v dvoboju.»

«Torej živi?» se je vzradostila in hotela oditi.

«Počakajte!» jo je pridržala. «Emil sicer ni umrl, njegovo življenje pa je hujše od smrti. Zavoljo rane je ohromel po vsem telesu, večkrat ga obidejo težki živčni napadi. Pekel je mladenci taka bodočnost!»

Narcisa je vztrepetala ob misli, koliko hudega lahko napravi človekova hudobnost. Poglobila se je v načrte, kako bo kaznovala zločinca, v duhu je iztegnila roko, a je čutila, da jo veže neka nevidna sila. Hotela je zamahniti, a se je bala, da bi namesto njega ne zadela svojega očeta.

«Ali ga želite videti, milostiva?» jo je postrežnica vzdramila iz premišljevanja.

«Morda mu ne bo prijetno», je koprnela v hrepenenju, da ga vidi — zadnjič v življenju.

«Pojdite z menoj», jo je povabila, kažoča na stopnice.

«Grem, ako ostane tajno», se je obotavljala. «Nimam sicer slabega namena. Prišla sem na grob, a svet je hudoben ter bi mi podtikal slabe namene. Takl očitki bi bili hujši od dosedanje nesreče.»

Postrežnica jo je peljala navzgor po stopnicah v temno sobo k bolniški postelji njegove nekdanjega zaročenca. Tukaj je ležal mrliško blede; zaprte oči so mu bile vderte v očesno duplino, vele roke je držal prekrizane na prsih.

«Emil!» Narcisa je zajokala ter si je zakrila obraz. Kakor v omedlevici je zdrknila k njegovi postelji, naslonila se je s čelom na vzglavnik ter ga je močila z vročimi solzami. Ni se ji zdelo poniževalno tako obnašanje, želela si je trde pokore za storjeno krivico; prav nič bi ne pomišljala, ako bi ji bilo dano, prevzeti njegove bolečine.

Bolnik se je zganil, mukoma je odprl trudne oči ter je zopet zamižal. Slednja poteza

na njegovem obrazu je izražala boleost in trpljenje.

Graščakinja je spoznala, da je zaslutil njeno navzočnost: brž se je dvignila, da mu olajša muke, združene s spomini na mladostna leta.

«Z Bogom, Emil!» se je sklonila ter mu pritisnila poljub na mrzlo lice. Na vznožje mu je položila šopek, namenjen njegovji gomili. «Z Bogom za vedno!» se je poslovila med vrati in odšla z negotovimi koraki za neznanim smotrom.

IX.

Karel plemeniti Tulipan je ležal zleknjen v naslanjaču, poleg njega je visela častniška oprava in vojaški meč. Zdal pa zdaj je zaprto zazdehal in pogledal okrog sebe: pričakoval je očetovega poročila, radoveden, kaj bo ukrenil. Slutil je, da mu grof Tulipan ne bo mogel dati povoljnega odgovora in s tem bo zapečaten usoda.

Skozi meglo obupa so mu brleli motni žarki upanja. Morda pa se bo oče v skrajni sili le obrnil na zeta in če ga bo odklonil, tedaj se bo zatekel k Narcisi, ki mu bo odpomogla. V treh dneh mora poravnati dolgove, poprej se ne more razvedriti v nobeni družbi, ker povsod bi ga lahko iznenadil kak upnik ter ga osramotil.

Potekala je ura za uro brez pričakovane poročila. Utrujen od čakanja je vstal in stopil k oknu, toda ulica je bila prazna, ob tem času navadno niso dohajale denarne pošiljatve

Politični pregled

Narodna skupščina je na počitnicah in je zato politično življenje v Beogradu mirno. Le iz radikalne stranke se tu intam čujejo glasovi

o veliki napetosti med posameznimi radikalnimi prvaki.

Tako zvani centrumaši in pašičevci so začeli vojno proti vukičevićem. Posebno senzacija so vzbudili govori, ki so jih imeli v nedeljo bivši ministri dr. Ninčić, Boža Maksimović in dr. Stojadinović na svojih političnih shodih. Vsi trije so z ostrimi besedami obsodili nesrečno in škodljivo politiko vlade Vukičevića. Maksimović je dejal med drugim,

da se je strankarstvo razpaslo kakor še nikdar prej in da pravni red ni bil še nikdar na tako nizki stopinji, kakor je pod režimom Vukičevićeve vlade.

Maksimović je naglašal, da politika sedanjice vlade nujno narekuje, da se združijo vsi pošteni elementi v državi v borbi proti režimu, ki je pogubonosan ne samo za radikalno stranko, marveč tudi za narod in državo. Tako torej radikal obsodila radikalno politiko, a naši klerikalci jo hvalijo ter v svojem časopisu celo napadajo opozicijo v radikalni stranki sami, kakor da so sami v tej stranki zainteresirani.

Čudno je to! Rečemo pač lahko,

da so jo klerikalci daleč, prav daleč privozili.

Tako daleč namreč, da se niti ne sramujejo delovati za korist radikalov proti slovenskim koristim. To, seveda, morajo storiti, če hočejo biti prijatelji in zavezniki radikalov, to je stranke, ki si domišljuje, da je Jugoslavija samo zato tu, da lahko posamezni radikali sedé na ministrskih stolih. Prav istega mišljenja so, kakor je videti, tudi naši klerikalci.

Proti takima nazadnjaškima strankama, ki sta nam sedaj v vladi dali po vojni najslabši proračun in finančni zakon, se

mora KDK z vso odločnostjo boriti.

Prečanski kraji se vedno bolj zatirajo, korupcija na vseh koncih in krajih, bedasto zapravljanje državnega denarja, po drugi strani pa prav tako bedasto varčevanje tam, kjer varčevanje prinaša le škodo.

Iz inozemstva prihajajo zopet vznemirjalno vesti.

Italija spletkari med Albanci

in jih hoče na vsak način nahujskati na nas. Sumljivo je, da je albanska vlada zaprla svojo mejo proti Jugoslaviji. Kakor se doznava, bolgarski makedonstvujušči v zvezi z Albanci vrše priprave za napade proti Jugoslaviji. To vse pač le po želji Italije, odnosno Mussolinija, ki neprestano rožlja s sabljo in se v svojem nadutem in praznem junakovanju smeši pred vso Evropo. Naša vlada je proti zapori albanske meje odločno protestirala.

Iz južne Srbije zopet poročajo

o političnem umoru.

in sicer je bil v Prilepu umorjen tamošnji ugledni trgovec Ivan Balandžijević. Morilci so pobegnili.

DOPISI

GORNJI LOGATEC. Kulturno delo našega Sokola je v polnem teku. Skoro vsako nedeljo imamo kako prireditev. V zadnjem času smo imeli vrlo uspešno predavanje o nalezljivih otroških boleznih. Predavala je gospa dr. Kolarjeva iz Ljubljane zelo nazorno in poučno, da si je namah pridobila simpatije hvaležne publike. Eno zadnjih nedelj in na praznik sv. Jožefa smo gledali veliko narodno igro «Miklova Zala» ob izredno veliki udeležbi. Ni mala reč v tako majhnem kraju spraviti na oder nad 40 oseb. Dobrih živcev mora biti režiser, ki se loti take naloge. Zato je pa tudi zadoščenje po doseženem uspehu nalogi primerno. Igralo se je — seveda razmeram primerno — prav zadovoljivo, tu intam celo prav dobro.

STARI TRG PRI LOŽU. Doselej smo dosledno molčali na vsa obrekovanja s strani duhovščine. Molčali smo v prepričanju, da so bila vsa ta dejanja plod hipnega razburjenja ali opravičljive

nepremišljene naglice. Toda primer, ki se je dogodil te dni, nam sili v roke pero, ki naj napiše trpke besede. Pred meseci je obolel agilen član tukajšnjega Sokolskega društva. Ker se je njegova bolezen poslabšala, se je napotila dobra mati po spovednika. V kaplaniji jo sreča g. X. ter jo nahruli, kaj išče tam. Zena mu odgovori, da išče g. kaplana J., ki naj bi spravil bolnega sina z Bogom. Tedaj se je dogodil primer, ki ga pač nihče ne bi mogel opravičiti. Namesto tolažilnih besed, ki naj bi bedni materi olajšale gorje, jo g. X. nahruli z besedami, ki ne spadajo v kaplanijo. Začel je vpiti nad njo, češ, da je njen sin lump, da hodi v slabo družbo, čita brezverske časopise itd. Torej ploho psokv, ki so prebadale srce uboge matere. Kaj je čutila mati v tem trenutku, ne ve nihče od nas, gotovo pa je v tem hipu pretrpela več kakor gospod, ki jo je nahrulil, v vsem svojem življenju. Tega čina, storjenega nad trpečo materjo, ne bomo obsodili mi, ker se je obsodil že sam.

POLJANSKA DOLINA. Kakor vsak velikonočni ponedeljek tako bo priredil tudi letos ta dan popoldne naš Sokol lepo zabavo z igro «Vražja misel». Po igri bo prosta zabava. Pridite vsi v Sokolski dom! — Naš Sokol lepo napreduje in je delaven. V postnem času nam je priredil Ganglovo igro «Sad greha», ki se je igrala v popolno zadovoljstvo mnogobrojnih obiskovalcev. To igro bodo naši neutrudni in požrtvovalni igralci ponovili med letom kot gostje v Zireh in v Zeleznicah. — Zima v dolini še ni bila prehuda, snega ne veliko. Ozimina je le deloma dobro prestala. Seveda, če bo odslej boljše vreme s potrebno toploto, se bo marsikaj zboljšalo. — Razumljivo, da pri tem vremenu tudi naše ceste niso najboljše; le počasi se zboljšujejo kljub velikim obljubam merodajnih mož v dolini. — Naši ljudje hrepene po napredku. To dokazuje dejstvo, da si še tako majhen gospodar dá napeljati električno razsvetljavo v svoje hišne in druge gospodarske prostore. Kmalu ne bo hiše v Poljanah in gori do Gorenje vasi, ki bi ne imela električne naprave. Poljanska električna naprava bo kmalu oddala ves tok. Tedaj lep napredek. — Ker so veseli velikonočni prazniki tu, želimo vsem bralcem in brakam, da bi praznike prav veselo preživeli.

KRANJ. (Smrtna kosa.) Te dni je preminul na svojem domu v 68. letih starosti gospod

Nejevoljen je obrnil ulici hrbet. «Usmrti se in vsega bo konec», mu je nekaj šepetalo. Segel je po orožju, tedaj pa se mu je nasmejnulo življenje kakor solnce izza temnega oblaka.

«Zdaj še ne», je odpodil izkušnjavo. «Pridel bom odhodnico... Smrt naj počaka...»

Oblekel je sukno in opasal meč, namenil se je v gostilno med tovariše, ki seveda ne bodo slutili, kaj namerava. Povabil bo tudi svoje upnike ter jih potolažil, da bodo tem bolj presenečeni, kadar bodo čuli vest o njegovem dejanju.

Na hodniku so se pojavile stopinje, vstopil je pismonoša s pričakovanim pismom. Karel ga je odprl in prečital, njegove slutnje so se izpolnile.

«Ako ne moreš več shajati, pusti vojaško službo in pridi domov, zakaj pri najboljši volji ti ne morem pomagati», se je glasilo očetovo poročilo. «Tudi od Lamberta ne moreš pričakovati podpore: med njim in med Narciso je prišlo do razdora; za vedno ga je zapustila.»

«V smrti je rešitev!» je vzdihnil in raztrgal usodno pismo. «Dajte mi vina, prijatelji; laže mi bo umreti, ko se upijanim!»

Zamišljen je odšel iz sobe, na ulico so padale prve večerne sence. Srečal je pritlikavega grbca z drobnim, mežikajočim pogledom.

«Kam si se namenil?» ga je grbec prijazno nagovoril.

Karel se je sprva hotel potuhniti, toda stavec je stopil za njim ter ga zgrabil za rokav.

«Ali meniš, da bom odnehal?» se ga je držal kakor klop.

Častniku je upadel pogum. «Pridi jutri v stanovanje», ga je pomiril, videč, da ga ne more odgnati.

«Ampak ne pozabi, kdaj in kam si me povabil. Dolgo me že odrivaš, čakanja sem se naveličal.»

Karel je zavil v ulico proti mestni gostilni; tu so ga čakali tovariši — družba, v kateri se je otresel samomorilnih misli in pozabil na vsiljivega starca.

Drugo jutro se je prebudil z grozovitim mačkom. Pred očmi so mu plesali vinski duhovi; zanj še ni bilo dneva, zakaj še vedno se je naslajal ob zvokih nočne zabave.

Zazdelo se mu je, da je nekdo potrkal na vrata. «Kdo je?» je zaspano zazelhal.

«Aron sem, tvoj dobri znanec. Pa nisi pozabil, da si me povabil?»

«Ne poznam te, nadležnik. Nikar me ne varaj!»

«Pridem pozneje, ko se boš iztrezil.»

Trkanje se je čez kako uro spet ponovilo. Žid je javkal pred vrati, prosil ga je in rotil pri vseh bogovih, naj se spomni včerajšnjega vabila.

«Počakaj, da se oblečem», se mu je častnik naposled moral vdati.

Aron je kar zavriskal, tako se je razveselil. Čakati pa je moral dolgo časa, preden se je preoblekel, na kar ga je pozval v sobo.

«Urediti morava važne račune», je začel pritlikavec po običajnem pozdravu.

«Nič se še ne mudi», se je Karel vznejavljil

«Deset tisoč znaša dosedanji dolg, ki ga bo treba poravnati...»

«S čim? Posodi mi rajše drugih deset tisoč, ker jih nujno potrebujem.»

«Na kaj naj ti jih posodim?»

«Na mojo opravdo...»

«Pohištvo je vredno komaj polovico tega denarja, razen tega je lahko že desetkrat obremenjeno.»

«Kaj pa moje ime in služba? Ali nima nobene veljave?»

«Hm, ime... Več vrednosti bi imel pri meni svak graščaka Lamberta z Ležišja...»

«Koliko? Govori, Aron!» Karel se je odahnil, židove besede so mu olajšale težo, ki mu je ležala na srcu.

«Toliko, kolikor zahtevaš...»

«Izborna, kar sestaviva zadolžnico!»

«Ampak podpisal jo boš kot graščak Lambert z Ležišja s polnim imenom.»

«Aron, nikar se ne šali. Pogledaj orožje, mu je pokazal na steno. «ako do jutri ne dobim posojila, bom izprožil. Ali me razumeš?»

«Jasno si se izrazil.»

«Ker ti zaupam, Aron, vem, da znaš molčati.»

«Prazne besede, Karel. Kaj drugega sem pričakoval od tebe.»

«Kdor je v zadregi, ne more izbirati besed.»

«Rešitev je na poti», mu je važno pošepnil, «svak ima veljavo.»

«Ne misli, da se bom vrgel predenj na kolena ter ga prosil miloščine.»

«Ni treba, ako me boš poslušal...»

«Tak govori!» je bil Karel nejevoljen.

Jernej Ručigaj, gostilničar in posestnik na Glavnem trgu. Podlegel je kapi, ki ga je zadela na seji občinskega sveta kranjskega, preteklo sredo. Pokojnik je bil zelo delaven v strokovnih organizacijah ter zlasti v komunalni politiki. Z njim lega v grob eden najagilnejših gospodarstvenikov delavcev v gorenjski metropoli. Bil je dolga leta član občinskega odbora ter načelnik tržnega odseka, izvoljen na listi SDS. Bil je načelnik gostilničarske zadruge za kranjski okraj, podpredsednik Zadruga sodavičarjev za Slovenijo, odbornik Čebelarstva in kmetijske zadruge. Njegovo smrt bodo težko občutile številne gospodarske organizacije. Zaljubljeni rodbini naše sožalje, njemu pa bodi zemljica lahka. Časten mu spomin!

SODRAŽICA. Kap je zadela dne 27. marca tukajšnjega domačina g. Ludovika Pužlja. Opravljaj je še čil in zdrav gospodarska dela s svojo ženo, na kar mu je postalo slabo, da je padel na tla. Vsaka zdravniška pomoč je bila izključena in je že v par trenutkih izdihnil. Naj mu bo ohranjen blag spomin!

DRAGATUŠ. Te dni je preminula 26letna gospa Tinka Štefaničeva, soproga uglednega trgovca in gostilničarja v Dragatušu. Blaga pokojnica je bila zelo priljubljena po vsej okolici. Že dalje časa je bolehal, toda kljub bolečinam ni niti enkrat vzdihnila, ampak je prenesla vse do zadnje ure z mirno vdanostjo. Bila je zelo dobra tudi napram tujcem, katerim je rada postregla, če je le mogla. Zato se je tudi vsakomur precej priljubila. Ob njeni smrti je bilo vse globoko potrto. Naj ji bo domača zemljica lahka!

LOKA PRI ZIDANEM MOSTU. Kakor povsod tudi pri nas klerikalci uganjajo razne uganke na škodo davkoplačevalcev ter delajo sklepe brez vednosti nas občanov. Tako so si izmislili ter storili sklep, da se prepusti stara šola v cerkveno last, ne da bi pri tem pomislili, da potrebuje občina sama premoženje, ker je to edini izhod za zmanjšanje občinskih doklad. Seveda se dela vse to brez vednosti vsega občinskega odbora. Zato so se odborniki gospodarskega kluba odločno uprli takemu postopanju posameznih klerikalcev in so zahtevali, da se ta sklep prekliče v interesu občinskega gospodarstva. Postopanje gospodarskega kluba mi občani odobravamo in obsojamo klerikalno delo, ki nas vodi k robu propada. Zato polagamo na srce vsem onim, ki ste storili ta sklep, da ga prekličete v interesu občinskega go-

spodarstva, ker boste nosili hudo odgovornost za storjeno delo.

SEVNICA OB SAVL. Godbeni odsek Sokolskega društva v Sevnici je priredil 1. aprila v gostilniških prostorih brata R. Cimperška koncert v korist gladojučim našim bratom v Hercegovini in Dalmaciji. Vsakomur je lahko žal, kdor se tega lepega koncerta ni udeležil.

PREKOPA PRI VRANSKEM. Dne 26. marca so se vršile tukaj občinske volitve. Imeli smo tri liste. Rezultat je naslednji: Prva (SLS in SKS) 47 glasov in 3 odbornike, druga (SKS in SLS) 20 glasov in 1 odbornika, Gospodarska lista (KDK 63 glasov in 5 odbornikov).

JURKLOŠTER. Jurkloštarski prašiči in njihovi lovci so prišli sedaj po zaslugi našega vnetega dopisnika v «Slovincu» in «Domoljubu» že na dnevni red. Ubogi prašiči sedaj, ko se jih je lotil naš dopisnik s preganjanjem po časopisih. Ne preostaja jim drugo, kakor da se res umaknejo v tako zvane «Urwalde». Prašičem se bo sedaj lahko prišlo do živega, kajti v našem dopisniku vidimo pogumnega in vztrajnega preganjalca. Škoda, da smo ga prepozno spoznali, ker bi lahko mnogo neuspehov izostalo. Če se pojavi naš dopisnik v revirju, bodo postale divje svinje na mah krotke in ponižne živalce, katere bo lahko pomoriti in konec bo vsem lovom ter pogonom; divja svinja bo postala bela vrana v okraju. Priporočamo torej dopisniku, da se prvega pogona udeleži osebno in dejansko kot gonjač pripomore k težko zaželenemu uspehu, da tako reši čast tukajšnjim lovcom.

SLOVENJGRADEC. Minuli četrtek popoldne je bil pokopan 32 let stari posestnik, gostilničar in trgovec Anton O b e l v Starem trgu pri Slovenjgradu, ki se je ponesrečil. Kako je bil pokojnik priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Spremila ga je na zadnji poti dolga vrsta kmečkega ljudstva iz bližnje in daljne okolice, meščanstvo iz Slovenjgrada in iz Dravske doline ter številni sorodniki. Pred hišo in na grobu so mu zapeli pevci-domačini, na grobu sta se poslovila od pokojnika v lepih besedah župnik Jurko iz Starega trga ter šolski upravitelj Kopač, slednji v imenu gasilcev, ki so prihitali iz vseh krajev, ker je bil pokojnik ustanovnik gasilnega društva v Starem trgu. Blag mu spomin!

STARI TRG PRI SLOVENJGRADCU. Tu je 27. marca preminul nenadne smrti v starosti

32 let obče priljubljeni g. Anton O b e l, posestnik, trgovec in gostilničar. Pokojniku blag spomin!

MALA NEDELJA. V Društvenem domu se je v nedeljo 11. in 25. marca uprizorila vojna žaloigra «Orkan». Kljub skrajno slabemu vremenu je bil obisk zadovoljiv. Vsem od blizu in daleč, ki se niso strašili slabega pota, iskrena hvala! Pričakujemo pa v bodoče tudi od činiteljev, katerih dolžnost je, podpirati prosvetno delo, več umevanja ter vsaj moralne, ako že ne gnotne podpore. Pripravljajo se dramska pripovedka «Martin Krpan», ki se bo uprizorila v nedeljo 6. maja, na kar se opozarjajo vsa sosednja društva in cenjeno občinstvo.

SV. TOMAŽ PRI ORMOŽU. V Savskem vrhu je umrl po mučni boleznini posestnik Janez Marin. V miru naj počiva! — Dne 30. marca pa si je končal življenje z vojaško puško tukajšnji orožnik Franc Zvölber.

STRUMICA. Vesele velikonočne praznike, pa obilo pirhov žele vsem bralkam in bralcem «Domovine», posebno fantom in dekletam slovenski «Janezi» 49. pešpolka v Strumici: narednik vodnik Avgust Vidmar (Ljubljana), narednika Franc Flander (Železniki) in Slavko Lapornik (Laško), podnaredniki: Franc Gerželj (Ruše-Postojna), Stanko Fabjan (Log), Ferdinand Novak (Maribor), Franjo Balažic (Beltinci), Vladimir Borštnik (Stična), Mirko Kuzma (Krško).

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

GNOJENJE VIHOGRADOV Z UMETNIMI GNOJILI

Vinogradi potrebujejo rednega gnojenja, da nam bogato rodé. Najboljši gnoj je dober hlevski gnoj. Prav dober je tudi skrbno pripravljen kompost. Hlevski gnoj ima to prednost, da gnoji in zemljo obenem ugodno rahlja ter jo bogati na črni prsti ali humusu. Pravilno je, da gnojimo trte vsake tri ali štiri leta, in sicer močno s hlevskim gnojem in da pomagamo vmes še z umetnimi gnojili. Na ta način vzdržujemo trte pri trajno dobri rodovitosti.

«Ves čas ti že namigujem», se mu je pogljiivo namuznil.

«Torej, kaj naj storim, da pridem do denarja?»

«Svak mora dovoliti», se je grbec zadovoljno obližnil. «Daj mi njegovo jamstvo in jaz ti odštejem posojilo.»

«Norec!» se je Karel razburil. «Kje naj iščem svaka zdaj ob dvanajsti uri? Iz tal ga ne morem pričarati ali iz nič ustvariti.»

«Lahko, ako hočeš. Pa tudi moraš — za boljšo bodočnost.»

«Aron, res te ne razumem.»

«Rešilo bi te jamstvo z graščakovim podpisom. Ali ga znaš ponarediti?»

«Sleparstvo!» Karel je spoznal satanski nasvet ter se je s studom obrnil od žida.

«Sredstvo, da si opomoreš», se mu je laskal in hlinil. «Na ta način se jih je že mnogo izmuznilo iz zadrege. Tako boš prišel do denarja, zopet boš lahko igral in če boš mogel, mu boš povrnil. Tudi ni izključeno, da ti bo dolg odpustil; sklicuj se na stisko, reci, da si bil primoran.»

«Ne bom se umazal s takim dejanjem. Rajši umrjem, kakor pa živim s prisleparjenim imetjem.»

«Kar ti svetujem, ni sleparstvo, marveč pripomoček, da se izogneš sramoti. Svak te bo pohvalil, čim mu razložiš, zakaj si segel po uspešnem leku za svoje rane.»

Karel se je zgrabil za vroče čelo. Spomnil se je razdora med svakom in Narciso, česar se ne more zanašati na njegovo oporo. Židov predlog je sicer umazan, vendar ga mora sprejeti, ako hoče priti do denarja, ki

ga nujno potrebuje. Spet bo lahko poskusil srečo pri igranju in z dobičkom bo poravnal posojilo, ako se z graščakom drugače ne pobotata. Daleč v ozadje je potisnil samomorilne misli, saj jih bo lahko obnovil, čim bo primoran skleniti življenje.

«Koliko mi odšteješ, ako podpišem?» ga je vprašal boječ in nezaupljivo, kakor da se je sramoval lastne besede.

«Ali znaš ponarediti podpis? To moram vedeti, preden ti odmerim posojilo.»

«Znam, mu je prikimal. «Imam graščakovo pismo, po katerem ga bova posnela...»

«Izvrstna misel! Zakaj si se obotavljal? Z denarjem si boš ustvaril sijajno bodočnost; poišči si bogato nevesto z imovitim tastom in stal boš kot hrast na gori. Tedaj bi ti lahko zvišal posojilo in podaljšal odplačevanje.»

«Koliko si mi pripravljen nakazati?»

«Dvajset tisoč, ako predložiš potrdilo z graščakovim podpisom. Menim, da bo za prvo silo zadostovalo.»

«In kdaj mi boš izplačal?»

«Čez nekaj ur ves znesek, prej pa mi podpiši menico z graščakovim imenom. Pokaži mi njegovo pismo, da vidim pisavo.»

S tresočo roko mu je izročil list z graščakovim podpisom; sedla sta k pisalni mizi ter ga prenesla na menico za dvajset tisoč. Žid je spravil ponarejeno zadolžnico ter je odšel v mesto po obljubljeni posojilo.

X.

Sledovi roparskih napadov in umorov so vodili na kup zapuščenih razvalin, kjer so se vsako noč dogajali zločini, ki so vzbujali med

prebivalstvom strah in grozo. Mestna varnostna straža je obračala na ta del mesta vso pozornost, nadzornik je naročil najboljšemu stražniku, naj posveti v zloglasno roparsko gnezdo. Nanj se je zanesel, saj je razčistil že marsikako zamotano zadevo.

Storž se je poslušno postavil pred nadzornika, ponosen je bil, da mu je poveril važno nalogo.

«Ti si mož, kakršnega potrebujem», je začel nadzornik.

«Ukazujte, gospod nadzornik!»

«Prepričati se hočem, koliko je resnice na govoricah, zato bom med razvalinami nastal stalnega stražnika, ki bo opazoval in poročal, pa tudi nastopil, ako bo potrebno. Izkušen si in pogumen mož: podnevi počivaš, ponoči pa oprezno zalezuj.»

«Potrudil se bom, kolikor bo mogoče, gospod nadzornik. Z mano boste zadovoljni.»

«Ampak nevarnosti se ogibaš, nočem, da bi bil žrtev poklica. Ako se ti zdi potrebno, se lahko tudi preoblečeš in tuliš z volkovi po brlogih, toda previdno, da te ne spoznajo.»

Stražnik Storž se je zahvalil za zaupanje ter se je odpravil na delo. Preoblekel se je v raztrganega postopača; čim se je znočilo, se je odpravil med razvaline, kjer se je plazil med zidovjem, opazoval in poslušal. Vsaki še tako neznačajni senci je posvetil pozornost.

Prva noč je minula brez posebnega dogodka; ko pa se je nastopne noči približal mostu ob nasipu, tedaj je čul, kako je nekaj pljusnilo v vodo in zaklicalo na pomoč. Kot bi trenil, je bil na mostu, našel pa ni nikogar, celo voda je molčala v deroči strugi. Pogledal

Če manjka hlevskega gnoja, si moramo pomagati z umetnimi gnojili, ki dajejo trti potrebne hranilne snovi, ne da bi zemlja obenem rahljala in pomnoževala v njej tako važen humus. Danes so umetna gnojila velevažen pripomoček za zboljšanje rodovitosti in zato jih rabimo zlasti v letih, ko ne gnojimo vinogradov s hlevskim gnojem.

Umetna gnojila spravljamo v zemljo jeseni ali pa spomladi pred prvo kopjo, na ta način, da jih raztrosimo in podkopljemo. Vzeti je vse tri vrste umetnih gnojil, namreč Tomasovo žlindro, oziroma superfosfat, potem kalijevo sol in kot dušičnato gnojilo apneni dušik, oziroma čilski soliter. Tomasovo žlindro in kalijevo sol je pomešati in hkrati raztrositi in podkopati. Apneni dušik je rabiti najprej kot prvo gnojilo in ga je posebej raztrositi. Čilski soliter je pa raztrositi pozneje, ko začno trte že zeleneti. Trosimo ga k vsaki trti in pustimo lahko na vrhu, da ga dež izpere. Trositi je ostala gnojila tako, da pridejo po en pedenj proč od trte. Za en oral vinograda potrebujemo 200 kg Tomasove žlindre (oziroma 150 kg superfosfata), 150 kg kalijeve soli in povprečno 100 kg čilskega solitra. Za apneni dušik je sedaj čas že prekasen.

Če imamo dosti pepela, ga lahko porabimo namesto kalijeve soli. Pomni pa je, da ima kalijeve sol 42 % kalija (v 100 kg 42 kg), dočim ga ima pepel navadno 12 % in k večjemu 15 %.

Namesto navedenih treh gnojil rabimo danes tudi mešano gnojilo, ki ga imenujemo «nitrofoskalo». To gnojilo vsebuje vse tri vrste hranilnih snovi, namreč fosforno kislino, kalij in dušik. Za en oral ga potrebujemo 400 do 500 kg.

Umetna gnojila so zelo učinkovita le v dobro obdelanem in tudi sicer gnojenem vinogradu. Če je pa vinograd zanemarjen in izdelan, oziroma izčrpan, ker mu je zmanjkalo hlevskega gnojenja, mu pa tudi umetna gnojila ne morejo dosti pomagati. Umetna gnojila se dobe v najboljši kakovosti pri Kmetijski družbi v Ljubljani in v Mariboru.

GOSENČJA GNEZDA.

Če pregledujemo sadno drevje v zgodnji pomladi, najdemo marsikje po vejah pajčevinaste zapredke ali pa zavite suhe liste. To so gosenčja gnezda, ki čakajo na prvo zelenje po drevju, da se prebude male gosenice iz zimskega spanja in

da začno svoje pustošenje z objedanjem mladih listov, prvih poganjkov in cvetja. Škoda raste od dne do dne, tako da ostanejo nazadnje le še gole veje, dočim se dorasle gosence zabubijo in preobrazijo pozneje zopet v metulje. Tudi po grmovju in živih mejah naletimo na taka gnezda, iz katerih zlezejo gosence, da obirajo nastalo brstje in liste.

Gosence, ki prezimujejo v takih zapredkih, zarejajo razni metulji, ki so zaradi tega vsi škodljivi sadnemu drevju, kakor: glogov ali vrtni belin, zlatnica ali zlatoritka in jabolčni molj. Metulji napravljajo svojo zalego že v poznem poletju. Gosence, ki se izležejo, prezimujejo v zapredkih, ki jih delajo s svojo pajčevino na koncu vej, navadno med rogovilami.

Da preprečimo škodo, ki jo delajo v zgodnji pomladi z objedanjem listja in cvetja, je treba, da te zapredke pravočasno uničujemo in sicer z obiranjem in maščenjem gosenc ali pa s požiganjem, kar lahko dosežemo z roko, dajmo z roko obrati ali s škarjami odrezati in z nogo poteptati, da se vse gosenice pomoré. Gnezda pa, ki jih ne moremo z roko doseči, naj se požgo. V ta namen se dobe tudi posebne bakle s petrolejevim gorivom, ki jih nasadimo na dolge droge, da laže ožigamo taka gnezda.

Oblasti opozarjajo naše gospodarje vsako leto na zatiranje gosenčjih gnezd, le žalibog, da ni zadosti uspeha. Za take odredbe se premalo zanimamo in jih ponavadi ne izvajamo. Še največ do brega nam store v tem pogledu razne ptice, posebno senice, vrabiči in ptice pevke. Vendar je treba, da jih tudi mi podpiramo in da zatiramo to škodljivo golazen. Naša šola odrasla mladina je poklicana, da se loti tega dela. Poglejmo tedaj naše sadne vrtove in bližnje meje in pokončujemo gosenčja gnezda, kjerkoli jih najdemo!

TRAVNIŠKI PLEVEL.

Sedaj v zgodnji pomladi je čas, da se lotimo dela tudi po naših travnikih. S tem še ni vse storjeno, če travnike pobranamo in poravnamo krtine ali če travnike pognojimo. Treba je tudi, da jih očistimo od škodljivega plevela. Plevelne rastline so ravno tako nadležne po travnikih kakor so po njivah. Škodujejo nam pa na razne načine. Nekatere plevelne rastline nam škodujejo s tem, da jemljejo prostor drugim rastlinam, same

pa ne dajejo nobene prave košnje. Pri tem pa znižujejo še tečnost krme. So pa tudi take plevelne rastline, ki so naravnost strupene in škodljive in zaradi tega živini nevarne. V prvo vrsto spadajo kodrastolistna kiselica, škrobotec, širokolistni tropotec, razne vrste regrata, razne kukovice, travniška kreša, dvoletni dimek ali zajka, razne zlatice, glavinec itd. V drugo skupino pa štejemo jesenski podlesek ali ušivec, garjevi mleček, gladež, trebalje, pikasti mišjek in dr.

Največ plevela se prikazuje po zanemarjenih travnikih, ki jih ne gnojimo niti drugače oskrbujeemo. Po takih prostorih se navadno razpase tudi mah, ki je zelo nadležen plevel, ker ga je težko pokončati. Sedaj spomladi imamo največ dela z zatiranjem mahu, potem pa s pokončavanjem jesenskega podleska ali ušivca in s ščavjem, t. j. kodrastolisto kislino. Ta plevel se že od daleč pozna na travniški ruši, na kateri dela veliko škodo. Zato ga moramo preganjati, kakor hitro se na pomlad prikaže.

Mnogo je še takih plevelnih rastlin, ki jih je treba s pletvijo preganjati. Pri nas temu delu nismo vajeni, ali treba se bo tudi na to privaditi, če hočemo da bodo travniki bolj čisti in več vredni za košnjo. Mnogo je pa tudi takega plevela, ki se le tam dobro počuti, kjer se nič ne gnoji. Z gnojenjem travnika pa zgine. Proti takemu plevelu se bojujemo z gnojenjem, in sicer v prvi vrsti z domačim gnojem, naj bo že hlevski gnoj, gnojnica ali pa dober in čist kompost. S takim ravnanjem ne zatiramo samo plevela, ampak pospešujemo tudi rast dobrih travniških rastlin.

Zelo nadležen plevel je tudi škrobotec ali lošec, ki nastopa v celih gnezdih. Kjer se škrobotec naseli, tam izgine dobra trava. Škrobotec moramo preganjati z zgodnjo košnjo, preden se pokaže njegovo razcvetje. Ta rastlina je polzajedalka in se bohotno razvija posebno po vlažnih prostorih, kjer se očituje s svojim bogatim bledorumenim cvetjem. Po takih mestih se bolj razvije in dela tudi stranske poganjke. Po mokrih legah ga je treba preganjati tudi z osuševanjem.

je nizzdol in videl, kako se vrtil nekaj ob jezui tik pred izlivom v predor. Skokoma se je spustil po bregu, z eno roko se je oprjel prožne vrbove veje, z drugo pa je zagrabil žensko, prav ko jo je hotel pogoltniti vrtinec. Zadel jo je na ramo in preplezal breg. Srce mu je utripalo v zavesti, da jo je iztrgal iz objema grozovite smrti.

Položil jo je na ravnino ob cesti; šele tukaj je opazil, da so utopljenki zvezane roke. Prerezal je vrstico ter jo je jel obujati k življenju. Kmalu so se pokazali prvi življenjski znaki — prepredil je umor. Pognati se je hotel za morilcem, a je moral ostati pri njegovi žrtvi ter jo spraviti na varno mesto. Najprej ji je preiskal žepa, da bi našel kakšne papirje in dognal njeno ime; najti pa ni mogel ničesar, samo obleka je razodevala, da je žena iz boljše rodovine.

Utopljenka je začela dihati, vendar je bila še nezavestna ter si ni mogla sama pomagati. Kot nalašč je pridrdral po cesti voz, kamor jo je naložil in zaprosil voznika, naj jo zapelje v mestno bolnišnico. Zdravniki niso sicer opazili nikakih večjih poškodb, ugotovili pa so začetek težke vročinske bolezni, ki se je naglo razvijala. Sprejeli so jo v bolniško oskrbo, stražnik pa se je odpeljal na stražnico, poročat, kaj se mu je pripetilo.

«Poročilo je nepopolno, a nekaj je vendar», je nadzornik bobnal s prsti po mizi. «Škoda, da je nisi mogel zaslišati.»

«Ni bilo mogoče, gospod nadzornik. Iz nezavednosti se je zbudila v težko vročinsko bolezen, zdravniki so mnenja, da jo ne bo tako lahko prebolela.» (Dalje prihodnjic.)

Med iskalci zlata na skrajnem severu

Po spominih M. Muca napisal E. Albreht.

(Dalje.)

Ker ne poznajo žveplenk, ampak krešjejo ogenj s kresilnim kamenom, si čez zimo ogenj stalno vzdržujejo.

Silno jih človek razveseli z razno stekleno drobnjavo, zlasti pa z zrcalom. Ako pokloniš Račonu zrcalo, si mu napravil največje veselje. Najprej se ogleduje gospodar, ki se od radosti smeje in reži, da kaže pri tem svoje zdrave bele zobe, potem pa ženske in otroci zapovrstjo. Kar ločiti se ne morejo od svetle ploščice, ki jim zvesto kaže njihovo podobo.

Zelo so tudi veseli otroških igračk.

Moj tovariš Rungajn je za silo obvladal račonsko govorico, tako da smo se sporazumeli in se nastanili v taki jurti. Bog nebeški, to je bilo življenje celih dolgih 14 dni!

Ker vladajo v teh krajih v začetku zime silni viharji, seveda nismo mogli misliti na odhod. V šir in dalj samo sneg in snežni metež, pa taki viharji in zameti, kakršnih si človek ne more niti predstavljati, dokler jih ne doživi sam.

Zbog tega smo ostali pri naših gostiteljih kakih 14 dni. Kljub temu, da so bili ti dnevi z izvestne strani zanimivi, so bili po drugi strani za nas le grozna muka. V jurti nas je davil smrad in nadlegoval mrčes, zunaj na prostem pa ni bilo mogoče vztrajati. Kajti temperatura se je gibala v nižini 40 stopinj

Celzija pod ničlo. Človeku, ki tega podnebja ni vajen, je skoraj nemogoče, prebiti v tem mrazu samo par trenutkov, ako nima tudi obraza dobro zakritega in zavitega. Račoni seveda preneso tudi to ostrino mraza; kajti vajeni so je izza mlada. Ko se namreč Račonu rodi dete, ga mati ne zavije v toplo in ne neguje v jurti, ampak ga okoplje v snegu, namaže z maščobo in ga dene v meh iz jelenje kože, ki ima samo čisto majhno odprtino za zrak, potem pa ga obesi na kako drevo pred jurto. Tako prebiva mladi Račon, čim zagleda luč sveta, v zračnih višavah med nebom in zemljo. Kadar začne vekati, ga mati vzame z drevesa, lepo očisti s snegom, ga podoji, namaže z mastjo in spet stlači v čudno posteljico, ki jo obesi nazaj na drevo.

Jelite, mamice, ve za ves svet ne bi hotele tako ravnati s svojo deco? No, pa vendar imajo tudi Račonke rade svoje malčke in jim posvečajo mnogo pažnje. Čuden svet in čuden rod, ali ne?

Križ je za našega človeka glede hrane tam gori. Kajti Račoni ne poznajo, oziroma ne rabijo soli. Sol po njihovem škoduje vidu, oster vid pa je za Račona glavna moč. Kakor že omenjeno, je on v prvi vrsti, po nekod pa sploh samo lovec. Ako mu opeša vid, pomeni to zanj smrt. Zato je tudi najhujša kletev zanj, ako mu prekolneš oči. S tem ga užališ tako v dno duše, kakor Srba, ako mu z njegovim znanim izrazom opsuješ mater.

Kljub vsem tem neprilikam moram le reči, da je imelo življenje med temi skromnimi

Mizarstvo na letošnji prireditvi Ljubljanskega velesejma

Mizarska stroka bo na letošnjem Ljubljanskem velesejmu od 2. do 11. junija zastopana v posebni skupini kot samostojna razstava. V Sloveniji se lahko ponašamo z naglim razvojem domače lesne industrije in obrta, zlasti našega pohištvenega mizarstva. To panogo slovenske obrtne in industrijske produkcije vpoštevajo vse pokrajine naše države; treba je pa, da se ta glas o naši zmoglosti še bolj utrdi in razširi tudi preko mej države. Uprava velesejma bo privabila z obsežno propagando na obisk veliko število interesentov iz vse kraljevine in iz sosednjih držav. Zato je potrebno, da sodelujejo kot razstavljalci prav vsi naši mizarški obrti, da bo razstava nudila celotno sliko in tako dosegla svoj namen v korist vsakega poedince. Naj se naši mojstri zavedajo pomena te velikopotezno zasnovane akcije v procvit njihove stroke in se, kolikor tega še niso storili, čimprej odzovejo povabilu na udeležbo.

Ta razstava bo ostala tudi po zaključku velesejma. Tako bo udeležencem te razstave dana možnost, da tudi preko leta pokažejo občinstvu svoje izdelke, nudeči jih v nakup, kar jim je sedaj zaradi pomanjkanja izložbenih oken po večini nemogoče. Uprava velesejma bo na primeren način skrbela za stalen obisk interesentov ter trdkam na ta način prinašala nove zaposlitve in jim širila krog odjemalcev. Mizarski obrti naj se torej v njih lastnem interesu čimprej prijavijo uradu velesejma v Ljubljani.

Tedenski tržni pregled

ZITO. Na žitnem trgu ni beležiti pomembnejših sprememb. Zaradi ugodnejšega vremena, ki je nastopilo pretekli teden in ki daje upanje za boljše letino, je povpraševanje po pšenici na vseh evropskih tržiščih popustilo. Zato ni verjetno, da bi se pri nadaljnjem ugodnem vremenu sedanje visoke cene obdržale. Na ljubljanski blagovni borzi so bile 3. t. m. za 100 kg postavno na slovensko postajo naslednje cene: pšenica: baška in slavonska 385 do 392 Din 50 p; turšičica: 295 do 307 Din 50 p; moka «0»: 530 do 535 Din.

sinovi narave tudi svojo veselo stran. Ker Račon vztrajnega, smotrenega dela ne pozna, smo imeli dovolj prilike za kramljanje, zlasti pa še v tem zimskem času, ko traja dan komaj par ur.

Gostoljubnost Račonov je podobna stari slovanski gostoljubnosti. Gost mu je svet in poglavar družine smatra za svojo poglavitno dolžnost, da mu streže, ga zabava in varuje vsega hudega.

S pomočjo Rungajnovega tolmačenja smo izvedeli od njih marsikaj. Belokožcev v splošnem ne ljubijo. Ne da bi jih sovražili, le boje se jih, ker imajo z njimi slabe izkušnje. Kajti belokožci jih izkoriščajo in goljufajo, kadar pridejo z njimi v stik. Zato tudi Račoni le poredko zahajajo v naselbine belopolnih, v mesta pa velika večina sploh ne pride nikdar. Za navadnega, pristnega Račona je mesto pojem vsega zla in ne bi ga za ves svet svoje, dasi trde, a vendar nad vse visoko cenjene svobode hotel zamenjati za še tako udobno bivanje v mestu.

Zato tudi kož ne prodajajo v mesto, ampak jih oddajajo le svojim ljudem, ki žive v južnejših predelih in se pečajo že tudi s poljedelstvom. Ti jih šele potem prodajajo bodisi sami naravnost mestnim trgovcem, ali pa raznim prekupcem, ki prihajajo k njim.

Po enkrat na leto obhajajo Račoni svoj veliki praznik, to je po dovršeni žetvi. Takrat se zberó, kakor so tudi raztreseni, v kaki dolini in opravijo svoje zahvalne obrede. Nehote sem mislil na našo nedeljo, ko sem to slišal. Čudno je to: kamor človek pride, pa naj bo še v take dalje, povsod se

ZIVINA. V inozemstvu, predvsem v Avstriji, so cene prvovrstni goveji živini popustile. Pri nas se v cenah prav malo čutijo kakšne razlike.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi se je zadnje dni dobil dolar po 56:20 do 56:40 Din v valutah, v devizah pa so notirali 3. t. m.:

100 avstrijskih šilingov za 798:55 do 801:55 Din;
100 nemških mark za 1357:30 do 1360:30 Din;
100 madžarskih pengov za 991:80 do 994:80 Din;
100 italijanskih lir za 299:25 do 301:17 Din;
1 dolar za 56:73 do 56:90 Din;
100 francoskih frankov za okroglo 222 Din;
100 češkoslovaških kron za 168:09 do 168:89 Din.

Albin Čebular:

Ženitovanje v Beli Krajini

Lepi so razni običaji, katere še zasledimo pri zdravem in krepkem belokranjskem ljudstvu; med njimi se posebno odlikujejo ženitovanjski, katere spremlja radost od prvega do zadnjega dne. —

Oglejmo si ženitovanjski običaj v dveh še precej tipičnih vaseh: Talčji vrh in Tribuča.

Talčji vrh leži na vznožju vinskih gor, ki se nahajajo na zapadu Bele Krajine, Tribuča pa pod Plešivico, na kateri imajo Tribučani svoja trtja, torej na vzhodu Bele Krajine. Kar se je ohranilo starožitnosti, jih zasledimo največ v viniški, dragatuški in adlešički fari, katere so še bolj oddaljene od prometa, medtem ko so že precej obledele v črnomeljski fari, ki šteje okoli šest občin. Ljudje pridejo močno v stik z zunanji svetom, zato so se nekateri običaji že precej opustili.

Ker je bolj tesno odmerjen prostor v «Demovini», zato bomo omenili na tem mestu vse le v glavnem, saj ti veseli dogodki se bodo vrstili sedaj dan za dnem. Poglejmo v lepoto, kateri se zrcali mila duša belokranjskega ljudstva.

Ženitovanje se vrši na naslednji način:

Ko dobi fant posestvo, položi navadno vanj svojo skrb in moč, da ga preuredi in da čimbolj zadosti današnjim zahtevam. Vse je urejeno, manjka mu le še družica, manjka skrbna

pozna, najsi tudi rahla vez sorodnosti, ki ob ožjem dotiku kmalu spoprijazni najbolj tuje rase.

Tako smo se tudi mi kmalu nekako udomačili med prijaznimi Račoni. Občudovali smo njihovo krotko miroljubnost, šegavo preprostost in njihovo tiho, skoraj bi dejal zavidanja vredno družinsko življenje. Medtem ko kulturni svet toži o propadanju družine in največji misleci med nami zaman iščejo zdravila zoper to strašno zlo sodobne družbe, sveti kakor blagodejno solnce v družino lovca Račona nedolžen otroški obrazek. Pa naj bo dete še tako odurno in zanemareno po našem čutu, mati in oče ga ljubita, ljubita in negujeta s tolikšno ljubeznijo, da se niti ne zavedata težav in nadlog, ki jih morata prestajati dan za dnem.

Tako vrača priroda s hvaležnostjo zvestobo svojim sinovom. Blagor jim!

Res, kar nekam težko mi je bilo, ko je nekega dne naš gospodar povedal Rungajnu, da so se zdaj viharji pomirili in da se za nekaj dni ni bati hudega. O, Račon pozna prirodo okrog sebe. Brez vseh aparatov vam napove vreme s takšno gotovostjo, da se morajo skriti in zardeti pred njo vsi naši praktičarji. Samo po straneh neba se ozre in ko ti ne vidiš ničesar in nič ne veš, ti on pove natanko in zanesljivo, kako in kaj. Rungajn, ki je bil že večkrat med njimi, je dobro poznal to njihovo sposobnost. Zato se nismo pomišljali. Razdelili smo prijazni družini še zadnja darila: zrcala, steklene ogrlice in razno drugo tako drobnjavo ter se podali spet na pot. (Dalje prih.)

gospodinja, in to gre iskat, saj ve, da je dobra gospodinja glavna opora hiše, harmonija družinskega življenja. Od njenih rok je odvisno vse — samo pogledimo: če je odsoten gospodar, se vrši vse delo na kmetiji dalje, če je pa gospodinja doma samo en dan, vse jo pogreša: ognj'šče, živina se ozira po njej, perutnina jo kliče, kužek bi rad svoje, pogrešajo jo kosci in ženjice, posebno pa ljubeča deca. Vse ima rado pridno, skrbno in varčno gospodinjico.

In tako si je izbral fant, pa naj bo še tako daleč.

Ko si jo je izbral, pošlje navadno na njen dom «puh», to je znanitelja, ki pove dan, ko bodo prišli prosci, da so navadno domači doma.

Določeni dan pride bodoči ženin s kakim domačim na nevestin dom, kjer sklenejo vse potrebno za ženitev. Razgovore so o doti, o pismu, vmes se pa zabavajo. Navadno prično ob mraku, kar traja potem pozno v noč, drugod se pa vrši tudi popoldne. Končno se veseli razidejo.

Od sedaj pa se je začelo na ženinovem, posebno pa na nevestinem domu pravo življenje, kajti čas poteka.

Mesec maj je prišel v deželo in potopil vse drevje v bujno zelenje, pokril livade s pisanim cvetjem. Škrjanček v zraku in slavček v grmu prepevata neumorno in blagodejne sapice pihljajo po dolini ter dalje v loko, kjer šume modri kačji pastirji s svojimi svilenimi krili. Na polju pa valove morja srebrne rži in pšenice, kajti junij je že potrkal na duri.

Noč. Rožni cvetovi so se zaprli, črna tema lega vedno gosteje na poljano, pa že se prižigajo zvezdica za zvezdico.

Vaške hišice so zaprte in mir plega pred zapahnenimi vrati. Vse počiva, le okenca sredi vasi v Štručjevi hiši gorijo in soj svetiljke, pritrjene na stropu, obliva veselo čebljajoče deklice, ki sede okoli velike javorove mize, na kateri je polno raznobojnega papirja; velike rdeče rože, bele lilije in šmarnice se ustvarjajo iz njega med belimi prsti.

Čas beži kakor misel. Šivilje nabirajo skrbno na novih oblekah gubice ter jih likajo, mizarjeva žaga in skobelnik pojeta, ko delata opravilo, katero bo položila nevesta snežnobelo platno.

Ženin in nevesta sta si zbrala vsak svojega starešino, določena sta tudi že drug in družica, še dolga vrsta svatov; o, pa godcev, seveda, godcev tudi ne pozabijo!

Pričele so se priprave za gostitev. Izbrali so najboljšo kuharico iz okolice. Da, to ni kar takol V peči prasketa, vročina se stopnjuje, v loncih vre, pečajo se sladke potice, rumenó kolači in diše pogače, pripravljata se govedina in prekajeno meso, poleg katere se vrsti kar cela četa oskubljenih perotnine, tam zopet druga in za njo tretja... Zdaj se kuha, zdaj peče, zdaj zopet cvre, da je kaj!

Že se je razlilo vnovič mlado jutro po valujočih žitnih poljih in v lesketajočo roso je splaval prvi solnčni žarek — zapela je harmonika s klarinetom, veseli vriski so vznemirili ozračje, izza ovinka pa sta pridirjala čila konjiča, vprežena v okrašen voz. Po balo so prišli.

Okenca se odpirajo, odmikajo se cvetice in na hišnem pragu se prprivajo vaščani.

Prišleci skočijo raz voza, stopijo v hišo, kjer se malo pozabavajo z domačimi, nazdravljajo in prepevajo, godca jim pa tudi zagodeta še kakšno poskočno. Ej, potem pa nalagat. Vsega je toliko, da se kar šibi voz pod težo.

Pri vračanju na ženinov dom zagrađe fantje pot, kjer odkupi ženin ob lepem običaju vse, kar ga spremlja.

Naslednji dan, v ponedeljek, sedaj, sedaj je šele pravo! V zadnji sobi je pripravljeno vse, kar se je napeklo in nacvrlo. Tudi ženinovi in nevestini svatje so že prišli iz Gor. Pake, Gribelj in podzemeljske fare.

Ženin in nevesta gresta vsak v svoji vasi od sosedu do sosedu slovo jemati. Marsikatera iskrena solza se utrne in marsikatera v dno duše segajoča beseda se preljuje iz srca v srce, saj se jemlje slovo od tistih, s katerimi so prebili skupaj svoja mladostna leta v lepi mladosti. Tudi sosedje pridejo in vzamejo še posebej slovo od

svojega najboljšega prijatelja in prijateljice, želeči vse najboljše v novem življenju.

Ze pretečeni dan, preden so odpeljali balo, so se domenili, ob kateri uri se bodo sešli.

Na nevestinem domu so zbrani nevesta, starešina in svatje, ki pojedjo nekaj juhe, svinjine, kokošjega mesa in potice, potem pa vzameta oče in mati od svoje hčere neveste slovo. Nato se še svatje razvrstijo v spreved, ki se pomakne po poti čez Veliki vrh v Črnomelj. Ko je šla nevesta mimo hiš, kjer so se zbirali vaščani, je vzela še od njih slovo. Med potjo se pa srečajo s sprevedom, ki je prišel z ženinom naproti. Vsi se zdaj strnejo v eno, moški na desni, deklice na levi, na kar odidejo v cerkev; po ceremonijah je treba, seveda, po starem običaju v bližnjo gostilno na oddih, kjer urežeta godca nekaj okroglih na svoje instrumente, da se svatje parkrat zavrtje, potem pa dalje na nevestin dom.

Gosto zelenje se sloči nad belo cesto; zelena praprot se ziblje v vetru pod belimi brezami, grlice grulijo, črni kosi požvižgavajo v vrhu črešnje s svojim zlatim kljunom, ivanjske rože in petelinčki stopajo na prste v visoki travi in kukajo izza meje. V žitu pedpedikajo prepelice, visoko v zraku pa kolobari drzni kragulj in motri s svojim bistrim očesom nevsakdanje življenje. Na drevju preštevata hladni vetrič zelene liste in jih preobrača, da se srebreni. Po beli cesti pa pojo veseli svatje, kramljajo, godca uganjata dalje svoje šale.

Dan se nagiba. Solnce je preveslalo nebo in stoji že nad Sv. Križem.

Spreved je krenil pod otavskim viaduktom, po katerem teče železnica, in Talčji vrh se je nasmehnil izza vejevja sadnega drevja.

Spreved se je ustavil pred hišo, katere vežna vrata so bila zaklenjena. Ženin in nevesta sta šla brž okoli hiše ter vstopila skozi zadnja vrata, pred sprednja sta pa stopila godca ter prosila, naj odpro trudnim potnikom, da bi pri njih prenočili. Gospodarjev glas se je pa oglasal, naj gredo k sosеду, ter zatrjeval, da imajo tam mnogo prostora. Slednjič so se le pogodili, vrata so se odprla in vsi so vstopili. Govori pred vrati so navadno živahnega značaja in vesele vsebine.

Vse je posedlo za mizo, ki je bila silno velika; pričela se je velika gostija. Krozniki, kozarci in drugo jedilno orodje je bilo že pripravljeno na belopogrnjenih mizah. Vrstile so se sklode z juho, govedino, svinjino, kokošjim mesom, petimi vrstami potice, kolači in drugim; kar ni bilo ne konca ne kraja.

Godca sta godla neumorno kakor za stavo, pari so se vrteli z nasmehom na ustnicah. Zdaj so se prizibale «maškare», se parkrat obrnile, pa so naredili fantje sosednjih vasi «konja» tako, da so napravili slamnato glavo, ji pridejali še vrat, katerega je držal dotični, ki je predstavljal konjevo prednje noge ter prednji del života, njemu za rame se je pa držal sklonjen drugi, ki je predstavljal konjevo hrbtišče in zadnji nogi. Opa pa sta bila odeta z veliko plahto, tako da se je videl res pravi konj, katerega je pripeljal v hišo mešetar ter se pogajal s starešino, koliko dá zanj. Po skrbni oceni sta se domenila, udarila, «konj» je bil prodan za določeno število litrov vina. Fantje pridejo «oglarit» iz sosednjih vasi in navadno naredijo podobnega konja, da dobe nekaj litrov vina, katero pijejo pred hišo.

Kakor utrinek je prišla polnoč. Domači, nevestini svatje so zapustili mizo, ostali so se pa dvignili s svojih mest. Pred nevesto so nekaj odmaknili kroznike ter tako naredili prostor, podstavili kroznik ter ga pokrili z belim prtom. Prišel je čas, ko so vzeli domači in vaščani končno slovo od neveste na naslednji način:

Godca sta zagodla, pričujoči so zapeli:

Hvaljen bodi Jezus Kristus,
Jezus Kristus in Marija!
Le sem, hišni oče, pristopajte,
svoji hčerki darovajte,
saj ji neb'te nikdar več,
ker ledig stan je preč, je preč.

Prišel je oče, se sklonil čez mizo, objel svojo hčer, katera bo kmalu zapustila dom, ter položil nekaj denarja na beli prt. Nato je sledilo zopet:

Lé sem, le sem, hišna mati,
svoji hčerki darovajte,
saj ji neb'te nikdar več,
ker ledig stan je preč, je preč!

Pristopila je mati, darovala, se sklonila čez mizo, objeli sta se s hčerjo in vsem so stopile solze v oči ob ganljivih prizorih.

Enako je sledilo z ostalimi. Petje se je spreminjalo:

Le sem, bratje, pristopajte,
svoji nevesti darovajte,
saj ji neb'te nikdar več,
ker ledig stan je preč, je preč!

Za brati sestre, žlahta, sosedje, prijatelji.
Končno godca še povabita:

Lé sem, le sem, kdor še misli,
kdor še misli, brž pritisni!

Ko so vsi darovali, sta zagodla godca veselo polko, in vsi, kar je bilo darovnikov, so se zavrteli ter s tem zaključili dar. Sosedje so pa bili odvedeni v zadnjo sobo, kjer so bili vsi, preden so se vrnili domov, pogoščeni s pijačo, kosi pogače in kopicjo raznega pečenege mesa.

Svatje in zbrani so se pa veselili do jutra. V jutranjih urah je zapustil ženin z nevesto, svojim starešinom in svatom ter godcema nevestin dom ter jih odvedel na svojega, kjer so se odpravili k počitku. Domenili so se pa, kodaj se bodo sešli z ostalimi.

Popoldne se je pričelo zopet oživljati. Na nevestinem domu so se zbrali zopet svatje; pred odhodom na ženinov dom so se še dobro založili s pogačami in mesom, z zelenjem opletli voz, konjiča sta zarežetala in voz je odzdrdal ob veseli pesmi iz Talčjega vrha proti Tribučam. Vse ljudi, katere so srečavali, so veselo pozdravljali, jim mahali ter jih vabili, naj gredo z njimi, oni pa so jim z veselimi obrazi odzdravljali, želeč jim vse najboljše.

V daljavi se je pokazala črna črta, ki je vedno bolj vznemirjena valovila. Nenadoma se prerezali mirno ozračje veseli vriski, ki so javili, da že pričakujejo prišlece daleč pred Tribučami. Se krepak ovinek, vrisk, petje, vrišč, ustavili so se konjiči, katere je držal Jure na napetih vajetih.

Zopet šala: ženinov starešina je stopil pred vrsto kraj voza, ukazal svatom njegove strani, kjer je stal tudi drug, družica, ženin in nevesta: «Mirno!», potem: «Pozdrav na desno!» Vsi so okrenili po vojaško glave, starešina je pa javil vsem prišlim svatom, da je stvar v redu. Potem so vsi poskakali na voz; godca sta pa imela skrit v grmu dvokolesni voziček, ga brž privlekla, zapela za voz, se zbasala vanj, da se jima je vse iz srca smejalo, zapela je harmonika in ob njej klarinet in voz je zadrdral.

V bobotno žito, ki je valovilo na plodonosnih tribučkih njivah, so skakali tribučki svatje, kajti to je njih stara navada; šli so plavat v žitno «morje». Eden se je zavalil v srebrno valovje, za njim se je potopil drugi, tretji je že prebredel zlateče se valove in se veselo vrnil zopet na voz, rekoč drugim, ki tega niso vajeni, da se je treba prej naučiti plavati v pravem morju, drugače se v žitnem precej vsak utopi...

Dirjajoči voz je krenil z adlešičke ceste v Tribuče, toda ustaviti se je moral že pri prvi hiši, ker je bila pot zagrajena. Godca in ženin so se zgovorili, odstranil je graditelj zavoro, korak dalje — pred domačo hišo zopet druga žrd preko poti; no, pa tudi ta je stopila po stari šegi v stran in dala prostor prišlecem.

Pričela se je druga gostija na ženinovem domu, kjer je bilo zopet vse zbrano kakor sinoči na nevestinem. V hiši so bile belopogrnjene mize, katere so vabile in nudile vsega. Ko je sedela družba, so se začeli zopet vrstiti krozniki, sklode, kozarci, litri, juha, govedina, svinjina, perotninsko meso, vse mogoče vrste potice, pogače — kdo bi vse našteval! Vrstile so se zdravice, katere so krožile od ženina in neveste vse okoli, dokler se niso zopet zaključile pri njih. Muzikanta sta hitela, pari so se sukali, prišle so zopet maske in pripeljale «brus»; to se pravi

godec, ki itak vodi vse šale, se je pokrnil s plahto (rjuho) preko glave, v rokah je imel dva lesena kroznika; drugi ga je privedel na sredo hiše, mu podal stal, na katerega je sedel s prekrižano nogo. Ta drugi godec je imel veliko posodo vode, katero je dal piti «brusu», mu stopil na prste viseče prekrižane desne noge in pričel poganjati tako, da je pritiskal nogo, «brus» je pa včasih spustil curek vode iz ust na rob lesenih kroznikov, katera je sukala v roki, drugi je pa na oboju brusil skrhani nož, katerega je tako nabrusil, da je preizkusil ostrino kar na lasu, katerega je izdrl iz glave, in zadovoljno prikimal...

Pa so zopet zaplesali krepki tribučki fantje svoje kolo, katero so še ohranili iz davnih dni in katero tudi kaj radi plešejo ob raznih svečanostih. Najlepša je plesoča zvezda, katero sestavijo in razstavijo z bliskovito naglico.

Pa so se navadili od črnomeljskega Lojzeta in Jožeta, kako se brije, zato tudi ta šala ni izostala. Muzikant je imel dolgo brisačo, pod pazduho burkle in kuhalnico ter skodelico beljakovega snega, katerega je naredil tako, da je stregel jajni beljak. Eden se mu je vsedel na stol, «brivec» mu je dal brisačo okoli vratu, ga umil, potem pa namilil s to milnico, začel briti s kuhalnico ter to «milo», katero je bilo že močno napenjeno, sproti polizal s kuhalnice.

Pa se je zopet strnil krog, muzikant s kuhalnico v sredi je hodil od drugega do drugega, ga potrkal po glavi in prislunil na ušesa. Ta «mutasti pevec» je moral dati od sebe glas, ali je zaevilil ali pa zakrutil. Ako je bil zadovoljen muzikant z mestom, na katerem stoji, ga je potrepal po rami ter mu dejal, da ostane na mestu, stopil k drugemu, preizkusil isto njegov glas, se okrenil in mu pokazal mesto, na katero ga bo prestavil, se obrnil zopet proti njemu pripognil, «mutasti pevec» se je prevahil nanj in muzikant ga je prestavil. Tako je ubiral glasove in jih preizkusil tudi po trikrat. Ko se mu je zdelo že vse v redu, je povedal pesem, katero bodo zapeli, in pesem je zadonela kakor orgle, ker ti «mutasti» pevci so bili najboljši pevci...

Zopet so se pričele polniti mize, se vrstiti zdravice, tretja ura zjutraj je že udarila; tedaj se je po tukajšnji šegi odpravilo vse k daru, kateri se je vršil na isti način kakor na nevestinem domu z edino razliko, da so ga tukaj peli glasneje nevestini svatje, ker ženinovi so bili darovniki. Po daru je bil ples z blazino («povštertane») s pesmijo:

Pleše kolo, pleše kolo
mlada desetina.
U tem kolu, u tem kolu
mlada deva igra;
voli, deva, voli, deva,
koga ti je drago,
samo nemoj, samo nemoj,
koga ti ni drago!

Nato se je razvil zopet ples, ko je zlatila jutranja zarja nebo in se je lesketala na livadah biserna rosa in se okopavala v mavričnih barvah. Hladni zrak se je pretakal po topli sobi, pari so se sukali, vesele Tribučanke so pa udarjale med plesom kar z nogo ob tla, da to ni kar tako, pa zopet naprej!

Na mizo so prinesli janca in zopet je bilo vse oživljeno. Pa tudi sklode črne kave niso izostale!

Talačanke so se napotile gledat, ko se je naredil dan, vodnjak, Rijan imenovan, kamor bo hodila nevesta po vodo. Vsaka je prinesla na glavni škaf vode in ga postavila pred hišo.

Veselje preveva duše, toda čas ločitve prihaja, ali ne dá se še narazen. Kar tri dni bi še praznovali, in tri noči, tako radostno razpoloženje je med nami.

Kaj nam mar visoke hiše, razkošna oblačila! Naše so drobne hišice, zlata pšenična polja in vedno židana volja, naše lepe šege in običaji, naša je pesem, ki zadoni čez hribe in doline, iskra v očeh in na ustnicah smeh, v uri rani klobuk postrani, za trakom pa rožmarin in ob strani pridna, varčna in skrbna nevestica mlada — zvesto srce in delovna ročica za doto, ki jo nima milijonarka.

Naši rojaki v Ameriki

Bili so časi, ko so naše družine dobivale za božič in novo leto božične in novoletne pozdrave, za veliko noč pa («za pirhe») velikonočne pozdrave iz Amerike v obliki dolarjev. Ako se Američan drugače ni spomnil na svoj dom s pismom, spomnil se ga je gotovo ob praznikih in ker je vedel, da se «od besed nihče ne zredi», je priložil par dolarjev. Saj je vedel, da je doma težko za denar in da si za praznike rad privoščiti vsak kaj boljšega.

Bile so pri nas vasi, kjer skoro ni bilo hiše brez Američana, in stare majke, žene in otroci so čakali pomoči samo iz Amerike. Priznati moramo, da so naši Američani ohranili tudi v novi domovini zvesto srce za svoj dom in za domače in da so rešili marsikatero domačijo propada. Sicer je pri nas nastal pregovor, da sta «krompir in ameriški denar samo za eno leto», vendar se je dosti poznalo, če je prišel v naše siromašne hiše dolar. To je veljalo posebno pred vojno, ko se je naša domovina borila za obstoj in so bili prazniki po mnogih hišah zelo žalostni.

Tudi po vojni so se izkazali naši Američani, ko so nabrali cele zaboje blaga in ga pripeljali prav do naših hiš, da so z njim oblekli in obdarili naše izčrpane družine.

Po vojni je Amerika omejila priseljevanje in tudi pozdravi za praznike postajajo vedno bolj redki. V Ameriki so minili zlati časi, brezposelnost se pojavlja tudi tam in zato ni mogoče od Američanov zahtevati, da bi pomagali domačim v stari domovini. Navedli bi lahko več pismem, ki kažejo, da naši Američani še vedno zvesto mislijo na svoje domače, da pa se tudi sami bore za obstoj. Izostajajo pa tudi navadna pisma, ker Američan nerad pošilja «prazno» pismo domov. To je pač tako — kakor vse v Ameriki — da se tudi pismo ceni po dolarjih.

Sicer so se naši ljudje s svojo pridnostjo in podjetnostjo v Ameriki lepo uredili. Vzemimo samo našo ameriško Ljubljano — mesto Cleveland. Tam je središče naših naseljencev. Tu izhaja slovenski list «Ameriška domovina», ki skrbi za pouk in zabavo naših ljudi in je n. pr. letos o božiču izšla v 10.000 izvodih. Mnogo so je poslali tudi v staro domovino in s tem vsem sorodnikom in znancem najbolje povedali, kako se živi v Ameriki. Močan prirastek tvorijo zadnja leta naši ubogi Goričani in Primorci, ki so prinesli med naše ljudi zdravega narodnega duha.

Kako lepo so si opomogli naši rojaki v Clevelandu, nam kažejo naslednji podatki:

Mesto Cleveland šteje en milijon prebivalcev. Prvi Slovenci so se začeli tu naseljevati pred 45 leti. Cleveland se je tako priljubil prytotnim naseljencem, da so pisali domov pisma, polna hvale

o naši naselbini, in ljudje so v stotinah prihajali vsako leto sem, dokler ni Amerika zaprla pot naseljencem. Kljub temu štejejo danes v Clevelandu od 35.000 do 38.000 Slovencev in preko 8000 Hrvatov. Med ameriškimi Slovenci je mesto Cleveland pripoznano kot metropola vseh slovenskih ameriških naselbin, vodilna naselbina. Slovenci v Clevelandu imajo največjo slovensko banko, The North American Bank, ki šteje nad 4.000.000 dolarjev slovenskega premoženja. Imajo veliko slovensko posojilnico, ki šteje skoro 2.000.000 dolarjev premoženja. Štiri velike slovenske župnije se nahajajo v Clevelandu, ki štejejo skupno nad 5000 družin. Imamo krasen Narodni dom, ki je veljal nad 400.000 dolarjev. Slovenci v Clevelandu imajo nad 400 slovenskih trgovin, katerih mnogo je popolnoma modernih in se lahko kosajo z najboljšimi ameriškimi trgovinami. V Clevelandu posluje Slovenska dobrodelna zveza, ki ima tu svoj glavni sedež, ki podpira rojake v primeru boleznih in plačuje dedičem lepo posmrtnino. Nad 8000 naših ljudi je zavarovanih v tej zvezi, ki šteje mnogo nad pol milijona dolarjev premoženja. Cleveland je edino milijonsko mesto v Ameriki, kjer imamo Slovence kot zastopnika v mestni postavodaji, in sicer L. Miheliča. Devet slovenskih odvetnikov, devet slovenskih zdravnikov, mnogo zobozdravnikov, učiteljev, profesorjev in drugih poklicev deluje z uspehom v mestu. Poleg glavnega Narodnega doma imamo v naselbini še pet drugih narodnih domov. 166 slovenskih društev posluje v naselbini. 17.000 članov se nahaja pri teh društvih. Pet slovenskih časopisov izhaja v Clevelandu. Skratka: Cleveland je prva, največja, vodilna naselbina Zedinjenih držav, s katero se nobena druga naselbina Slovencev v Ameriki ne more primerjati.

Zaradi abstinence so nekaj časa trpele skupne prireditve; zdaj se zdi, da so se ljudje temu privadili in naša društva marljivo delujejo s petjem, igrami in zabavami.

Eno je gotovo: stari Američani so še vedno s srcem na pol doma, mladina pa, ki je rojena že v «novi domovini» je popolnoma ameriška; tudi v njenem jeziku prevladuje angleščina, dasi so naši rojaki poskrbeli, da imajo njihovi potomci pouk tudi v našem jeziku. Imamo v Ameriki nekaj marljivih naših mož, ki delajo na to, da se naša kolonija ohrani po duhu in jeziku. «Stara domovina» jim pri tem delu nič ne pomaga, razen da jim pošlje knjig, če jih plačajo. A stara domovina je bila vedno ona, ki je več prejemale, nego dajala, tega se Američani zavedajo, zato bodo še prihajali k nam dolarski pozdravi. Mi pa zato želimo vsem dragim rojakom onstran morja vesele praznike in mnogo uspeha v vsem njihovem delu.

listi, ki so imeli pri prvih volitvah devet mandatov z manjšim številom glasov, dobe sedaj ob večjem količniku samo osem odborniških mest. Govori se, da bo tudi proti tem volitvam vložena pritožba.

* **Pomlad v Beli Krajini.** Letos smo imeli pri nas prav za prav zelo zgodnjo pomlad. Meseca januar in februar sta bila izredno solnčna, tako da je vse pohitelo v Rodinsko gorico v svoje vinograde. Vinogradniki so precej storili: gnojenje je izvršeno, koli zastavljeni, trte obrezane in grebenice zagrebene. Kopanje in vezanje se pa ni moglo izvršiti, ker je nastopilo v mesecu marcu zelo slabo vreme. Mraz, sneg in deževje se je menjavalo. Posebno v drugi polovici, in to proti koncu marca, so stopile vode iz svojih strug, tako da je Dobljčka preplavila daleč na okoli polja in travnike. Isto je s Podturnščico, Nerajščico in Lahinjo. Takih poplav že ni bilo dolgo. Sneg je popolnoma izginil, obilna moča je obudila rastlinstvo, tako da so ozeleneli travniki in polja. Leski se odvija listje, dren je že dolgo v polnem cvetju in tudi breskve se že razcvitajo. Deževno vreme je privabilo v okolico Ješelnika precej sivih čapelj, katerih drugače ni; divjih golobov je letos obilo, sprelet slok bolj slab, gosi in race so že odpotovale. Nadejamo se, da nas obisje zopet toplo solnce, ki bo obudilo splošno pomlad.

* **Dečji dan za pogozdovanje.** Na podlagi razpisa velikega župana mariborske oblasti se bodo vršili te dni v vsej mariborski oblasti za višje razrede ljudskih šol «dečji dnevi za pogozdovanje». To akcijo bodo vodili po možnosti gozdarski strokovnjaki, kjer pa to zaradi maloštevilnosti tega osebja ne bo mogoče, ljudskošolsko učiteljstvo. Ob tej priliki se bo predavalo mladini o pravilnem pogozdovanju in negi gozdov ter pokazalo v gozdnih drevesnicah in gozdu samem pravilno sajenje gozdnih sadik. Namen te akcije je, vzbuditi v mladini zanimanje in razumevanje za gošpodarsko ter splošno-kulturno važnost pravilno vzgojenih in negovanih gozdov. Lansko leto se je udeležilo «dečjega dne za pogozdovanje» 6524 otrok. Vseh predavanj je bilo 96, od teh 46 pod vodstvom gozdarskih strokovnjakov, ostalih 50 pa pod vodstvom učiteljev. Uspeh te akcije je bil v splošnem zadovoljiv. Mladina je z veliko vnemo sledila predavanjem ter zelo vestno vršila pogozdovalna dela. Vsi nasadi so izborno uspeli. To pomlad se bo razširil «dečji dan za pogozdovanje» tudi na tiste kraje mariborske oblasti, kjer se do sedaj ni vršil. Pričakovati je, da bo javnost to v narodno-gospodarskem oziru važno akcijo sprejela z odobravnjem in da bodo predvsem starši gledali na to, da se njih otroci udeležijo «dečjega dne za pogozdovanje».

* **Jubilej uglednega zdravnika.** 30letnico svoje promocije je slavil te dni g. dr. Fran Janković, predsednik Zdravniškega društva za mariborsko oblast, ki je bil svoječasno nekaj mesecev tudi minister za narodno zdravstvo.

* **Pozdrav iz Argentine.** Ob spominu na velikonočne praznike pohitejajo naše misli nazaj v Slovenijo iz solnčne Argentine, kamor smo odpotovali po francoski liniji lansko jesen. Nahajamo se v Cale Lamadrid v provinci Buenos Aires. Naročili smo se tudi na «Jutro» in «Domovino», ker nam je zagotovljeno stalno delo in nas zanimajo novice iz domačega kraja. Vesele velikonočne praznike in obilo pirhov želimo vsem čitateljem «Jutra» in «Domovine»: Anton Bregar, Alojzij Černe in Alojzij Praznik iz Bučke, Franc Avsec z Rake, France Brule, Anton Gazvoda, Jože Bele, Janez Umek, Janez Mavsar, Ivan Mavsar, Jože Cimermančič iz stopiške fare pri Novem mestu, Florijan Narobe, Alojz Testen in Ivan Prelovšek iz Mengša pri Ljubljani.

* **Pismo iz Francije.** Iz Mancieullesa nam pišejo: Gospod urednik, blagovolite nam odstopiti nekaj prostora v Vašem cenjenem listu, da se tudi mi enkrat oglasimo. Po dolgem snu se narava zopet oblači v zelen plašč, radostno postaja srce ob petju drobnih ptičic. V nas se budi spomin, kako veselo smo nekdanj kot otroci skakali okoli rojstne hišice, a sedaj smo zaradi bede primorani, da si v tujini iščemo kruh kot delavci v železnih rudnikih. Zeljno vedno pričakujemo, da priroma do nas naš najljubši list «Domovina».

DOMAČE NOVOSTI

* **Cenjenim dopisnikom!** Na razne pritožbe, da ta ali oni dopis ni bil objavljen, moramo ponovno poudariti, da je tiskovni zakon strog. Pa še nekaj: Včasih dobimo kak dopis, ki ga pri najboljši volji ne moremo prečitati, ker je pisan z bledim svinčnikom ali pa je ves prečečkan. Tudi ne moremo objaviti neprimerne snovi, čeprav ta morda ni proti zakonu. Nauk: Pišite kratko, jasno, s črnilom ali temnim svinčnikom, ne skupaj in le po eni strani papirja!

* **Sklepi glavne skupščine Jugoslovenskega sokolskega saveza v Kragujevcu.** Sredi minulega meseca se je vršila v Kragujevcu glavna skupščina JSS, ki jo je vodil starosta JSS Engelbert Gangl. V odbor JSS so bili izvoljeni vsi dosedanja člani. Sedež JSS ostane še nadalje v Ljubljani. Za starosta je bil ponovno izvoljen Engelbert Gangl, za podstaroste pa dr. Lazar Car, Gjuro Paunković in Kajželj. Savezni načelnik ostane dr. Viktor Murnik, načelnica pa Anuška Cigoj-Jugova. Sklenjeno je bilo, da se bo drugi vsesokolski zlet vršil leta 1930. v Beogradu. V Ljub-

ljani se bo otvorila stalna prednjaška šola. Osnoval se bo fond za pomoč svojcem (posmrtnino) po umrlih članih. Na Cetinju se bo organizirala nova sokolska župa. Odobren je slavnostni kroj za naraščaj. To so glavni zaključki sokolske skupščine, ki je potekla v lepi sokolski vzajemnosti.

* **Naši izseljenci v januarju 1928.** Po statističnih podatkih izseljeniškega komisarijata v Zagrebu se je izselilo v januarju iz naše države 1192 oseb napram 982 v januarju lanskega leta, torej 210 več. Iz Hrvatske in Slavonije se je izselilo 385, iz Dalmacije 318, iz Vojvodine 185, iz Slovenije 148, iz Srbije 97, iz Bosne in Hercegovine 41, iz Črne gore 18 oseb. Od teh je bilo 59 % poljedelcev. V Argentino je odšlo 639 naših izseljencev, v Zedinjene države 276, v Urugvaj 81, v Kanado 73, v Avstralijo 69 itd. Vrnilo se je v januarju 252 oseb.

* **Občinske volitve v Rušah.** Nedeljske občinske volitve v Rušah so dale naslednji rezultat: Demokratska lista 124, Socialistična lista 216, klerikalci 93 glasov. Odborniških mest je 17; volilna udeležba je bila nepričakovano velika, tako da socija-

katere ne opustimo. Držati hočemo tudi v tujini z našimi naprednjaki. Vigred je zopet tu, vse je veselo. Želimo, da tudi v naši stari domovini posije pomladno solnce božje milosti na uboge kmete in delavce, ki žive brezupno: prvi preobloženi z davki, druge pa tare brezposelnost. Čeprav nam gre tukaj povsem dobro, seveda, delati moraš povsod, vendar v duhu radi poletimo v našo domovino, v duhu skupno praznujemo z Vami veliko noč. Mi tukaj jo bomo praznovali prav po slovenski šegi. Vsi podpisani želimo srečne in vesele velikonočne praznike uredništvu, čitateljem in čitateljicam «Domovine», sorodnikom, prijateljem in znancem, mladini pa debele pirhe. Enako želimo «Domovini» mnogo novih naročnikov: slovenski kantiner Josip Pohar (Zavrč), naročnik «Domovine» Michel Gerjčič (Artič), Franc Kocjan (Videm), Franc Cerjak (Artič), Franc Smole (Zibika), Anton Strajnar (Sv. Rupert).

* Iz Amerike smo prejeli zaključen šesti letnik «Mladinskega lista». List je razdeljen v dva dela; prva polovica je pisana v slovenskem, druga v angleškem jeziku. List izhaja v Chicagu od leta 1922. Slovenski del prinaša dela naših najboljših pesnikov in pisateljev ter seznanja mladino z njihovimi deli, angleški del pa jo seznanja z našimi kraji in našo domovino. Izvirne pesmi in risbe prispeva g. Albin Čebular, ki pošlje tudi v «Domovino» kako pesmico. Pri listu deluje stalno že od njegove ustanovitve; zato mu je prinesla 9 številka njegov življenjepis s sliko. Precej njegovih slik iz naše domovine je prinesel Ameriški družinski koledar, ki je zelo okusno opremljen in ga ima skoro vsaka slovenska družina v Ameriki.

* Pozdrav iz Francije. Vesele velikonočne praznike želimo vsem čitateljem in čitateljicam, zlasti našim sorodnikom, prijateljem in prijateljicam ter uredništvu «Domovine», slovenski rudarji, zaposleni v Mancieullesu: Pavel in Slavko Krošel (naročnik «Domovine») iz Vidma, Franc Kocjan iz Vidma, Franc in Terezija Golič iz Artič in Jožef Glogovšek iz Artič.

* Pozdrav iz Beograda. Uredništvu «Domovine» kakor tudi vsem bralcem in bralkam tega lista želimo vesele velikonočne praznike ter obilo prihodov: Kati Čop, Minka Repe in Metka Pogacnik iz Beograda.

* Prireditev središkega Sokola v Ivanjkovcih. Iz Ivanjkovcev nam pišejo: V tukajšnji dvorani bo priredil na velikonočni ponedeljek 9. t. m. dramski odsek središkega Sokola z začetkom ob treh popoldne veliko zabavo z veseloigrami, prosto zabavo in plesom. Udeležite se polnoštevilno te lepe prireditve!

* Smrt našega rojaka v Brnu. V Brnu je te dni umrl dvorni svetnik dr. ing. Peter Kresnik, profesor za vodne gradbe na ondodni nemški tehnik, v starosti 78 let. Pokojnik je bil rojen v Vuzevici ob Dravi in je dovršil tehnične študije v Gradcu. Kakor je bil marljiv kot dijak, tako je tudi kot inženjer bil delaven in ni imel časa za razvedrilo. Plod njegovega dela je bilo obilo razprav v vodo-gradbeni stroki in ni ga med nami inženjerja, ki bi ne poznal njegovih del ter jih ne uporabljal. Ohranimo mu časten spomin!

* Smrt odličnega šolskega delavca. V Višnji gori smo ob velikanski udeležbi vseh slojev pokopali upokojenega nadučitelja g. Janka Skrbince. Pokojnik, ki je bil rojen v Stranjah pri Kamniku leta 1843., je prebil velik del svojega življenja v Višnji gori, kjer so skoro vsi odrasli njegovi bivši učenci, saj je tu učiteljeval od leta 1876. do upokojitve leta 1911. Poleg odličnega učiteljevanja se je marljivo pečal s sadjarstvom, sodeloval pri gasilstvu, s posebno ljubeznijo pa je gojil petje in glasbo. Za svoje marljivo in uspešno vsestransko delovanje je dobil mnogo priznanj in odlikovanj, in njegov pogreb, kakršnega Višnja gora še ni videla, je pokazal, kako priljubljen in spoštovan je bil pokojnik. Blag in časten mu spomin!

* Smrt vrliga gasilca. Pišejo nam: Dne 27. marca je umrl v Hotizi pri Dolnji Lendavi v najlepši mladosti komaj 23letni Ivan Ritlep. Pokojnik je bil zelo miren in dober fant ter povsod priljubljen. Bil je eden najboljših članov gasilnega društva v Hotizi, ki je z njim izgubilo svojega požrtvovalnega člana in najsposobnejšega igralca

na domačem odru. Na zadnji poti ga je spremljalo poleg tovarišev gasilcev številno občinstvo. Blag mu spomin!

* Smrt dobrega rodoljuba. Te dni je umrl med ljubljanskimi in podeželskimi trgovskimi krogi dobro znani in v narodnih krogih splošno priljubljeni g. Franc Schiffrer, zastopnik tvrdke A. Šarabon. Pokojnik je že dalje časa bolehal. Njegova smrt je vzbudila v narodnih krogih splošno sožalje, ker je bil pokojnik vedno navdušen narodnjak, naprednjak in Sokol. Bodi mu ohranjen časten spomin!

* Smrtna kosa. V ljubljanski deželni bolnici je umrla po dolgi in mučni bolezni g. Ana Zupančičeva. Blaga pokojnica izhaja iz znane in ugledne rodbine Butkovičeve iz Leskovca pri Krškem. Pokojnica je bila soproga upokojenega uradnika Josipa Zupančiča. Blagi pokojnici in zlati majki naj bo zemljica lahka! — V St. Petru na Medvedjem selu je umrla gospa Tilka Čverlićeva, soproga tamošnjega uglednega trgovca in posestnika. Bila je vzorna slovenska žena in blaga mati. — Včeraj je v Mariboru umrla v cvetu mladosti gđ. Dorica Benko, hčerka gostilničarja in posestnika na Koroški cesti. — Pokojnim blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* Beograd zahteva Osrednji urad za zavaranje delavcev. V Beogradu se v zadnjem času vodi borba v svrhu, da se Osrednji urad za zavaranje delavcev iz Zagreba premesti v Beograd.

* «Ljudska samopomoč» v Mariboru naznanja vsem svojim članom, da šteje že z današnjim dnevom nad 4000 članov. Prihodnje dni dobe vsi člani prvo društveno obvestilo s priloženimi položnicami. Ker bodo oddelki «BCD» skoro polni, so se osnovali po sklepu zadnje odborove seje pododdelki B/I, C/I, D/I, v katere se sprejmejo zopet nekaj časa tudi vse zdrave osebe v starosti od 50 do 75 let. Kdor še torej ni član «Ljudske samopomoči», naj zahteva še danes pristopno izjavo.

* Velika Mura. Pišejo nam: Minuli teden je zaradi močnega deževja Mura močno narasla in je voda stopila čez bregove. To je bila letos prva poplava, ki pa k sreči ni napravila preobčutne škode.

* Zopet udarec za slovenske rudarje. Prometno ministrstvo je izdalo za čas po 1. aprilu nov raspored dobav premoga za državne železnice. Ta raspored predstavlja nov udarec za Slovenijo, ker izključuje od bodočih dobav premogokope v Kočevju in v St. Janžu. Oba premogovnika sta doslej dolgo vrsto let dobavljala premog za državne železnice, a šele sedaj je prišlo ministrstvo na to, da ta premog ne odgovarja po svoji kakovosti. Oba rudnika bosta najbrže morala svoje obrate zelo omejiti.

* Radikalska usluga klerikalcem. V novi naučni zakon je bila vtihotapljena cela vrsta odredb, ki jih v prvotnem predlogu sploh ni bilo in jih ni v dopolnilih, ki jih je sprejela Narodna skupščina, tako da za nje ne vedo niti vsi člani vladne večine. Eden izmed teh vtihotapljenih členov predstavlja posebni poklon slovenskim klerikalcem. Klerikalci so si že dolgo časa prizadevali, da bi se polastili ljubljanske zaloge šolskih knjig, to seveda predvsem iz konkurenčnih razlogov, da bi mogla njihova tiskarna in knjigarna več zaslužiti in dobiti monopol na šolske knjige. To jim je uspelo za ceno, da so tudi letos glasovali za zloglasni člen 82., ki ima letos spremenjeno številko 71. Kot protiuslugo za to so dobili člen 163., po katerem preide zaloga šolskih knjig v Ljubljani s 15. aprilom v območje oblastnega odbora, kar znači da bo imela v bodoče klerikalna tiskarna in knjigarna v Sloveniji monopol na šolske knjige. Ker naravno tega niso mogli zagovarjati samo za Ljubljano, je prenešana tudi zagrebška zaloga šolskih knjig na oblastni odbor.

* Dohod bolgarskih vrtnarjev v Jugoslavijo dovoljen. Naša državna meja proti Bolgariji je še vedno zaprta in naša vlada ne daje vizumov za potovanje v Bolgarijo, a tudi ne za potovanje skozi našo državo. Vendar pa je naša vlada izjemoma dovolila, da sme 500 bolgarskih vrtnarjev priti na delo v našo državo.

* Dva naša vojaka zašla na italijansko ozemlje. Te dni sta dva naša vojaka od obmejne straže,

ki sta hodila ob meji, slučajno zašla na italijansko ozemlje in tako dospela v Ilirsko Bistrico. Ko sta opazila italijanske stražnike, sta se prijavila italijanskemu oblastvu. Italijani so ju eskortirali v Trst in od tamkaj na Reko, kjer sta bila izročena policiji na Sušaku.

* Starodavni grobovi. Zupan Senekovič v Šetarjevem v Slovenskih goricah je te dni na svojem posestvu naletel na zanimive starijske najdbe. Na svoji njivi je v globini 120 m našel grob, obdan s kamenitimi ploščami. Na dnu groba so bile tri lončene žare, napolnjene z ostanki človeških kosti, več lončenih skodelic in svetilk.

* Potres na Gorenjskem. Predzadnji ponedeljek so čutili v nekaterih krajih na Gorenjskem manjši potresni sunek. V torek pa so čutili močnejši večsekundni tresljaj, tako da so se stenske ure ustavile. Z Dovja poročajo, da so čutili v torek močan potres, ki je trajal okoli šest sekund. Sunkov je bilo šest, ki so bili vsi enakomerni.

* Katastrofalen potres v Italiji. Te dni je bil v italijanski pokrajini Furlaniji strašen potres, ki je podrli mnogo poslopij in zahteval številne smrtno žrtve. Zlasti kraj Cavarozzo nudi žalosten pogled. Nesrečnike, ki so ostali brez strehe, so nastanili po sosednjih vaseh. Število smrtnih žrtev znaša po končni ugotovitvi 15, ranjencev pa je 50. Potresni sunki so bili ponekod tako močni, da so celo izruvali drevesa. Neka deklica je umrla od strahu, ko je s polja opazila, kako se je porušila domača hiša.

* Sreča v nesreči. Sava pri Zagrebu je nedavno narasla do 246 m nad normalo. Že v početku prejšnjega tedna pa je začela zopet padati. Škode ni napravila. Pripetila pa se je nezgoda, ki je skoro zahtevala žrtve. Trgovec Čizej iz Radmirja v Savinjski dolini je nedavno poslal svoje splave po Savinji in Savi. Eden teh splavov se je blizu Jaruna razbil ob betonskih regulacijskih napravah. Tamkajšnji kmetje so rešili splavarje, les pa je odplaval dalje.

* Brzovlak Zagreb—Dunaj v silnem viharju. Brzovlak Zagreb—Dunaj je te dni z veliko zamudo prispel na Dunaj. Vzrok zamude je bil silen vihar, ki je divjal na avstrijskih tleh in ki je pri Guntramsdorfu odtrgal streho na nekem spalnem vagonu ter jo vrvel v bližnji vinograd. Vagon so merali na bližnji postaji odklopiti.

* Smrtna nesreča na zagrebškem kolodvoru. Na zagrebškem kolodvoru Sava se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Kurjač Mijo Skahar, rodom iz Sežane, oženjen in oče dveh otroh, je pri premikanju vlakov prišel med odbijače dveh vagonov, ki so mu popolnoma zdrobili prsni koš. Ostal je na mestu mrtev.

* Huda nesreča tovarniškega mojstra. Te dni so pripeljali v mariborsko bolnico iz Guštanja 48letnega mojstra jeklarne Jakoba Kokolja, ki si je pri vlivanju aluminija pokvaril oči. Majhni kosčki razbeljene kovine so mu oči tako poškodovali, da je v veliki nevarnosti popolne izgube vida. Revez je oženjen, ima pa na srečo že kolikor toliko preskrbljene otroke.

* Pri delu se je ponesrečil. Zidarski delavec, 25letni Lovro Pevec, stanujoč v Kamniški ulici v Ljubljani, je bil dalje časa brezposeln. Slednjič se mu je posrečilo dobiti delo na neki novi stavbi v bližini nove šišenske cerkve. Delal pa je le par ur in že ga je dohitela nesreča. Okrog 930 sta nesla s tovarišem Ivanom Velkavrhom na oder v I. nadstropje korito malte. Vrh odra pa je Pevcu, stoječemu na robu desk, nenadoma spodrsnilo, da je padel na tla. Pri tem je potegnil s seboj tudi Velkavrha. Oba sta padla na zemljo iz višine 5 metrov. Vendar je ostal Velkavrh nepoškodovan, dočim je moral Pevec poiskati zdravniško pomoč.

* Nesreča v Mirni peči. Ko so se v Mirni peči peljali rekruti na kolodvor, da se odpeljejo v Ljubljano, se je nedaleč od postaje zvrnil voz. Vsi fantje so dobili lažje poškodbe, dočim si je 21letni Janez Saje, posestnikov sin v Čemšah, zlomil desno nogo.

* Samomer mladega dijaka. Te dni popoldne ob 17. uri se je ustrelil s flobertovko Franc Pogorelec, privatist IV. gimnazijskega razreda, in sicer za mestnim parkom. Prepeljali so ga v bolnico,

kjer pa je takoj umrl. Fant je bil že dalje časa bolešno razpoložen. Njegova usoda je vzbudila v Celju, kjer se izvršil samomor, med prebivalstvom splošno sočuvstvanje. Prizadetim staršem naše iskreno sožalje.

* **Nevaren sin.** Mariborski upokojenec R. je prijavil na policijo svojega 20letnega sina Franca kot vlomilca, pred katerim ni varna nobena ključavnica. Oče je prinesel na policijo celo dve vlomilski orodji, ki ju je izdelal sin sam. Nadebuden sin krade kar doma in vrhu tega na opomine grozi z nasilnimi dejanji.

* **Nasilni rekruti.** Zadnja rekrutska dneva sta bila v Mariboru zopet precej burna. V gostilni Dreissger pri Lajterspergu so se stepili pijani rekruti in je dobil Leopold Ribič, doma iz mariborske okolice, od nekega svojega tovariša z nožem nevarno rano v desno roko. Pozneje zvečer pa je nastal pretep v gostilni Vlahovič, kjer jo je po nesrečnem slučaju izkupil tudi z nožem 22letni viničar Skrovič, doma iz Št. Ilja, ki sploh ni bil v rekrutski družbi.

* **Napad na stražnika v Novem mestu.** Ko so te dni ponoči novomeški stražniki patrolirali na poti proti Bršlinu, jin je napadla tropa fantov iz bližnjih vasi z ročicami in koli. Stražniki so bili primorani streljati. K sreči ni bil nihče ranjen. Fantje pridejo pred sodišče.

* **Podivjanec.** Martin iz Šibenika pri Št. Juriju ob južni železnici je znan razgrajec in pretepač. Njegova huda kri mu je napravila že nekaj preglavic. V ponedeljek 26. marca je imel Martin zopet slab dan. Obiskal je svojega očeta in se kmalu sprl z njim in s sestro. Tokrat ni ostalo samo pri navadnem prepiru. Lotil se je očeta, ga pretepel in nato še sestro. Poklicani orožniki so imeli z njim precej opravila. Ko so ga uklenili, je potrgal vezi. Morali so ga ponovno povezati in ga na verigi privedi v celjske zapore.

* **Tihotapec na delu.** Pišejo nam: Tihotapec, ki tihotapijo iz Avstrije k nam predvsem saharin, vžigalice in cigaretni papir, donšajo te predmete prav pridno iz Radgone ter jih potem doma prodajajo od hiše do hiše. Zanimivo je, da so najnovejši tihotapec Medmurci, ki so od Radgone in sploh od avstrijske meje zelo oddaljeni. Ti imajo kot prehodno točko čez Muro brod pri Sv. Martinu na Muri in potem gredo v Radgono ob Muri navzgor na premurski strani in prekoračijo mejo pri Gederovcih. Ta pot se jim zdi najbolj varna, vendar pa jih je že mnogo bilo prijetih pri omenjenem brodu. Organi finančne kontrole v Dolnji Lendavi so namreč zelo budni in pridno preiskujejo vse skrite kote ob Muri. Tako so pred dnevi prijeli nekega možaka iz Hlapičine v Medmurju, ko je baš hotel prekoračiti Muro. Tihotapec je bil dobro založen s saharinom in vžigalicami. Seveda je vse blago moral takoj prodati brez denarja nepoklicanim kupcem in bo po vrhu še sedel za zamreženimi okni, da se spočije, kar se mu bo prav prileglo, saj je prehodil po dvakrat na teden do 90 km dolgo pot. Tihotapstvo mora vsekakor prinašati lepe denarce, kajti tihotapijo ljudje raznih poklicev. Nedavno tega je finančna straža ustavila na meji avtomobil znanega veletrgovca iz Murske Sobote ter ga temeljito preiskala. Preiskava ni bila brez uspeha; na avtomobilu so v resnici našli glavne tihotapske predmete, svilo in saharin, ki jih je naložil šofer za sebe ali pa jih je iz prijaznosti hotel pripeljati za koga drugega. Avtomobil je bil zaplenjen, poleg tega pa še naložena denarna kazen v prav lepi vsoti.

* **Smrt pri skoku z vlaka.** Te dni zjutraj se je na glavnem kolodvoru v Ljubljani pripetila do slej še ne povsem pojasnjena smrtna nesreča, katere žrtev je postal pri Litiji rojeni Anton Zapora, ki je bil nad dve leti uslužben kot sluga v kavarni «Evropa». Kretnik Franc Urbanija je ob 5-30 zapazil na 5. tiru v bližini tovornega skladišča ležati človeško truplo. Takoj je obvestil dežurnega uradnika na glavnem kolodvoru kakor tudi ostalo postajno osebje. O nesreči je bila obveščena hkratu policijska ekspozitura na kolodvoru, odnosno policijsko ravnateljstvo. Smrtno ponesrečeni Anton Zapora je imel močno prebito lobanjo kakor tudi več ran po životu. Domnevajo, da se je ponesrečil na ta način, ker je skušal sko-

čiti iz že odhajajočega mariborskega potniškega vlaka.

* **Aretacija nevarnega vlomilca.** Minuli petek popoldne se je pojavil na kolodvorskem peronu na Zidanem mostu velik možak mrkih in nemirnih oči, ki je očitno komaj čakal, da privozi njegov vlak. Preden pa se je posrečilo neznancu stopiti v vagon, je prihitel k njemu mlad orožnik ter mu brez velikih ceremonij napovedal aretacijo. To je prav lep uspeh naših varnostnih organov, kajti z aretirancem je bil prijeto 47letni, nevarni in nasilni vlomilec in tat Ivan Zakošek, pristojen v Blanco v brežiškem okraju. Lopov je uganjal svoja nedela že od leta 1920. največ v Savinjski dolini ter nastopal pod različnimi imeni. Navzlic že dokaj visoki starosti je Zakošek prožen in uren liki veverica ter ume skakati skozi odprta okna kmečkih hiš. Nevarnega lopova so zasledovale orožniške patrolje po vsej Štajerski brez uspešno nad 7 let. Zakošek je vdrl med drugim leta 1924. v več hiš v Ponikvi, kjer je nakradel za več tisoč dinarjev najrazličnejšega blaga. Istega leta se je pojavil tudi v Loki pri Zusmu ter si nabral plena za 2490 Din. V okolici Celja, v Liscah, je vdrl leta 1926. v hišo dr. Armina Guba, kjer si je prisvojil mnogo raznih oblek, perila itd. v vrednosti 3000 Din. Kmalu za tem se je vtihotapil v graščino graščaka Cerija v Podvrhu pri Braslovčah ter odnesel dva gonilna jermena. V prihodnjem letu je vdrl v hišo Franceta Zlebnika pri Sv. Vidu (občina Topolštica) ter odnesel večjo množino svinjskega mesa, kuhinjskega orodja, kozarcev ter drugih predmetov v vrednosti 3120 dinarjev. V noči 17. aprila lanskega leta je prikoral v vas Bele vode pri Soštanju, kjer si je v hiši posestnika Gregorja Slemenška prilastil harmoniko, razne obleke in druge stvari. Že par dni za tem se je pojavil čisto drugje, v Radohi pri Lučah ter «sunil» Antonu Pečonku srebrno uro, suknjo, čevlje, čepico ter še nekaj druge obleke. Tri dni nato je vlomil v Ljubnem ob Savinji v hišo Alojzija Kokca ter mu odnesel za 1030 Din blaga. Poleti se je zopet priklatil v Lokovico pri Soštanju ter posetil stanovanje Ivana Brišnika ter mu pokradel za 3250 Din vrednosti razne zlatnine in obleke. Medtem je izvršil zopet več manjših tatvin, na kar je zamislil zopet večji vlom, ki ga je napravil v stanovanje šolskega upravitelja Maksa Tvrđija v Zavodnjah pri Topolščici. Tu se je oskrbel s 3600 Din gotovine ter po vrhu še z razno obleko. Nedavno se je splazil v župnišče v Gotovljah, kjer je okradel domačega hlapca. Meso za velikonočne praznike si je nabral v hiši Franceta Pernovška v Pernovem pri Veliki Pirešici. Plen ni bil majhen, kajti vrednost mesa in drugih ukradenih predmetov je znašala 3000 Din. To je del tatvin, ki jih je izvršil nevarni lopov, ki čaka sedaj v zaporih okrajnega sodišča v Laškem.

* **Vlom v Vevčah.** V Vevčah in okolici skoro ne mine noč brez vloma ali tatvine. Potepin Ivan Bartol, na katerega upravičeno pada sum za vsa početja, se zna pred zasledujočimi organi spretno skrivati. V noči od četrtka na petek je bilo vlomljeno v hišo. Ané Omanove, po domače pri Dalmatincu. Vlomilec je odstranil železno okensko omrežje in se skozi odprtino splazil v hišo. Mož je moral biti zelo suh, ker je bila odprtina prav majhna, saj ni mogel odnesti s seboj niti velike stenske ure in nekaj drugih predmetov, ki jih je zbral za svoj plen. Vse to je pustil na oknu. Odnesel je le nekaj drobiža in kuhinjske posode. To je bil že tretji vlom v Vevčah in okolici. Orožništvo ima nekatere sledove in je upati, da bo drzni vlomilec z zavezniki vred kmalu pod ključem.

* **Neprijazen gost.** Meseca novembra je popival po Slovenjgradu 31letni delavec Friderik Gabršek iz Šmartna pri Slovenjgradu. Po polnoči je prišel v družbi Josipa Pogorevčnika in Ivana Mavca v Schullerjevo gostilno ter zahteval pijače. Ker je bilo že pol ure po polnoči, gostilničar ni hotel gostom več postreči. Mavc se je nato odstranil, ostala dva pa sta začela rogoviliti ter razbijati po mizi. Posebno Gabršek je obkladal gostilničarja z najgršimi psovskami in se ga dejansko lotil. Suval ga je s pestjo v prsa ter mu grozil, da ga bo ustrelil. Okrožno sodišče v Celju je sedaj

postavilo nasilnega Gabrška za štiri mesece na varno.

* **Opozarjamo vse živinorejce in posestnike** goveje živine, konj in prašičev na današnji oglaš «Govedomedike», jugoslovenske razpčšiljalnice zdravil za govedo, konje in prašiče iz lekarnice «Pri sv. Antonu» v Mariboru, Kopalniška ulica 11.

* **Pri leni prebavi, žlednem in črevesnem** katarju, črevesnih oteklinah, nagnenju k vnetju slepiča Vam povzročča naravna grenčica «Franz Josef» lahko prebavo brez vsakih bolečin. Preizkušnje na klinikah trde, da je grenčica «Franz Josef» najboljša in najučinkovitejša odvajalno sredstvo. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Japonski trgovec

Bilo je leta 1919., v času, ko je v zrevolucionirani Rusiji vse verižilo in kupčevalo, kar je hotelo živeti. Zivel sem tedaj v Sibiriji. Splošni val je potegnil tudi mene za seboj, pa sem se lotil kupčije. S čim kdo kupčuje, je bilo naposled že vseeno. Glavno je bilo, da kupčuje.

Jaz sem se lotil tedaj prekupčevanja s svinčniki. Ker so Japonci znani kot pošteni in solidni trgovci, sem nabavil blago pri njih. Izbral sem si vzorce, kakršni so se mi zdeli najprimernejši. Cene so bile zmerne, blago glede kakovosti dobro, tako da je bilo v vsakem oziru dokaj izgledov na dobro kupčijo.

Kupčujem, kupčujem in sem ves zadovoljen z odjemalci, sam s seboj in še s svojim blagom. Vse v redu, ali ne? Kaj si morete želeti lepšega uspeha za «trgovca»?!

No, sredi moje sreče pride k meni Rus, moj odjemalec, ter začne robantiti, da sem ga ogoljufal. Seveda s tem poklonom nisem bil kar meni nič, tebi nič zadovoljen. Rus mi je namreč prinesel svinčnik, ki ga je bil kupil pri meni. Svinčnik je imel samo na vsakem koncu s kraja nekaj grafita, medtem ko je bil v sredi — sam les. Zoper tak nepobiten dokaz pač nisem nikakor mogel ugovarjati. Zato lepo mirno zamenjam Rusu nesrečni svinčnik za novega ter ga na ta način še dokaj kmalu pomirim in potolažim. Upal sem, da je s tem vse opravljeno in urejeno, vendar sem se moral kmalu prepričati, da sem se bil prav temeljito zmotil. Ko muhe na meš so jeli vreti Rusi k meni z nesrečnimi svinčniki. Vsak me je hrulil drugače, vsak po svoje, kakršen je pač bil njegov značaj. Eden se je razvnelal v ogorčenju, drugi me je skušal ponižati s smešnjem, tretji je klical vse svete, četrti spet vse proklete na pomoč, a meni, seve, ni bil nobeden dobrodošel.

Naposled si nisem več znal pomagati drugače, nego da stopim k Japoncu, kjer sem bil nabavil usodno blago. Hotel sem kupčijo razveljaviti in dopovedati Japoncu, da ni prav in ne trgovsko pošteno, kar je napravil, toda možakar ni kazal niti najmanj razumevanja za mojo užaljenost. Pojasnil mi je, da mi je dobavil blago natančno po odbranih vzorcih in da torej ni nikakega povoda za razveljavljenje kupčije. Celo z mero in vago me je prepričal, da ima on prav. Natančno toliko je tehtal sleherni svinčnik, natančno toliko meril kakor vzorec, po kakršnem sem ga naročil.

«Sicer pa,» je menil Japonec, «ne vem, čemu se razburjate?! Saj vendar grafit sredi svinčnika nima nobenega pomena. To je sama potrata! Ako hočete udobno pisati, mora biti svinčnik primerno dolg. In v tem oziru je naše blago neprekosljivo. Obrabite na enem koncu, obrnete na drugi konec, pa je gotovo. Kar ostane v sredini, bi bilo za udobno pisanje — prekratko! Torej itak vržete proč. Kje pa naj pameten človek kupuje dragi grafit zato, da ga bo metal v smeti?! Za to je les pač dovolj dober. Ali ne?»

Kaj sem hotel! Moral sem reči:

«Da!»

In s to kratko besedico je bila tudi zaključena moja kratkotrajna trgovinska slava.

Po spominih M. Muca napisal

I. Albrecht

Malinček

(Fantovska zgodba.)

Malinček z Mačjega vrha je na stara leta doživel v nesreči srečo: umrla mu je žena, ki mu je z dolgotrajno boleznijo oženila najlepšo možko dobo. Dvajset let sta živela skupaj v zakonu in ves ta čas je opravljal službo zdravnika in strežnika poleg gospodinjstva in drugih domačih opravil.

Kot vdovec se je čudovito pomladil. Bril se je po dvakrat na teden in skrbno začesaval plešo s preostalimi lasmi. Otvoril si je menda baš zaradi tega brivnico poleg prodajalne z lonci in suho robo. Zaradi njegovega močnega glasu ga je starešinstvo Mačjega vrha postavilo za občinskega klicarja. Poverili so mu razglaševanje raznih ukazov, napovedovanje dražb ter izvrševanje preklicev pred cerkvijo ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Svojo službo je smatral za veliko čast. Ni mu sicer donajala posebnih dohodkov, nesla pa mu je vendar toliko, da ga je kako četrtinko zvrnil na njen račun.

Prost zakonskega jarma, je pogosto zahajal k Poličku, v edino gostilno na Mačjem vrhu. Tu so se v poznih večerih zbirali fantje iz bližnje in daljne okolice. Fantovska družba mu je ugajala; kot vdovec se je čutil zopet fanta, četudi s šestdesetimi leti, zato pa toliko bolj izkušenega, zaradi česar se je rad postavil pred mladino.

Martinčev Jaka in Lešarjev Tone sta bila pri Poličku navadna večerna gosta. Njuni redni obiski krčmarju niso prinašali posebnega dobička, cenil pa ju je radi šegavosti in lepega petja, s čimer sta mu privabila marsikaterega gosta. Tudi Malinček je ljubil veselo pesem, zato je pogostoma prisedel v njuno družbo.

Lepega jesenskega večera sta se trudila in napenjala, da jima je skoro odpovedalo grlo in počila struna. Pomagal jima je Poliček, ki je baš ta večer nastavljal novo vino, hoteč, da bi čimprej zaslovelo. Toda vsi trije niso mogli privabiti niti enega pivca; pesem, ki je zvenela skozi odprta okna, ni našla odmeva v molčeči noči.

«Da bi prišel vsaj Malinček!» je zaželel Jaka. «Tako bi vsaj katero uganili.»

«Okregal ga bom, da me bo pomnil», se je raztogotil Poliček po svoji znani navadi. «Nikogar nima, pa varčuje, ta bedak!»

«Doma ga pa tudi ni», je povedal Tone. «Tema je bila v hiši, ko sem šel mimo in na moje trkanje se ni oglašil.»

«Pa še obljubil je, da pride pokusit novo kapljico», se je spomnil Jaka. «Kam je neki odšel?»

«Navadno čepi ves dan pri loncih in čaka, da bi jih spravil v denar. Lahko pa se tudi brije ali popravlja lase, kar ne mine brez zamude.»

«Pa ne da bi se ženil! Zadnje dni je tako nekam zamišljen, zmirom nekaj tuhta in ni za noben pogovor.»

«Vrag naj ugane», je premišljal Poliček. «Sicer je potreben gospodinje, in če jo bo hotel, jo bo tudi dobil. Tri, pet, osem jih dobi — ženske so bolj željne možitve kakor nebes. Eno pogledaš, pa se jih pet obrne za teboj.»

Krčmarju so se zaradi pripovedovanja napele žile po obrazu, na katerem so pričeli drobni koraki, ki so se zaslišali, risati jasne poteze. Kmalu bo pozdravil novega gosta, ki bo pohvalil njegovo kapljico z besedami, zapisanimi zunaj nad vrati: «Bratec moj, ne hodi mimo, Poliček ima dobro vino.»

«Malinček prihaja», je poskočil Jaka, ki ga je poznal po hoji.

Poliček mu je hitel nasproti, krepko mu je stisnil desnico ter je hitel, da mu postreže.

«Nocoj ste se zapoznili», ga je Tone nagovoril ter mu pripravil prostor zraven sebe. «Koliko bi se bili že lahko pomenili!»

«Zadržalo me je važno opravilo», se je opravičil. «Pri županu sem bil zaradi Količkove Mane.»

«Aha, zavoljo pretepa. No, kako ste se pomenili?»

«Krtičeva Meta ji je navila uro. Sporekli sta se zaradi fanta, ko sta šli v nedeljo od maše. Mana je namreč opazila, da se Meta obrača za

njenim Pepetom, zato jo je počakala na cesti ter ji je priložila tako zaušnico, da se je zavrtela kot muha, ki pade v kozarec. Nato jo je obrcala in opsovala z nečednimi besedami. Teh se Mana danes bridko kesa in Meta ji je pripravljena odpustiti, ako jih javno prekličje. No, in v nedeljo bo prejela zadoščenje.»

«Šramota!» se je zgrozil Tone. «Dekleta se pretepavajo!»

«No, seveda, take, kakor je Mana», je pojasnil Malinček. «Pa kako ti zakolne in pljune na roko, kar se ji skoro poda. Celo pred županom sta se skavsali — prav po kokošje.»

«Kaj bi vedno govorili o preteplih», jih je zavrnil Poliček, ko se je vrnil z vinom. Čvrsto se je postavil prednje ter jo je urezal naprej. Zadelca je tista domača:

«Smo fantje z Mačjega vrha
in pest se nam nikdar ne skrha.»

Jaka je zaradi silovitega napenjanja zamižal z levim očesom, Tone pa se je zaradi globokega basu držal za trebuh; Malinček se je zibal po sredi, njegov glas ni imel imena ter ni nikoli soglašal.

«Nocoj nam ne gre», je kašljal in hrkal Jaka. «Menda smo prepozno začeli.»

«Malinček je kriv», se je razhudil krčmar. «Koliko pivcev mi je požrl nocoj, ko sem nastavljal novo vino.»

«V nedeljo jih bom privabil dvajset in prav toliko deklet», se je postavil. «Tako bo vsaj družba živahna.»

«Ali ne veš, da dekletom ukazuje kaplan?» ga je ustavil Poliček.

«To je bilo nekdanj, je razlagal. «Danes hoče imeti človek nekaj od življenja.»

«Živio!» Na mnoga leta!« sta mu fanta navdušeno napila in hvalila sladko kapljico.

«Torej pijmo», je Malinček dvignil kozarec. «Trčimo na nedeljsko veselje!»

«Ampak da ne prideš spet prepozno», ga je opomnil krčmar. «Zapozniti te ne sme nikaka ovira.»

«Kakšna ovira? Žene nimam, otrok nimam in dekleta tudi še nisem izbral. Kako važno opravilo se odloži.»

«Malinček», ga je prekinil Tone. «Ali je možu zelo hudo, kadar mu žena umrje?»

«Približno tako kakor če se udariš na komolec. Zaboli, saj pravim, zaboli, toda kmalu odjenja.»

«Najbrž se ne boste več ženili», je poizvedoval Jaka.

«Veš kaj, dolgčas je človeku samemu; nekaj vedno pogrša, čeprav ima vsega v izobilju. Res je zakon poln skrbi in napora, včasih pa se vendar najde kak trenutek tihe sreče in mirnega veselja.»

«Potem me povabite na svatbo. Nevesto imate gotovo že izbrano.»

«Nimam. Pa to me ne skrbi.»

«Smrčajeva Polonica bi bila za vas», je prišel Tone z resnim nasvetom. «Samo, če bi jo mogli omajati...»

«Nanjo sem že skoro mislil», je vzkliknil Malinček. «Prav blizu tam nekje so bile moje misli...»

«Polonica je nedolžna», ga je Poliček opozoril. «Ali misliš, da bi odgovorila na tvoje vprašanje?»

«No, če se ji predstavim jaz kot javna oseba — občinski klicar! Ako jo nocoj iznenadim pod oknom, ali meniš, da mi ne bo privoščila besede?»

«Dvomim, zelo dvomim», je Jaka odmignil z rameni. «Koliko pa ste že storili v ta namen? Železo je treba najprej ogreti, potem ga lahko zaviješ na katerokoli stran.»

«Ali je ženska železo?» je zrasel Poliček. «Ni li mehkejša kakor lipov les?»

«Naj bo trda ali mehka, poskusil bom. Poliček, še eno četrtinko!»

«Midva greva z vami za pričjo», sta se mu ponudila Jaka in Tone. «Poslušati najbrž ne boav imela ničesar.»

«Bosta videla. Čula bosta njeno sladko besedo in zrla njen obrazek, sličen luni, ki pogleda izza oblaka.»

Fanta sta se mu rogala in Jaka je hitro navedel svetopisemske besede: «Gospod, celo noč smo lovili, pa nič ujeli.»

«Stavimo», se je vznejevoljil Malinček. «Poliček bo za pričjo.»

«Dobro», sta mu ponudila roko. «Stavimo za deset litrov vina.»

«Velja. Ampak plačal bo tisti, ki bo dobil. Ako se bo Polonica oglašila, dobim jaz in zapadem pijačo, če bo pa molčala, dobita in plačata vidva.»

«Tako je pravilno», je potrdil Poliček, dasi mu je bilo vseeno, naj plača, kdor hoče, samo da bodo pili iz njegovega soda.

Malinček je naročil vina in nalič kozarce. «Pijmo!» je priganjal fanta. «Ako izgubim, me bo do smrti sram.»

Vdovec velja za devet fantov, ga je povzdignil krčmar. «Dobil boš, pa ne izgubil!»

«Pijmo», je silil Malinček. «Enajst bo ura, najpripravnější čas za moje opravilo. Živela Smrčajeva Polonica!»

Izpraznili so kozarce in poravnali račun. Poliček jih je spremil do praga, kjer je vsakemu posebej podal desnico in voščil lahko noč.

Kake pol ure od Mačjega vrha čepi nad cesto na bregu nizka lesena kočica brez dimnika — pravijo ji pri Smrčaju. Kdaj je prav za prav počenila na to nepripravno mesto, tega ne ve nihče povedati. Po njeni zunanosti ji je prisojati visoko starost, ki jo razjeda na vseh koncih in krajih.

V tej siromašni bajtici je živela stara Smrčajka s svojo hčerjo Polonico, ki je preživljala sebe in mater s šivanjem in pletenjem nogavic. Poleti je pomagala pri delu sosedom, s čimer si je tudi nekaj prisužila. Živela sta zelo ubožno; kar sta pridobili, sta navadno razdala.

Smrčajka je bila zelo pobožna žena, življenje svetnikov je znala na pamet. Vedela je celo, kakšno hrano so uživali in kaj mora ona jesti, da jim bo ugajala. Vsak dan je posvetila novemu patronu, noči pa so ji bile polne pošasti, čarovnic in strahov. Ena sama noč se ji je zdela blagoslovljena v življenju — tista, ko je videla odprto nebo in tedaj je molila zase in za Polonico, da bi bila srečna po njeni smrti.

Polonica je bila v obnašanju popolnoma njena hčerka. Poznala je eno samo ugajano pot v cerkev, kamor je hodila skoro vsako jutro. Popolnoma umljivo je, da na možitev ni mnogo mislila. Brala je že toliko lepega o deviških lilijah. V duhu si je predstavljala, v kakem neskončnem sijaju bo enkrat sedela, ako se ne omoži.

Jaka in Tone sta poznala Polonico, že večkrat sta se zastoj trudila, zato sta vedela, da tudi Malinček ne bo nič opravil. Stave pa nista hotela dobiti, sicer bosta morala plačati vino, ki je najbolje, kadar ga pijeta zastoj. Na vsak način morata Polonico pripraviti do tega, da bo govorila.

To pa ni bila tako lahka stvar. Vendar sta morala obdržati veselo razpoloženje, da ni opazil Malinček njune skrbi. Zato sta med potjo vriskala, kar pa staremu vasovalcu ni ugajalo.

«Ne vriskajta, prosim vaju», je branil, stopicajoč v sredi med njima. «Kaj porečejo ljudje, ako me najde kdo zunaj ob tej uri!»

«Nič ne bodo rekli», sta ga osrčevala. «Ni treba se vam nikogar bati!»

«Nikogar razen jezikov», je vzdihnil. «Poglejta, župnikova kuharica kupuje pri meni lonce, ako izve, da ponočujem, pojde drugam. In kaplana obrtjem po trikrat na teden — po nižani cenil, seveda — toda zaslužek je vendarle in hudo bi mi bilo, ako bi ga izgubil.»

«Očka, iz mojih ust ne pojde nobena beseda med ljudi», mu je zatrdil Jaka.

«Kar se med fanti zgodi, naj med njimi ostane», je pribil Tone in zadrževal napev, kateremu

je Jaka pridružil znano besedilo: «Ni treba vedeti ljudem, kar znano tihim je nočem...»

«Toda Polonica me bo poznala», se je spomnil Malinček. «Zameril se ji bom, če je res tako nedostopna. Ponesla me bo v župnišče na krožnik pred župnika, kamor polagajo pobožne žonice grešnike vse fare.»

«Tega Polonica ne bo storila», ga je Jaka prepričeval. «Za nobeno ceno ne bo povedala, da gazijo travico pod njenim oknom grešne noge. Ako bi se izdala le z eno besedico, bi župnik slutil še vse kaj drugega in tako bi dekletu izgubilo ugled. Njena mati pa je itak gluha in bi komaj slišala, če bi ji kdo s kladivom razbijal po ušesih.»

«Vesel bom, ako bo res tako», je ugajalo Malinčku. «Saj vesta, kako je nerodno, če vlačijo človeka po zobeh.»

Zavili so po ovinku, ki se izogne dvema hišama ob cesti in zavije v smrekov gozd. Tam se odcepi stezica na levo po bregu proti koči.

Naglo sta se fanta dvignila po strmini in že sta stala na vrhu pred bajto, dočim je Malinček, nevjaven nočne hoje, nekoliko zaostal.

«Kako bova začela?», sta se vpraševala pred kočo. «Ali se bo dalo kaj napraviti?»

«Meni je zasijala izvrstna misel», se je Jaka pohvalil. «Zabave bo za vso okolico.»

«Povej no, saj morava vedeti oba.»

«Starca morava prevarati. Reciva, da spi Polonica v podstrešju in stvar se bo potem razvila kar sama od sebe.»

«Kako se bo razvila? Zelo sem radoveden.»

«Po najini želji. Povedati ti ne morem, ker se bliža Malinček.»

«Presneti križev pot!», je zavikal Malinček, ko se je izpodtaknil in pobral. «Padel sem pod križem svoje nerodnosti, a je ni Veronike, da bi mi podala potni prt...»

«Saj bo prišla Polonica», mu je Tone pošepnil na uho.

«Pa kje naj pokličem? Bajta je podobna strašilu v temni noči.»

«Dekle spi v podstrešju», se mu je Jaka zlagal. «In nalašč ima nocoj odprto okno, posebno srečo imate.»

«Poiščita mi lestvo ter jo postavita pod okno previdno, brez ropotanja.»

Tone je nemudoma privlekel lestvo, čije spodnji konec je započil v zemljo, gornji del pa je naslonil na porezanec k odprtini, ki je tvorila vhod in okno obenem.

«Čudno, da Polonica spi na odprtem kraju», je ugibal Malinček, preden je stopil na lestvo.

«Zaradi čistega zraka», je odvrnil Tone in Jaka mu je resno pritrdil.

«No, pa naj bo. Bog in sveti križ božji!», — Malinček se je pognal po lestvi proti odprtini v podstrešje. Fanta sta se odstranila, legla sta v travo nekaj korakov od hiše, odkoder sta ga opazovala.

Malinček je pokukal v podstrešje in voščil spečemu dekletu dober večer. Takrat je zaropotalo: gnifa deska za katero je držal, se je odtrgala in padla na tla.

Nekje pod streho se je oglasil zvonec in zahteval mir. To je veljalo mišim in podganam, ki so vsako noč ponovile svoje dirko. V svarilo je Smrčajka potegnila za vrstico, visečo ob postelji in lonec, viseč v podstrešju se je zamajal in pokaral motilce nočnega miru. To je vselej pomagalo za nekaj časa in ko se je iznova pojavilo ropotanje, tedaj se je moral ponoviti tudi opomin.

«Polonica, ali spiš? Ali si sama?» — Malinček se je nagnil skozi odprtino, pri čemer je nehote premaknil lestvo, kar je zopet povzročilo ropot.

Spet se je oglasil lonec v svarilo stari podgani, čepeči v pajčevinastem kotu, kamor se je zatekala vselej, kadar je čula opomin. Preko nje je švignila miška pred sovražnim netopirjem.

Malinček je bil sicer razumen mož, nocoj pa se ga je lotila taka zmedenost, da je prhutanje netopirja, skrebiranje miši in tekanje podgan zamajal s človeškim dihanjem, sopenjem in šepetanjem. V njem je živela ena sama misel na Polonica, svojo izvoljenko. Gledal jo je v duhu na po-

stelji tam nekje v podstrešju pod belo odejo, izpod katere je molela njena glavica, obrnjena proti njemu. Vedel je, da ga poslušata in zbira na tihem besede, ki mu bodo zdaj zdaj zabrnele na uho. Čemu bi drugače tako glasno dihala; dekletu, ki se boji, da bi se ne izdala, se skriva pod odejo...

«Polonica!», jo je zopet sladko poklical. Pri tem se je nagibal skozi odprtino, kakor da bi nescel ušesa naproti njenemu odgovoru. Plašna miška je smuknila po raskavih tleh in za njo je švignila druga in tretja, vsaki se je mudilo v svoje skrivališče.

«To so njeni koraki», je drhtel v sladkem pričakovanju. «Prihaja z bosimi nogami, ker se boji, da bi ne povzročila ropotanja, ki ni na mestu, kadar kdo vasuje.»

Tekanje in škrbljanje je utihnilo, miši in podgane so se poskrile, Malinček pa je čakal, tipal okrog sebe in vohal po zraku.

«Stoji in vleče na ušesa», je ugibal starec. «Čaka, da ji politim nasproti, ker ne mara, da bi ji kdaj očital, da je prišla sama...» To izreki se je pognal skozi odprtino v podstrešje.

Malinček je tehtal nekaj nad 60 kilogramov — velika teža za preperele tla. Pričela so se upogibati in z njim vred se je majalo celo ostrešje. Kamor je stopil, mu je počila deska pod nogami.

Počasi in z ovirami je prodiral v temi med sem in tja razmetano šaro. Ako se je sklonil, je zadel z nosom ob kako orodje, in udaril z glavo ob ostrešje, če se je vzravnal. Samo misel na Polonico mu je oslajala težave.

«Nebeško kraljestvo silno trpi», se je popraskal po glavi, ko se je zaletel v lonec za podgane. Zapel je s hreščočim glasom, zakaj Polonica je na postelji vlekla z vso silo za vrvi, meneč, da so miši ponovile svoje nočno rajanje.

«Nocoj pa res ne bo miru», je obupavala nad zvonce, ki je že tolikokrat napravil mir in red. Vrvica, ovita okrog roke, se ji je zajedala v mehko dlan in obenem se je zaradi neprestanega cukanja širila tudi luknja v trhem stropu. Nadležno ropotanje je skušalo pobiti škripanje lonca, prav kakor ob nevihti, ko vraževerni mežnarji preganjajo čarovnice.

Polonica bi bila vso noč vztrajala pri «zvo-njenju», toda lonec ji je odpovedal: oprostil se je žice, za katero je bil privezan ter je padel na tla. Sočasno se je tudi Malinček prekucnil čez staro skrinjo nad vežo, kjer so bile deske trhlejšje in redkeje naložene. Ena se je zlomila in druga odmaknila, mož pa je v veliko grozo Polonice padel v vežo v čeber, napolnjen z vodo.

«Pomagajte, hiša se podira!» — Polonica je planila k materi, da jo reši gotovega pogina. Zgrabila jo je okrog pasu ter jo je vlekla proti vratom, ki so se odprla na stečaj. Misli je, da ji je odprl rešilni angel, saj je čula tudi tolažilne besede: «Ne boj se, Polonica! Pusti mater in naredi luč.»

Ni se upala ustaviti skrivnostnemu ukazu, položila je mater na klop ter je prižgala svetiljko, čije motna svetloba ji je poslala dozdevnega rešitelja. Malinček je stal na pragu s povešeno glavo, skrivajoč krvavo liso, katero je dobil pri padcu.

«Vi ste tukaj?» je ostrmela, in ko je prišla do besede, je vprašala: «Ali ste res vi, ali je duh?»

«Jaz sem — v pravi podobi — pridil in dotakni se me», je hitel Malinček, otesajoč rokave, od katerih je teklo kakor od strehe.

«Kdo pa je?» je zijala starka na postelji.

«Malinček iz koč», ji je hči povedala na uho. «Kako pa je noter prišel? Ali nisi vrat zaklenila in zataknila z zapahi?»

«Zaprta sem jih kakor vsak večer in podprla z drogom.»

«Po zraku sem prišel», je Malinček pričel lagati. «Sedel sem na klopi, opazovaje zvezde, ki so se utrinjale nad menoj. Nenadoma me je ovila senca ter me dvignila pod oblake. Plaval sem čez zvonik strelovod me je nekoliko opraskal, vendar ne čutim bolečin. Končno sem se znašel pri vas v podstrešju, odkoder me je neka čudna sila potisnila v vežo skozi strop. Bil sem odreden po vsem telesu, nisem si mogel pomagati niti govoriti, dokler nisem slišal tvoje besede.»

Tako je pripovedoval Malinček na ves glas, da ga je čula starka, ki je slepo verjela vse, kar ji je povedal.

«Kako pa, da ste tako mokri», se je prestrašila Polonica, zapazivši lužo, ki mu je rasla pod nogami.

«Potil sem se, tako sem se potil, da sem skoraj utonil v lastnem znoju. Sreča, da sem plaval med nehom in zemljo, tako se je vlaga sproti odtekala.» — Mož se je pričel tresti od mraza in mokrote ter je poželjivo gledal na peč, ki mu je ponujala zdravilne gorkote. Obenem pa se je tudi večkrat ozri v okno, kjer sta stala Jaka in Tone ter sta gledala v sobo. Slišal je njuno smejanje, ker je dobil stavo, zaradi česar bo moral dati za pijačo.

«Nekdo se smeje», je Polonica strahoma zapazila.

«To so duhovi, ki so me spremljali po zraku», si je navihano izmislil. «Zdaj se poslavljajo od kraja, kateremu so me izročili. Vidi jo, da sem našel blaga srca, zato se radujejo, kar vam bi prineslo sreče in blagoslova.»

«Biti morajo dobri duhovi», jih je starka pohvalila. «Strahovi in pošasti molčijo, ali pa se zlobno reže. Čudno je le, da so te spravili v tako nevarnost. Lahko bi bil ob življenje.»

«Najbrž so imeli poseben namen. Zlato mora skozi ogenj, preden pride do veljave.» — To izreki se je slekel sukno ter je zlezal na peč. Moral se je nekoliko ogreti in posušiti obleko, ki se je ovijala njegovega telesa.

Polonica je spravila mater na posteljo pod odejo, nakar je sedla k mizi in pričela šivati. Izgotoviti je hotela kaplanovo srajco, vesela, da mu jo bo že jutri po maši mogla izročiti. Vedela je, da jo bo gospod ljubeznivo pogledal, kar bi mu rada vrnila z novico, ki jo je pravkar doživela. Po drugi strani pa se ji je smilil Malinček, čigar oko jo je s peči nepremično opazovalo. Sklenila je molčati, zakaj srce ji je reklo, da je opravljanje nečastno opravilo, naj se vrši pred duhovnikom ali pred navadnim človekom.

V sobi je zavladal molk. Mati Smrčajka si je v strahu pred duhovi ovila okrog roke moleki ter je glasno zasmrčala. Tudi miši in podgane so pospale v svojih luknjah in netopir se je stisnil k ostrešju, čakajoč na plen. Malinček pa se je na peči nemirno obračal in premišljal, kako bi nagovoril Polonico, da bi jo pridobil za pogovor.

«Čudno, da ne morem zaspati», je mrmral sam med seboj. «In kako bi bil potreben počitka!»

«Preveč ste se razburili», je ugotovila. «Nekateri tudi težje zaspijo prvič v tuji hiši.»

«Eh, kaj bi tisto, saj smo domači! Spadamo v eno občino, hodimo v isto cerkev, dihamo isti zrak — sploh smo si najbližji sosedje.»

«Moja mati in vaša pokojna žena sta bili veliki prijateljici. Kadar se spomnijo nanjo se bridko razjokajo.»

«Oh, saj tudi jaz jokam ter jo kličem, pa je ni od nikoder. In kako bi jo potreboval. Zdaj šele vem, kaj sem izgubil. Hiša brez gospodinje je kot peč brez ognja, kot lonec brez vode.»

«Oženiti se boste morali. Človek potrebuje postrežbo na stara leta.»

«Seveda, dušica, seveda! Zato pa me je dvignila tista nevidna sila ter me je privedla semkaj v molčeči noči. Vso pot sem slišal tajno šepetanje: tu je zaklad, ki ga iščeš, sreča, ki te čaka, subezen, ki te bo objela...»

Polonica je zardela in obstala, takih besed še dozdaj ni čulo njeno nedolžno uho. Sramežljivo je zakrila obličje z belo kaplanovo srajco, a pogled ji je nehote silil k njemu, ki je na peči čakal odgovora.

«Dragica, prišel sem k tebi», ji je sladko govoril. «Skrivnostni sili, ki me je vodila se nisem mogel ustaviti. Pa tudi ti se ji ne upiraj, usoda hoče, da postaneva v dveh telesih ena sama duša...»

«Težko mi je, res ne vem, če bi mogla...» S temi besedami je Polonica rahlo zanikala njegovo ponudbo. Kakor umrla ji je zadnja beseda na jeziku — dokaz, da se kesa, kar je pravkar izgovorila. Zdaj že ni več zakrila obraza, marveč je mirno gledala Malinčka, ki se je pogumno spu-

stl s peči ter je sedel predno na stol tako, da sta zrla drug drugemu v obličje.

«Polonica», jo je prijel za roko ter jo ji je neprestano božal. «Ali bi hotela kraljevati v moji hiši? Majhna je sicer, a bo dovolj prostora za dve osebi. Tudi mater boš imela lahko pri sebi, manjkalo nam ne bo ničesar.»

Smrčajevo kočjo je postala v tistem hipu nazareška hišica. Polonica-nevesta je bila zamaknjena v ženina, ki ji je prinesel veselo oznanilo, da bo postala njegova žena. Odgovorila mu ni sicer ničesar, toda njen pogled in poteze njenega obraza so šepetale: «Zgodi se mi po tvoji besedi...»

Nedelje po tem dogodku Poliček z Mačjega vrha dolgo ni mogel pozabiti. Vse je drlo v njegovo gostilno na domačo zabavo, katero je priredil Malinček v zabavo, ker je našel nevesto, četudi na zvijačni način. Ves večer je moral pripovedovati o čudovitem poletu skozi Smrčajevo ostrišje.

Tudi Polonica je bila navzoča. Prvič v življenju je sedela v gostilni poleg moške osebe. Zelo ji je ugajala živahna pivska družba in žal ji je bilo natihem, ker se ji je vsa mladostna leta odtegovala.

Jaka in Tone sta igrala na veselici drugo važno ulogo. Kot pričr skrivnostnega poleta sta pripovedovala, česar Malinček ni hotel povedati, in popravljala, kar je nalašč drugače povedal. Za plačilo sta jedla in pila na račun poslušalcev.

S o t e š č a n.

Zgodbica

Pred časom so po Vrhovju nekaj šušljali, da zastavni orožniški podnarednik rad vidi Korenčanovo Zefo. Zefa sicer ni bila lepotica, vendar pa tudi ne izmeček. Njen stas je bil morda malo prešibek, noge nekam lopataste, roke pa tako lepo oblikovane, da bi jih moral biti vsak kipar vesel. Pravi primer lepote pa je bil Zelin obraz, s katerega je odsevala nekšna nepremagljiva milina in taka očarljivost, ki je vsakogar premagala. Komaj je bil podnarednik Stefan Jelen par dni v Vrhovju, je srečal Zefo. Nehote jo je ogovoril. Ko so mu v plahi sramežljivosti zasijale njene mehke, skrivnostno globoke oči, se mu je zdelo, da sanja. Kjer je potem bil in koder je hodil, so ga spremljale njene oči. Kadarkoli je le mogel, je rad govoril z njo. Tako so potem ljudje jeli šušljati, da se podnarednik Jelen in Zefa rada vidita, vendar ni nihče mogel reči nič gotovega.

Na pomlad je bil Stefan Jelen premeščen v Macedonijo. Vrhovčanom je bilo žal zanj, ker je bil, dasi v službi strog, vendar prijazen in prikljiv človek. Le fantje, ki jim ni mlad tujec, pa bodi že tak ali tak, nikdar všeč, so Stefanu privoščili pot v Macedonijo in se rogali Zefi. No, mladenka ni zbog tega niti trenila. Tudi se nihče ni mogel pohvaliti, da bi jo bil videl, kako se je poslavljala od Jelena. Nič, čisto nič. Zato je šušljanje potihnilo. Zefa je živela in delala kakor vsa kmetska dekleta, le prijateljice ni imela nobene in noben fant ni mogel reči, da je ali da je Zefa bila kdaj njegova.

Tam po vseh svetih se je Stefan Jelen vrnil iz Macedonije. Vedel je povedati mnogo zanimivega, samo nekam bolj resen in skoro zakrknjen se je zdaj zdel ljudem. Posla je pa imel takoj po svoji vrnitvi dovolj. Po samotah so bili pokradli razni klateži nekaj perotnine, na Freski so se bili stepli fantje, Grčar, ugleden kmet, pa je nekega jutra našel v svojem hlevu novorojenčka, krepko dete, fantička, ki je obupno vekal in zaman iskal materinih prsi. Grčar je debelo gledal, potem pa je stopil k orožnikom, češ:

«Ako bi bilo tele, junček ali telička, bi nič ne dejal. Ljudi nas je pa že dovolj pri hiši. Kaj hočemo s temle črvičkom!»

Orožniški komandir je poslušal, skimaval z glavo in skušal takoj uganiti, kam vodi sled za materjo.

«Domačega pridelka ne bo, se mi zdi,» je mirno pripomnil Grčar, «saj ni nič takih žensk v naši občini.»

Potem je prišla k Grčarju komisija: komandir orožniške postaje, župan, občinski sluga in ba-

bica. Z združenimi močmi so ugotovili, da mora biti dete staro dva do tri dni, da je zdravo in da ima izboren tek. Več o tem oblastnem samozvancu niso mogli uganiti, dasi so mnogo modrovali. Skupno so tudi odredili, naj nebogljene zaenkrat ostane pri Grčarjevih, čemur se je oče Grčar sicer postavil malo po robu, češ:

«Za tako stvarico naj skrbi tisti, ki ima kaj zasluženja zanjo —»

Vendar je nazadnje pristal.

Babica je rekla pred odhodom:

«Ne vem, kako to, ali meni se kar zdi, da je otrok podoben tisti Zefi, tisti Korenčanovi. Ali ne?»

Oče Grčar je dejal, da je otrok otroku podoben in da se on na to čisto nič ne razume. Občinski sluga je zakašljal, pogledal orožnika in za njim župana, mati Grčarica je pa takoj spoznala, da je najdenček res čisto ko Zefa. Orožniški komandir je namršil obrvi:

«Lahko poskusimo v to smer,» je dejal zelo važno. Potlej so odšli.

Komandir je na postaji odredil, da gre po Zefo podnarednik Jelen. Naročil mu je obzirnost in previdnost, češ, da je to samo poskus na slepo srečo in da orožništva nikakor ne sme doleteti blamaža.

Podnarednik Stefan Jelen se je strumno vzravnal. Bled ko stena se je pokoril povelju in odšel. Videl ni nikogar, slišal nikogar, a puška se mu je zdela težka kakor da nosi pezo vsega sveta na rami.

Korenčanova Zefa je bila doma. Malo medlejša je bila in nekam čudno blede. Ko je zagledala Jelena, se je zdrznila. Prvi hip se je hotela skriti, potem pa je le ostala. Bili sta z materjo sami doma, a Zefina mati je bila gluha in tudi vid jo je močno zapuščal. Iz kuhinje ni niti opazila, kdo prihaja.

Jelen je skušal biti zelo služben, ko je stopil v hišo. Čim pa ga je obsijal Zefin pogled, se je zmedel. In kakor otrok je zajecjal:

«Ali je res?»

Mladenki so stopile solze v oči. Za Stefana je bil odgovor dovolj jasen. Bolesno je potožil:

«Zakaj mi nisi sporočila?»

«Sram me je bilo.»

Jelena je zasklelo:

«Zaradi mene?»

«Zato, da bi ti ne delala nadleže, škode.»

On ni mogel razumeti.

«In si šla in zavrgla lastno dete, najino dete?»

Obupna trpkost je tožila v njegovem glasu, a Zefa ni mogla nič povedati v pojasnilo. Gorje in sreča sta jo palili do blaznosti. Samo tiho je šepetala:

«Stori, kar veš in znaš.»

Čez nekaj časa:

«Izdala te ne bom.»

On je samo gledal in gledal. Vse se je vrtele pred njim, le en sam sklep je bil trden. Vprašal ni nič več. On se je polagoma dramila iz svoje bolešne izgubljenosti.

«Umrli bi zate v ljubezni,» je izustila kakor sama zase, «sramote pa se ne boj zaradi mene.»

Stefan Jelen ni slišal. Diskretno in obzirno, kakor mu je bilo naročeno, je dejal:

«V imenu postave, prosim!»

Zefa si je otrla solze, poravnala ruto in odšla z njim.

«Pogreb,» je mislila spotoma.

«Konec,» je od časa do časa obšlo Jelena, čigar lice je bilo zdaj čisto prstenosivo.

Komandirju je javil kratko in točno. Osumljenka priznava dete za svoje. Blamaže se torej ni treba bati.

Komandir je bil vesel in ga je pohvalil zaradi njegove spretnosti. Povabil je Zefo v pisarno, medtem ko je odšel podnarednik na mostovž.

«Vi ste torej mati tega najdenčka?»

Zefa je trudno prikimala.

«In oče?»

Zefa je molčala.

«Kdo je oče?» je malo ostreje naglasil komandir.

Zefa ga je pogledala proseče in sovražno.

Preden je komandir mogel vprašati tretjič, je zagrmel s hodnika rezek strel. Nekaj je lopnilo

po tleh, iz kuhinje je pridrvela kuharica, pred komandirja pa je s stola omahnila nezavestna Zefa. Orožnik jo je rahlo spustil na tla in skočil na hodnik, kjer se je v smrtnem boju vil Stefan Jelen. Med tem, ko ga je komandir ves razburjen skušal obraniti pri življenju, je omahnila na hodnik Zefa in se vrgla na ranjenca.

«Zakaj si mi storil to, Stefan? Sebe in svojo kri bi zavrgla, preden bi bil moral najmanjši madež pasti nate, Stefan...»

Komandir je zdaj razumel. Hitro je poslal po zdravnika, ki pa je mogel ugotoviti samo smrt.

Zefo so odpeljali domov in ji prinesli dete. Tisto uro, ko se je vsula prst na Stefanovo krsto, se je vzdramilo dete in iskalo materinih prsi. Zefa pa se ni ganila. Zavrgla je svojo kri in odšla za njim, ki ga je ljubila. Njene velike, lepe oči niti na mrtvaškem odru niso ostale zaprte. Tako začudeno so strmele, da se je zdrzil vsak, kdor je prišel Zefo kropit.

Še preden so pokopali mater, so nesli otroka h krstu. Botrovala sta Grčar in Grčarica, a ime so dali malemu Božidar, da bi se spominjal, kako čudno Bog daruje temu življenje, drugemu smrt, vsem živim bitjem pa med in pelin v isti kupici...
Ivan Albrecht.

Ljubezenska žaloigra v nunskem samostanu

V predarlskem mestu Lauterach v Avstriji se je odigrala te dni ponoči v ondotnem ženskem samostanu krvava ljubavna žaloigra. V nedeljo so se vršile na Predarlskem volitve in prebivalstvo je ostalo pozno v noč na nogah, da zve za rezultat volitev. Naenkrat je zapel samostanski zvonček in prebivalstvo je mislilo, da je nastal v samostanu požar. Gasilci so prihiteli pred samostan in preplezali zid, za katerim so se čuli obupni klici na pomoč.

V neki celici so našli gasilci dve nuni, boreči se z nekim moškim. Druge nune so ležale onesveščene na hodniku pred celico. Dobile so hude živčne napade, tako da so omedele. Ko je neznanec opazil, da so stopili v celico gasilci, je skočil skozi okno na dvorišče. Vodja gasilcev je planil za njim in ustrelil dvakrat v bežečega neznanca. Druga krogla je zadela moža v glavo.

Težko ranjeni prijatelj nun je 29letni železničar Ludovik Rupp. Možja so takoj operirali, vendar je podlegel ranam. Rupp je bil zaljubljen v mlado, zelo lepo nuno, ki je hodila v mesto nakupovat živila za samostan. Pri nakladanju na vagon se je seznanila z Ruppom, toda prednica je menda zavohala, da namerava lepa nuna prelomiti zaobljubo večnega devišstva in zato je ni več pošiljala v mesto. Zaljubljeni železničar je hotel posetiti nuno v samostanu, kamor ga pa stroge nune niso pustile. V nedeljo pa je kljub prepovedi preskočil zid in prišel v celico, kjer sta pa bili še dve drugi nuni. Mislil je, da najde svojo lepo znanko samo in da ga bo morda uslišala, toda usoda je hotela drugače in mož je svojo ljubezen plačal z življenjem.

UGANKARSKI KOTIČEK

Računska uganka.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Kako moraš razporediti gornje številke po posameznih predalčkih, da dobiš vedno 15, ako sešteješ po tri zaporedne številke v navpični, vodoravni in križemski legi?

Imena onih, ki bodo uganko pravilno rešili in nam poslali rešitve, bomo objavili.

**Po vsej Sloveniji gre glas:
Le „Domovina“ je za nas!**

Ledeni strti so okovi,
premagani že je zimski zmaj:
pomlad je dahnila na polje,
iz zimskih sanj zbudila gaj.

Po gaju beli, drobni zvončki
žvenkljajo nemo pesmico,
trobentice po solčnih rebrih
brne pomladno pravljico.

V prvem ranem, zlatem svitu,
ko se poslavlja hladna noč,
v linah zapoje zvonovi,
da prišla je Velika noč.

Veselo ptičji zbor prepeva,
in veličasten dan slavi,
priroda vsa se je zbudila,
Vstajenje božje vse časti.

Na polje kliče oratarja,
svečano mu šepetajoč:
«Največji praznik za te v letu,
vesela je Velika noč!»

Vladimir Kapus.

Sirotina Tonček

Dete pejd' damo —
dama 'maš drugo mamo,
oj mačeho...

Narodna pesem.

Na vzhodno stran Višarja so sleherni dan pastirji gonili drobnico in jo pasli; veseli so bili mladi dečki in so si delali kratek čas z različnimi igrami, petjem ali pa so se zbirali pri starem pastirju Gregorju, ki jim je pripovedoval razne pravljice. Vsi so bili veseli, le Rožičev Tonček je prav zamišljeno sedel prav v bližini Gregorja. Ko je Gregor končal neko zanimivo pravljico, je še važno dostavil:

«Otroci, vsi poznate tega ubogega Rožičevega Tončeta! Ej, vi še ne veste, kaj mora vse pretrpeti Tonček od svoje mačehe. Torej pomagajte mu vsi, kjerkoli mu morete!»

Vsi Tončetovi tovariši so razumeli starega pastirja in mu kakor druge dni začeli dajati orehe, suho sadje in koščke kruha.

Devetletni sirotek Tonček se je iz srca zahvaljeval svojim mladim dobrotnikom.

Stari pastir Gregor pa je znova govoril: «Otroci, sedaj-le vam bom zapel pesmico, da boste malo spoznali, kake sirote so otroci, ki imajo mačehe, kakor jo ima Tonček.»

S prav mladeniškim glasom je stari Gregor začel počasi peti:

Dete pejd' damo,
dama 'maš drugo mamo,
oj mačeho...

Ta pa ni t'ko mila,
kot je tvoja mamca bila,
oj, ta mačeha!

Men' so mamca bel'ga kruha dali,
pa ga s putram pomazali,
oj, moja dobra mamica...

Mačeha pa zmiram črnega mi daje,
skor' nikol' brez graje,
oj, ta mačeha...

Ko je Gregor končal, so bili vsi pastirji zelo resni, Tonček pa je jokal...

«Le miren bodi, Tonček...» tako začne tolažiti Gregor jokajočega Tončka, «vse pride, vse mine, tudi tebi se ne bo vedno tako slabo godilo!»

Tonček se je potolažil in nehal plakati.

Rožičevemu Tončku je kar nanagloma umrla dobra mamica, ko mu je bilo komaj sedem let.

Tončkov oče si je prisiljen moral iskati druge žene; kaj pa naj bi počel samcat na gruntu s tremi majhnimi otroki.

Pa pri izbiranju druge žene ni imel sreče. Neki njegov prijatelj ga je pregovoril, da se je poročil z bogato Jeklenovčevo Rezo. Kaka je bila ta ženska, je prav kmalu pokazala.

Začela je prezirati osirotele otroke, a največji sirotek je bil Tonček. Kljub temu, da je bil komaj nekaj nad sedem let star. Odslovila je pastirje z izgovorom: «Čemu je treba pri nas pastirja in ga plačevati?»

Mož je skušal ugovarjati, a je slabo nalletel.

«No, no, kar potuho dajaj fantalinu, ta je pa lepa! Mar misliš, da sem jaz priberačila k hiši, ali moja beseda ne bo nič veljala?»

Matevž se ni upal ugovarjati ženi; kajti poznal je že dodobra svojo bahato ženo; že večkrat mu je oponašala, koliko je prinesla dote k hiši in kako je mašila s tem denarjem dolgove.

Tako se je začelo trnjevo življenje za ubogega Tončka; ob vsakem vremenu je moral goniti drobnico na pašo, ob dežju, mrazu in vetru... Edinole pri starem pastirju Gregorju in pri svojih dobrih tovariših je ubogi sirotek Tonček užil kako tolažilno urico.

Višarsko farno cerkev je prišel slikat prav prijazen, okrog štiridesetleten slikar. Sleherni dan so hodili pastirji opazovat slikarja. Izprva so ga gledali bolj oddaleč in s strahom. No, pa to boječnost so dečki kmalu izgubili, saj se je vedno tako prijazno razgovarjal slikar z njimi.

Prav v kratkem času se je prijazni slikar dodobra seznanil z vsemi temi otroki, najbolj pa z ubogim Tončkom.

Tisto leto je bila prav pozno velika noč, šele koncem aprila. Vse je bilo že v zelenju in prav toplo je bilo. Prav v «velikem tednu» je slikar dogotovil svoje slike, vsa vaška dekleta so prišla skupaj in začela snažiti in lepšati zares prijazno cerkvico. Seveda so prispeli v tako lepo poslikano cerkev tudi dečki pastirji in občudovali lepe slike. Tonček je bil med drugimi tovariši prav otožen, kajti vedel je, da se bo sedaj poslovil prijazni slikar.

«No, Tonček, zakaj si pa ti danes tako žalosten?»

«Kaj ne bi bil, ko boste odšli od nas!»

«Tonček, ali me imaš rad in bi šel z menoj in bi se pri meni učil slikati?»

«Šel bi, šel...»

Na veliko soboto opoldne je bilo. Pri Rožiču so baš južinali, ko se je pri njih oglasil slikar; bil je že praznično opravljen in zlato verižico je imel.

«Veste, meni ta vaš Tonček tako ugaja, da ga vzamem s seboj. Kajne, da ne boste imeli ničesar proti temu? Dečko se bo pri meni izučil slikarstva; prav dobro mu bo.»

Ne oče ne mačeha si nista upala ugovarjati slikarjevi prošnji. Domenili so se, da se

popelje z njim Tonček takoj po procesiji na večer.

Oj, kako vesel je bil Tonček!

Pri procesiji sta skupaj hodila Tonček in prijazni slikar.

Po vseh cerkvenih svečanostih se je Tonček pomudil še nekoliko na grobu svoje ljubljene mamice; s solzami v očeh se je poslavljajal od nje s trdnim sklepom, da se še oglasi, pa da ji hoče postaviti lep kamenit spomenik namesto preprostega železnega križa.

Zvečer se je Tonček odpeljal z dobrim gospodom; vsi njegovi tovariši pastirji so se poslovili od njega, tudi stari pastir Gregor, ki mu je k slovesu še dejal:

«Tonček, le bodi vedno tako priden in pošten, kakor si bil do sedaj, pa se ti bo vedno dobro godilo!»

Več let je minulo, odkar je odšel Tonček s slikarjem. Ljudje so že kar pozabili nanj, le tu pa tam ga je še kdo vzel v misli.

Bili so velikonočni prazniki, ko se je v vasi nenadoma oglašil Tonček, a kako izpremenjen! Bil je postaven fant in prav lepo opravljen.

Stari pastir Gregor je še vedno živel zdrav in čil; s tem sta šla skupaj pri velikonočni procesiji.

Solze veselja so kapale staremu pastirju, ko sta hodila skupaj in se Tonček ni sramoval njega, ubogega vaškega pastirja.

Po procesiji se je pomudil Tonček na materinem grobu; poleg njega je bil stari Gregor, ki mu je govoril:

«Tonček, kajne da ti ni žal, ker si poslušal mene, ko sem ti pred leti priporočal pridenost in poštenost.»

Do jeseni je tisto leto ostal Tonček doma, kajti bil je potrjen k vojakom, zato je hotel te mesece prebiti v ljubem domačem kraju, v družbi starega Gregorja. Svoji mami je postavil lep kamenit spomenik, takega, da mu ni bilo para na vsem višarskem pokopališču.

Težko je bilo slovo v jeseni, ko se je Tonček odpravljal k vojakom. Prav prisrčno se je poslovil na treh krajih: od pastirja Gregorja, od mamičinega groba in pa od ljubljene dekleta Slavčeve Minke.

Stari pastir je dajal pogum in tolažil mlada človeka:

«Kar nikar ne bodita žalostna; vse pride, vse mine!»

Slikar Tonček je odslužil vojake, se poročil in nastanil v bližnjem mestecu, kjer sta z ljubljeno ženko Minko prav zadovoljno živela. Pa še nekdo je bil pri njima. Stari pastir Gregor!

Dostikrat so ti srečni ljudje zapeli skupaj:

Dete pejd' damo,
dama maš drugo mamo,
oj mačeho...

Ko so odpeli, je včasih dostavil Gregor: «Tonček, to ti rečem, ljubezen do tvoje mamice ti je dobri Bog res poplačal...»

Anton Stražar.

Ob veliki noči

Kako zelo sorodno si je vse stvarstvo in z njim seveda tudi človek, najlepše opazujemo baš v pomladi.

Prav tako kakor je priroda utrujena v pozni jeseni, preden je legla k počitku, tako utrujen je bil tudi kmet; želel si je pokoja. Komaj pa je minulo novo leto, ko je postajal dan daljši, takrat se je oživljala priroda in z njo njen uslužbenec kmet. Postajal je nestrpen in komaj čakal, kdaj pride on! veseli čas, ko zapoje v gozdu kos, pred hišo pa zaščinka ščinkovec.

Dahnila je pomlad svoje mehke sapice, vzbudil se je gaj, oživelo je polje. Prav tako

kakor mi okrasimo s cvetjem naše prostore pri raznih prereditvah, tako pri krstu, pri birni, pri poroki, tako je okrasila tudi priroda vse svoje prostore, kjer nemoteno gospodari, s cvetjem, in ne bo dolgo, ko bo razgrnila tudi svoja mogočna zelena zagrinjala.

Višek lepote pa je baš ob veliki noči in radi tega si je zbral naš mogočni Stvarnik ta dan za svoje vstajenje. Ob veliki noči so popolnoma premagani grobovi zimskega spanja.

V mestih, kjer gospodari človek, oddaljen od lepe prirode, ki hoče biti večkrat modrejši kakor ona, nimamo prilike opazovati, odnosno uživati lepega, veličastnega razpoloženja. Baš radi tega prihité kaj radi meščani, posebno tisti, ki so se rodili na deželi, med svoje stare znanke, kjer si vzbujajo spomine na nekdanje lepe dni.

Prav tako so lepi cerkveni velikonočni običaji, ki se pričenjajo že na cvetno nedeljo, trajajo skozi ves veliki teden in dosežejo svoj višek na veliko soboto pri vstajenju, ko zapojejo Alelujo. Kako hrepeneče po nečem lepem so naše duše ob veliki noči, nam najbolj priča, s kako veselimi občutki poslušamo zvonjenje. Nikoli ne pojo zvonovi tako lepo kakor takrat, ko se vrnejo na veliko soboto s svojega potovanja iz Rima, ko teče po potokih zlata voda in pa na velikonočno jutro.

Z velikonočnim blagoslovom se naseli mir povsodi, v vsa poštena srca. Človeška slabost, hudobna zavist, izgine za ta teden. V borni kočici, če imajo le toliko, da si privoščijo skromno kosilce blagoslovljenega, so srečni in topot ne zavidajo tako zvanih srečnejših, ki se masté pri polnejših skledah. In pirhi. Povsodi so enaki, pri bogatih in revnih, le s to razliko, da navadno revnejši bolj cenijo stare običaje. Tudi hrena in drugih velikonočnih jedi ne more gospoda spremeniti in tako vzbuditi nesrečne zavisti. Ko pa pride velikonočni ponedeljek, takrat navadno kmet z družino gre v svoje kraljestvo, na polje. Kaj je pač lepšega za njega, kakor deloma izorane, zrnja želeče, deloma v kipečo zeleno ozimino odete njive, nad katerimi v solčnem žaru veselo žvrgoli škrjanček.

Kdo neki si more kupiti sliko, kakor jo ima ta dan naš oratar. Težko je njegovo življenje, ali lepo, ako ga razume. V. K.

Vstajenje

Pozdravljajo zvončki na solčni livadi
začetek pomladi.

Nadela si zemlja nakit je zelenja
za praznik vstajenja.

Po vrtil in gajih krilatci žgoliijo,
vstajenje slavijo.

Potoki v skrivnostnem šepetu šumljajo,
se z valčki igrajo.

Odmeva zvonjenje lez cvetno poljano
slovesno ubrano,
voščila, občutki in želje iskreno
se zlivajo v eno.

Smehljajo se pirhi brezskrbni mladini
in starčkov spomini
otrpili iz zimskega sna se budijo,
y minulost hitijo...

Soteššan.

Leteči kolač

(Dogodbica.)

«Pri kokoših nimam sreč... je tožila Smoljanka svoji sosedl. «Vedno kokodakajo, a ne zne-sejo mnogo jajc, tudi piščeta se ne valijo. Kdo ve, ali mi ni narejeno?»

«Narejeno, narejeno!» je pritrjevala Drnulja. «Ampak temu se da odpomoči, središvo je pre-prosto in nič ne stane.»

«Oh, ko bi vedela! Kako ti bom hvaležna!»

«Kokljo deni v jervas na veliko soboto in na jajca, katera boš dala valiti. Velikonočni blagoslov ina čudodelno moč in prežene nevoščljivost.

Veš, tista tam gori,» je požugala proti koči stare Mižurke, ki je bila na glasu kot čarovnica, «je v zvezi s samim hudobcem in škoduje vsakomur, kd se ji zameri. Najraje stika po hlevih in svinjari-kah, kamor zleze skozi mišjo luknjo ali ključavnico.

«Jej, jej! Sam Bog nas obvaruj!»

Kakor pirhi so se rdečila lica Marički, Smoljankini hčerki, ko je stopala s sosedami proti vaški podružnici k velikonočnemu blagoslovu. Njen jervas je bil najlepši, ves je bil okrašen s čipkami in pogrnen z belim prtom. Na strani ob kolaču pa je čepela bela jarčka, založena s plečeti in klobasami.

Marička je v cerkvi previdno odložila jervas ter ga je postavila pred oltar na prvo mesto, da bo deležno obilnega blagoslova. Ko ga je začela na glavo, se je pomotoma nekoliko nagnila in tedaj se ji je notraj nekaj premaknilo. Preden je opazila, kaj se je prav za prav zgodilo, so dekleta začela skakati za njeno jarčko ter jo ugnale pod klopi. Odtod pa se je dvignila in vzletela na oltar med svečnike in druge okraske, ki so z glasnim truščem padali na tla.

«Kolač ji je ušel!» so cvilile dekleta med glasnim hihitanjem.

«Oh, pa na oltar!» je stokal cerkovnik ob razbitih svečnikih, katere je očistil za praznike. Pristavil je festvo in pregnal blagoslovljeno puto; med nogi se ji je zapletel umetni venec, čigar del je odnesla na spovednico, kamor je pribežala. Sele po dolgem trudu se jim je posrečilo jo ujeti.

Smoljanka je morala poravnati vso škodo, zakrivljeno po «letečem kolaču», pri čemer se je strahovito jezila na Drnuljo, ki ji je dala tak navsvet. Koprivar.

Molitev v prirodi

Pod grmom se smeje trobentica
in zvonček bel in vijolica,
Trobentica, zvonček, vijolica,
prišla je v igred radostna!

Vzdramilo solnce je gaj in log,
konec samote bo zdaj in nadlog.
Iz groba vstal je rešitelj Bog,
pozdravlja ga solnce in gaj in log.

Se mi ga pozdravimo v mladi čas,
da gledal bo ljubeznivo na nas,
da slišal bo naših prošenj glas,
iz hudih nam časov prinesel spas...

Ivan Albrecht.

Naši pirhi

Ne vem, ali je to še v navadi, kakor je bilo nekdanj s pirhi. Živahni stik vasi z mestom je pregnal in izpodrinil marsikaj, kar je bilo nekoč nam v detinskih dneh v največje veselje. Med drugim so bili to črni pirhi, barvani s «prazilko».

V tem črnem «soku» so nam matere skuhale jajca, da so bila črna ko najboljši trboveljski premog. Dobili smo jih vsak svoje število, potem pa hajdi, toda ne brž k žegnu ali k sekanju, ampak šele venkaj v prirodo, kjer je toplo pomladno solnce že predramilo marljivo mravlje, da so brzele po svojih gomilastih domovih in bitele popravljat, kar jim je porušila zima in mraz in sneg. Poiskali smo si vsak svoje mravljišče; bolj ko je bilo prisojno, boljše za nas.

Na mravljišče smo potlej položili svoje črno bogastvo. Mravlje so prestrašene in zbegane jele brzeti po velikanskih tujih bremenih, naših pirhih. In kakor je katera brzela po pirhu, tako je zapustila s pomočjo mravljinje kisline sled svoje poti za seboj. Kislina je namreč razjedla črno barvo in delovala tako, da so ostale na pirhu proge v vseh stopnjah in različicah rdeče barve, od zametnotemne pa do najbolj nežne, bledoržnate. Posebna spretnost je obstojala v pravilnem sukanju in obračanju pirha. Kdor je bil posebno spreten in izurjen v tem, je dosegel s svojim pirhom uprav mavrične čare. Pestrost oblik in likov, ki so jih tvorile na tako opisanih pirhih mravljinje stezice, je bila kakor bajka lepa in razkošna. In nikdar še nisem videl umetno pobar-

vanega pirha, ki bi bil dosegel ali morda celo prekosil lepoto teh prirodnih umotvorov...

No, čas beži, a staro se vedno zopet vrača. Če kdo izmed vas kraši svoje pirhe tako, kakor smo jih nekđaj mi, ga ni treba biti sram. Lepi so taki pirhi, tako pristrčno lepi, da si jih še danes želim.

Ivan Albreht

Prerojenje

Po polju in po trati
se spev vesel glasi;
premagano je smirno zlo,
odprta pot je zdaj v nebo.
Aleluja, aleluja!

Iz groba Zveličar je vstal,
da bi nam svetlih upov dal,
da za življenje novo
se prerodimo vsi...
Aleluja, aleluja!

Iz groba z njimi se dvigamo,
da spone stare pakajo.
Bili smo sužnji, zdaj sami
odpremo pot si v jasne dni.
Aleluja, aleluja!

In z nami je pravice ščit,
nad njim svobode solnčni svit,
zvonovi nam zvone nasproti
in Bog gre z nami po tej poti.
Aleluja, aleluja!

Po polja in po trati
se spev vesel glasi...
Premagano je smrti zlo,
podajmo, bratje si roko!
Aleluja, aleluja!

Ljubezen naša je življenje
in sloga naše bo vstajenje,
Bog sam nam up je v srcu vžgal,
ob strani nam bo zvesto stal.
Aleluja, aleluja!

Ivan Albreht.

Piruh sprave

Ko je Minka izvedela, da se je vrnil Lipšev Tone domov, je bila vsa zmedena in preplašena. Sama ni vedela, kaj naj mu reče, ako se srečata ali če se fant celo oglasi pri njih doma.

Takrat, ko je odhajal z doma k vojakom, je bilo slovo tako silno težko in grenko. Vso noč pred njegovim odhodom ni zatislila oči. Bila je neprestano pri njem z mislijo in s srcem, spremijala ga je na daljno pot in v naprej drhtela zaradi nevarnosti, ki ga čakajo. Še zjutraj potem sta na kratko govorila, si segla v roko in si z očmi obnovila obljubo prejšnjega večera. Minka je potem vsa plaha odhitela domov in ihtela... Kakor v snu je čula ukanje fantov in Tonetov glas je razločila izmed vseh...

Potem so minevali dnevi in tedni. Minka je čakala in čakala, ali glasu od njega ni bilo. Prišla in minila je pomlad, prešlo poletje, a Minka je čakala zama. Ko so se jele vlačiti po polju hladne jesenske megle in še vedno ni bilo znaka življenja od Toneta, je začela Minka dvomiti nad njim. Z žalostjo v srcu je premišljala njegove

sladke besede in obupavala. In polagoma, čisto neopaženo se je izpremenila njegova slika v njenem srcu. Spomin nanj ni bil več prijeten, ampak jedek in trpek. Še sama ni vedela, kdaj in kako se je jel sukati okrog nje mladi pismo-noša, kodrolasi Lovre, ki je bil prišel komaj nekaj tednov pred Tonetovim odhodom na vas. Dasi sta bila s Tonetom kmalu prijatelja, se ona ni niti zmenila zanj.

No, zdaj je opazila, da ima velike in jasne oči, da je vesel in šegav in da je tudi blagega srca, se ji je zdelo. Pravil ji je o svetu in o življenju tam okrog. Kdo misli na domačo vas, kadar ga objame valovje življenja v velikem mestu! In Tone, ej, tako je z njim kakor z marsikom... Ko se vrne, mu bo mogoče žal. Lepo pa gotovo ni od njega, da tako hitro pozabi tako blago dekle kakor je Minka.

Tako je gostole Lovre, dan na dan bolj jasno in odkrito, dokler ji ni počasi zaupal, da on kaj takega ne bi nikdar mogel napraviti. Ako bi ljubila njega, bi šele spoznala, kaj je zvestoba.

Minka je polagoma jela bolj in bolj verjeti Lovretovim besedam in njegovim toplim pogledom...

Zdaj ji je bilo celo zoprno, ko je slišala, da je Tone spet doma. Izogibala se je svidenja z njim kakor je vedela in znala. Sklenila je tudi, da se na cvetni ponedeljek ne priláže na sejem, pa naj bi jo družice še tako vabile.

Res je ostala doma vse dopoldne. Ko pa je prišla Javorjeva Zalca sredi popoldneva k njej, ji le ni mogla odreči. Šli sta skupaj in ogledovali pestro vrvenje ob stojnicah, kjer so sejmarji na vso moč hvalili svoje blago. Pisani in okrašeni pirhi, oranže in nakit, robčki in klobuki in svilene rute, vse je bilo tako vabljivo in pestro, da se oko skoro ni moglo ločiti od tega razkošja. Otroci so poželjivo ogledovali igrače, se stiskali k materam in šepetaje ali pa tudi jokaje prosili daril. Pa so se oglasile razne piščalke in ropotuljice, orglice in petelinčki, cvileči zajčki in piškajoči konjički, da je kar rezalo po ušesih.

Minka je hodila kakor v ometici in liki v ometici je slišala, da jo je nekdo poklical. Zdrznila se je in obstala. Ko se je okrenila, je zagledala za seboj Toneta. Njegov pogled je bil vroč in očitajoč kakor da ponavlja: «Kaj sem ti storil hudega, da ravnaš tako?»

«O, Tone», je dejala brez poudarka, on pa jo je bolj z očmi nego z besedo prosil, da ji mora nekaj povedati.

Brez odpora je šla z njim. Ko sta bila na samem, je povzel Tone:

«Tak toliko so bile vredne tvoje obljube?»

Minka mu je zapretila z očmi.

«Le nikar! Še odgovora, niti ene same besede niso bila vredna vsa moja pisma...»

«Pisma?» se je začudila Minka, «pisma? Niti črke nisem ves čas prejela od tebe! Se naslovna ne, da bi bila vedela, kje si!»

Tone ni hotel verjeti. Naenkrat pa mu je šinilo v glavo.

«Ali greš z menoj, da poiščeva Lovreta, pismo-nošo, tega pritepenca, ki je zdaj tvoj...»

Hotel je reči psovko, a se je zadržal. Šla sta nazaj proti sejmišču in kmalu našla, kogar sta iskala.

«No, Lovro, kako ti še kaj gre?» ga je pozdravil Tone.

Lovre se je prisiljeno prijazno nasmehnil in za znanje prebledel; ko pa ga je Tone prosil, naj stopi malo z njim po vasi, češ, da bi rad na sejmski dan praznoval svidenje, se je izgovarjal, da nima časa. Ker Tone le ni odnehal, se je vdal.

«Saj pojdeš z nama, Minka, je-li?»

Dekle je plaho prikimalo.

«No, Lovre, zdaj povej,» je dejal Tone, ko so se bili izmotali izmed ljudi, «ali sem pisal Minki ali ne?»

«Kako naj jaz to vem?»

«Saj si ji vendar nosil moja pisma!»

«Niti enega mi ni prinesel,» se je oglasila Minka.

«Kaj jaz vem, kdo piše pisma, ki jih raznašam,» je iskal ovinka Lovre, «jaz vem samo, komu jih je treba izročiti.»

«A meni, Lovre, sploh nisi prinesel nobenega pisma.»

«Res ne?» se je z ostrim pogledom zasestal vanj Tone.

«Če nisem na pošti nobenega pisma prevzel, ji ga tudi nisem mogel izročiti.»

«Tak tako? Zdaj mi je jasno! Pisma, moja pisma je kradel,» je siknil Tone. Minka je bušila v jok, Lovre pa je bolj in bolj prebledaval.

«Priznaš?»

Lovre je okleval.

«Povej: ali priznaš? Sicer veš, kaj te čaka!» je siknil Tone.

«Tone, ne zameri! Rad sem jo imel... Niti dotaknil se je nisem, ali rad sem jo imel in se nisem mogel premagati...»

«Zdaj slišiš in veš,» je rekel Tone Minki, «Storiš lahko, kar hočeš.»

Minka se je zdela, da se vse suče pred njo. Nič ni mogla razumeti, nič misliti, tako jo je iznenadilo nepričakovano odkritje.

«Odpusti, Tone,» je dahnila in se rahlo pritislila k njemu.

Lovro je čutil, da je zaigral. Kakor megla je izginil po vasi, a Tone je odvedel Minko nazaj na sejem.

Večerilo se je in nekateri sejmarji so že pospravljali svoje blago. Minka je v naglici izbrala piruh. Iz lepo okrašene pogačice je rdel umeten nageljnov cvet, pod njim pa je vzplapolaval v vetru listič z napisom:

«Dokler bodo stale še naše gore,
te zvesto ljubilo bo moje srce.»

Vsa rdeča je ponudila piruh Tonetu, ki je bil vesel svoje zmage.

Lovre je prosil za premeščenje, a Minka še danes, ko že nekaj let gospodinji na Tonetovem domu kot brhka ženica, rada misli na tisti veliki teden...

Ivan Albreht.

Velikonočna

So ptič drobnihi gosti zbori
zapeli spet v srebrni zori...
Velika noč je prišla v goste
na polja, travnike in v hoste
se v sobo žalostno uzrla
in dušo bolno nam odstrla,
s pomladjo sočno jo zalila,
v duhteče cvetje potopila...

Albin Čebular.

Zamenjani pirhi

(Dogodbica.)

«Po pirhe pa le pridi, Janez!» je naročila Petajeva Tončka svojemu zaročencu, preden sta zaključila večerni sestanek.

«Pa jih bom tudi prinesel,» je obljubil in odšel k večerji. Za staro Petajevo hruško se je zanimala temna senca; nehoté so se mu zbudile misli na strahove, ker vasuje ob prepovedanih večerih velikega tedna.

Svojo obljubo je hotel Janez častno izpolniti. Sinu premožnega očeta ni treba štediti denarja, kadar izbira darilo svoji zaročenki. Tako ji bo pokazal ljubezen, ki je vzplamtela s plamenom, čim se je prvič užgala.

Enaki občutki so prevevali Tončko, ko mu je v mislih izbirala pirhe; prav posebno se je morala postaviti, zakaj ponosna je bila na svojega zaročenca, katerega so ji zavidala vsa dekleta zavoljo njegovega bogastva.

Pripravila je zavitek z bogato vsebino ter ga je — čim se je stemnilo — položila na dogovorjeno mesto. Nekdo se ji je izza plota porogljivo namuznil, pod pazduho je držal zavojček, ki ga je z njenim zavitkom oprezno zamenjal. Svojega je nastavil zaljubljenemu Janezu, njenega pa je vtaknil v votlino stare hruške.

Čez kake pol ure je prikorakal Janez z obljubljenim darilom. Odložil ga je in poljubil zavitek — pirhe svoje izvoljenke, potisnil jih je v žep in odšel s prijetnimi občutki. Tudi po njegov

vem odhodu je stopil izza drevesa možak z novim zavitek, z njim je nadomestil Janezovo darilo, katero je ponovno izročil votlemu drevesu.

Zvižgajoč pesem je Janez stopal proti domu. Neprestano je otipoval zavitek in izbiral besedilo, s katerim se ji bo osebno zahvalil.

«Jej, pa tako debele pomaranče!» je vzkliknil, ko je otipal nekaj okroglega. «Oh, saj pravim, ta srček vseh srčkov, kako ji bom povrnil!!»

Dospel je domov in odprl zavitek, iz katerega se mu je vsula repa in krompir. «Ali je mogoče!» mu je skoro zmanjkalo sape. «Nikoli več je ne pogledam!»

Slično se je izrazila tudi Petajeva Tončka, ko je drugo jutro razvila zavojček in našla namesto pričakovanih pirhov umazana zaprtka in debelo korenje.

Užaljena zaročenca sta gojila drug na drugega tiho jezo ter sta se skrbno izogibala. Jaka pa se jima je skrivoma posmehoval, ker so se mu maščevalni načrti tako imenitno obnesli.

Drugo leto je vihar podrli Petajevo hruško, čije votlina je izdala skrivnost zamenjanih pirhov. Na žalost je bila Tončka takrat že poročena s postarnim vdovcem, katerega se je oklenila od jeze, ker se ji je izneveril prvi zaročenec.

Koprivar.

Amalijina vrnitev

Amalija je bila vsa obupana. Pred tremi leti je odšla po svetu, ko je doma borna kočica postala premajhna in ni bilo za vse dovolj kruha. Oče je bil odšel v Ameriko, ali tam je pozabil na ženo, deco in dom ter se ni nič več oglasil. Izprva je mati čakala in upala. Saj si ni niti mogla misliti, da jo bo pozabil, ko je vendar najmanjše dete bilo ob njegovem odhodu komaj polletno nebogljence, ki še ni poznalo na svetu drugega nego toplo sladkost materinih prsi. In od tega malega pa do Amalije, ki je štela tedaj dvanajst let, jih je bilo še cela vrsta. «Pol pratike svetnikov», so v šegavi nagajivosti rekali ljudje.

Kljub temu je Amalijinega očeta zaneslo v stran. Sam Bog vedi, kakšen val ga je pograbil s seboj. Počasi so jeli poročati rojaki o njem v domovino, da se je v daljnem svetu zmotil z drugo. Mati je čula in trpela. Teža življenja jo je davila od dne do dne z večjo besnostjo, vendar ni tožila. Junaško je nosila trdo breme svoje grenke usode in na vso moč skušala zakriti otrokom gorje, ki jo je trlo...

Čim je Amalija nekoliko odrasla, je spoznala materino bol in sklenila, da hoče pomagati. «Kam boš, revica, ko si še sama potrebna pomoči?» je vzdihovala mati in branila, toda Amalija si ni dala odreči.

«Po svetu pojdem in bom delala in varčevala in vam pošiljala svoje prihranke», je odločno izjavila mladenka in se odpravila na pot.

Prišla je v tovarno, kjer je kmalu dobila delo. Bilo je sicer težko in naporno, ali zaslužek je bil vendar lep. In že prvi teden je imela Amalija nekaj prihranjenega, a čez par tednov je poslala materi znesek, ki je pomenil ubogi družini kar celo premoženje.

Tako je pošiljala Amalija celo leto. Mati jo je v svojih pismih že jela vabiti domov, češ, da so zdaj najhujše težave premagane, toda Amalija je hotela pomagati še dalje. Posrečilo se ji je tudi dobiti boljše delo.

«Še par let,» je pisala, «potem se vrnem. Morda dokupimo nekaj zemlje, pa pojdejo še bratje, ko odrastejo, malo za kruhom... In nazadnje nam bo vsem dobro.»

Mati je od veselja jokala, ko je prebirala hčerkinne vrstice.

«Ti moje zlato dete», je vzdihovala v srcu in molila za hčerkin blagor.

Ko pa je bila Amalija že čisto pri cilju, se je zgodilo, da jo je srečal razigran fant, ki ga ni mogla pozabiti. Čim večkrat ga je srečala, tem bolj je mislila nanj. In fant jo je videl, kako je mlada in cvetoča, in si je zaželel njene mladosti.

Amalija je poslušala njegove besede kakor šelest listja pomladi. V njegovih očeh se ji je

zdelo, da gleda cvetje svojih sanj. In mu je v svoji nedotaknjeni preprostosti zaupala svojega življenja sen. Fant pa, ki je iskal radosti, je zavrgel njeno srce, ko je dosegel svoje želje. Ne prošnje njene in ne solze ga niso ganile. In nekoč ga je vzela noč. Amalija pa je ostala sama s sramoto.

Ko je prišlo dete na svet, je bila Amalija vsa potrta in obupana. Vse, kar je zaslužila, je bilo zdaj komaj zanjo in za dete. Na to, da bi še kaj poslala materi, ni mogla niti misliti več. In naposled je sklenila, da dá življenju slovo...

Na veliko soboto se je na vse zgodaj podala na pot. Polletno dete je imela na rokah, ljubko deklico. Sedla je na vlak in se odpeljala brez misli, kam drvi. Proti poldnevu se je šele zavedla in se čudila, ko je spoznala, da se vozi proti domu. Kakor omotična je izstopila in tavalala s svojim živim tovorom proti rodni vasi. Izbrala je najbolj samotno pot po strmem bregu ob deroči reki. Valovi so šumeli in vabili in Amalija je večkrat postala in premišljevala. En sam skok, pa bo končano trpljenje in izbrisana sramota. In mali siroti ne bo nikoli treba pretrpeti tega, kar je bilo usojeno njej...

Pa je še hrepnela:
«Samo toliko da zagledam vas, zvonik naše cerkve in streho hiše, kjer sem zagledala luč sveta. Le s pogledom se bom poslovila in voščila srečo materi...»

Tako je hrepnela Amalija in obstala vrhu klanca, odkoder je bil razgled na vas najlepši. Spodaj je voda nejevoljno butala ob pečine. Amaliji se je zdelo, da jo roti in kliče. Hlastno je prižela dete nase in se sklonila, tedaj pa so se oglasili zvonovi. Srebrno čisto je zapelo čez plan in iz cerkve se je jel pomikati spreod. Amalija je obstala. V naročju je zajokalo dete in z glavico sililo k materi.

Tedaj se je Amalija zdrznila. Sedla je na skalo in tešila dete. Tam po polju je odmevalo:

«Zveličar naš je vstal iz groba, vesel prepevaj...»

Amalija je poslušala in bilo je kakor hladilo njeni rani. Počasi, kakor da se dviga iz sanj, je vstala in nadaljevala pot. Čisto tiho, po ovinkih in skrivaj je smuknila v hišo. Nikogar ni bilo doma. Ko pa se je vrnila mati od vstajenja in zagledala hčer, je z veselim vzklikom planila k njej.

«Amalija!»
«Mati, moja ljuba mati!»
Tedaj je zajokalo dete, ki ga je bila Amalija položila v čumnato na posteljo.

Mati je prisluhnila, Amalija pa jo je prijela za roko in jo odpeljala v kamrico.

Hotela sem umreti z malo, mati, pa nisem mogla, je zahtevala od žalosti.

Mati je zdajci spoznala, zakaj o hčerki tako dolgo ni čula nič, toda veselje svidenja je pregnalo slednjo senco.

«Kako si le mogla misliti kaj takega, ko si vendar vedela, da te čaka in željno kliče tvoja mati, jo je ljubeče pokarala, vzela hčerkino det v naročje in ga začela ljubkovati.

Ko je Amalija to videla, se ji je zdelo, da je vnovič prišla na svet. In šele tedaj je začutila v srcu, kako sladko je biti mati...

Ivan Albrecht.

Zapeljivec

(Ljudska pripovedka.)

Zegnanska nedelja je bila na Površju praznovana z glasnimi vesellicami in končana z marsičem, kar je mladina pozneje bridko obžalovala. Zabava po vaških gostilnah je trajala do pozne polnočne ure. Šele tedaj so mladi gostje začeli odhajati; obvožene poti in mehke stezice so jih vodile domov proti vasicam, raztresenim po bližnjih hribih.

Po uglašeni stezi proti Zavrhu sta hiteli Ulgarjeva Tončka in Pamjanova Anica. Ušli sta družbi vinjenih mladeničev in bežali v toplo naročje skrbnih mamic. Hiša bogatega Ulgarja je stala ob poti iz Površja; tu sta se razstali: Ton-

čka je bila doma, dočim je Anica nadaljevala pot za vasjo v Zatišje, kjer je stal njen rojstni dom.

Komaj se je Anica ločila od svoje prijateljice, je čula za sabo močne korake. Sledila ji je moška postava, ki jo je kmalu dohitela. Spoznala je Selišnikovega Lojzeta, ki jo je ljubko nagovoril.

«Tekel sem, da mi zapira sapo», ji je pošepnil ter jo je rahlo prijel za ramo.

«Bala sem se, da me hoče kdo postrašiti», mu je odgovorila.

«Nimam slabega namena, Anica. Samo nekaj bi rad s teboj govoril.»

Molče sta šla nekaj časa po stezi za vaškimi vrtovi. Dekle je v sladkem koprnenju trepetalo na njegovi strani.

«Anica, ti veš, kaj je med nama», je pričel po kratkem molku. «Ljubezen je kriva temu, kar se je zgodilo. Vedno je pred mano tisti trenutek, zato hrepenim po zvezji, ki naju združi za vedno.»

«Ali boš mogel pridobiti očeta?»

«Moram ga, Anica.» Spretno je vlovil njeno desnico ter jo je stisnil v svojo krepko pest. Njuna obraza sta se sočasno zblížala in usta so se nagnila k ustom v poljub.

«Za vedno moja Anica! Oče se bo moral vdati.»

«Dvomim, Lojze, da boš kaj dosegel. Oh, reci mi, da ga bom ljubila kot njegova lastna hčerka.» Rahlo se mu je iztrgala iz objema in krenila s steze na domače dvorišče.

Tako srečna še ni bila Anica nikoli v življenju. Svojo radost je odkrila materi, nejevoljni radi njene pozne vrnitve; vse pa je bilo pozabljeno v hipu, ko se ji je razodela.

«Rada umrjem, Anica, samo da bi te videla srečno», je starka ihtela od veselja.

«Prepričana sem, da je govoril resnico», je hči okrepila svojo trditvev. «Očeta bo znal že zlepa pridobiti.»

«Skrbi me, Anica, zakaj Selišnik je trd in nezprosen.»

«Obljubil mi je in tega ne bo prelomil. Zanesem se na njegovo besedo.»

Vzlic njenemu zaupanju pa je naletel Lojze pri očetu na hud odpor. Starec se je navezal na imovitega Ulgarja, ki mu je ponujal Tončko z bogato doto. Pamjanka ni imela toliko premoženja, zato ni maral njene hčere v svojo hišo. Sinu je dal na izbiro: Tončko in kmetijo, ali pa Anico in odhod od hiše.

«Berači ne bodo gospodarili pod mojo streho», je odločil in pri tem je moralo ostati.

«Nič bi ne imel proti vaši volji, oče, toda...»

«Plačaj, ako si napravil kako neumnost. Saj boš priženil...»

Lahkomiselni sin se je vdal brez nadaljnega upiranja. Oslepil ga je Ulgarjev denar; začel se je oddaljevati Anici in približevati Tončki, siloma je zatrl očitajoči glas vesti, omamila ga je Ulgar z bogato doto. Tudi Tončka se ga je znala okleniti in odriniti Anico iz njegovega srca. Z vsa naglico so se pripravljali na ženitovanje.

Anica je molčala in jokala. Globoka rana je razjedala njeno mlado življenje. Pridružila se ji je še nova bolečina: Pamjanka je nenadoma obolela. Visoka starost jo je položila na bolniško postelj. Smrt je stala pri vratih, držeč za kljuko, da vstopi v usojenem trenutku in izvede svoj morilni posel.

Pri Selišniku so obhajali ženitovanje. Po vasi je odmevala godba, petje in vriskanje povabljenih svatov. V Zatišju, nedaleč od Zavrha pa je vladala smrtna tišina. Pamjanka se je preselila v boljše življenje, Anica ji je zatislila trudne oči. Ostala je sama na tem revnem svetu.

Tla so se ji udirala pod nogami, ko se je po pogrebu poslavljala na pokopališču od materinega groba. «Ne pozabi me, predraga mamica», je ihtela iz globine svoje zapuščenosti. «In odpusti mi — prav, da nisi dočakala dneva moje sramote!» — Vzela je pest prsti za spomin na tiho mesto, kjer počiva njeno najdražje zemljsko bitje — mati.

Drugo jutro na vse zgodaj se je poslovila od svojega rojstnega doma. Nihče je ni videl, ko je

s culico v roki stopala v neznani svet. Odšla je brez cilja in načrta, kje se bo ustavila in kaj bo začela. Misel na sramoto jo je gnala iz domačega kraja; v temi je hotela izginiti in zbrisati sled za seboj. Samo na ovinku se je še ustavila, preden je zavila za grič, odkoder se je zadnjič ozrla nazaj na domačo vas. «Zbogom, mamica!» je šepetala v pritajenem joku, nakar je očitajoče zaklicala: «Pa tudi ti — zbogom, zapeljivec!»

Brat jo je pogrešil kmalu po njenem odhodu. Iskal jo je in klical, toda odgovora ni bilo od nikoder. Ljudje so z zanimanjem ugibali, kam je prešla in kaj se ji je pripetilo. Polagoma je dogodek prerasla trava, ime Pamjanove Ane je zatonilo v pozabljenju.

Selišnik ni imel sreče v zakonu. Ostal je brez otrok v vednem prepiru z ženo, ki ni imela zmisla za gospodinjstvo. Posestvo je propadalo ter se je potapljalo v dolgove. Lojze se je zatekel k pijači, da utopi svojo žalost in pogasi pekočo vest, ki ga je žgala z glasnimi očitki in spomini na ubogo Anico.

Strahoma je gledal stari Selišnik razdiranje stavbe svoje domačije, sezidane v potu obraza z žuljevimi rokami. Spoznal je, da je onesrečil sina z bogato Ulgarico, toda kesanje je bilo prepozno. Noč in dan je premišljal svojo zмотo in jokal nad kruto prevaro ob razvalinah svojega premoženja. Neprestano žalovanje in pa visoka starost sta ga končno položila na bolniško postelj.

Lojze je po njegovi smrti še globeje zagazil. Oprijel se je zadnje rešilne bilke — brezvestnega skopuha, ki mu je posodil denarja za visoke obresti. S tem se je polastil njegovega posestva, njega pa je z ženo zapodil v siromašno bajto.

Tončka ni mogla preboleti tolikega ponižanja. Segla je po žganju, ki jo je nagloma končalo. Mož je ostal po njeni smrti brez življenjskih sredstev, prišel je na občino in hodil po hišah. Ljudje so ga sramotili in zasmehovali.

Nekega jesenskega večera so ga vaščani strahovito razjezili. Najprej so mu kupili pijače, da so ga spravili v dobro voljo; nakar so mu jeli očitati stare grehe.

«Anico bi bil vzel, pa bi bil srečen», so mu oponašale ženice.

«To je očetov greh», se je opravičil.

«Pa tudi tvoja krivda!»

«Bogastvo me je zapeljalo.»

«Zdaj pa imaš denar!» se je razvnela Trakova Špela. «Berač si, sebi in drugim v nadlego.»

«Bobnar me je onesrečil. Ob vse me je pripravil ta skopuh in potem je poginil. Kmalu bova skupaj...»

«Zato pa nima miru po smrti», je dostavil Cular, katerega je oderuh tudi večkrat opeliaril. «Menda straši vse noči in popravlja meje, kot jih je popravljal v življenju.»

«Pa težke vreče prenaša», je vedela zgovorna ženica. «Ne vem, ali so napolnjene z grehi ali z denarjem.»

«Naj ga le tlačijo», mu je privoščil Selišnik. «Kazen je zaslužil.»

«Kakor ti», mu je zasolil Štrlinec. «Oba trpita po pravici.»

«O joj! Danes sem berač — vsak se me sramuje...»

«Vse si pognal po grlu: hišo, denar, polje in živino», ga je ošteval sosod. «Milujem človeka, ki zaide po nesreči, zapravljivec pa ni vreden usmiljenja.»

«Ni ga vreden», je priznal. «Zato pa pojdem čaleč odtod, nikdar več me ne boste videli.»

«Kam pa pojdeš?» so ga vpraševali.

«V gorovje — v duplino med zverino. Tam bom pozabil pretéklost in gledal v bodočnost.» — Vstal je in tekal kakor blazen proti hribu, čigar vrh je bil utrjen z visokimi pečinami. Iz njih so zevale odprtine, kjer so se skrivale lisice in druge gozdne živali.

Prišel je do vznožja in krenil po razdrapani poti, vodeči pod pečine. Izpodtikal se je ob kamenju in koreninah, ki so štrlele iz tal in ovirale stopinje. Misel na trdosrčnost dolincev ga je gnala v naročje gorskih pečin. Prav nič ni občutil bo-

lečine, kadar je udaril z nosom ob kamen ali korenino.

Izmučen in opraskan od trnja se je privlekel na ravnino pod pečine. Naslonil se je na skalo ter se zatopil v premišljevanje svoje usode. Mimo njega je šla mladost s cvetočim obrazom; videl je svojo domačijo: polje, gozde in travnike, kjer je nekdanji gospodaril. Nenadoma pa se je odprl prepad ter jih je pogoltnil. Prav iz njegovega dna je vstajala temna prikazen — bližala se mu je temna senca in obstala zraven njega.

«Kdo si?» je zatulil.

«Bobnar, Ali me ne poznaš skopuha, aa?»

«Ti si tukaj ob tej pozni uri?»

«Zame ni več noči ne ure... Tukaj ne štejemo let — celo stoletja in tisočletja nič ne pomenijo...»

«Bobnar, ti si mrtev! Pa kako, da te vidim pred seboj?»

«Mučim se po tem gorovju od zadnjega hipa svojega življenja. Skale rujem ter jih skladam na kup za kazen, ker sem grabil in odiral. Pogledj, kako sem izmučen in kake žulje imam od trpljenja.»

Temna senca se je nenadoma spremenila v sključeno moško postavo s trpečim obrazom in razmesarjenimi rokami. Obleka mu je v umazanih krpah visela od dozdevnega telesa.

«Smiliš se mi, Bobnar, čeprav si me onesrečil», ga je Selišnik miloval. «Tega ti nisem privoščil.»

«Pokorim se, ker sem preganjal sirote. Moja kazen se ne dá primerjati s časnim trpljenjem. Povej mi, prijatelj, kako dolgo je že po moji smrti?»

«Deset let je minulo, kar smo te pokopali.»

«Vidiš, zame je od tedaj že pol večnosti, ki pa še prav za prav ni začeta...»

«Kdaj boš pa rešen, sosod?»

«Kadar bom koga osrečil. Mi, mrtvi, marsikaj vemo in lahko svetujemo... Kam pa si namenjen, Selišnik? Ali ti naj postrčem?»

«Proč od ljudi... Zahrepenel sem po samoti. Nihče mi ne more vrniti tega, kar sem izgubil... Svetuj mi, kam naj se obrnem!»

«Po srečo si prišel v gorovje? Pokazal ti bom pot do njenega kraljestva. Nedaleč odtod je prepad, tako zvana 'Mrtva jama', čigar bregova veže deblo podrtega drevesa. Na tej strani beda, žalost in trpljenje, na drugi strani pa se objemata blaženost in veselje. Ako imaš pogum, stopi na most, ki te povede v boljšo deželo...»

«Ali so tamkaj ljudje? Bom li našel kakega znanca, morda celo prijatelja?»

«Videl boš Pamjanovo Anico...»

«Anico? Samo ali z otrokom...?»

«S sinčkom v naročju te pričakuje.»

«Počakaj, Anica! Naprej iz trpljenja v veselje!»

— Prebudil se je in planil pokoncu. Noge so ga siloma vlekly navzgor proti «Mrtvi jami». Duh umrlega Bobnarja je bežal po rebri z veliko skalo, katero si je naložil pred odhodom.

Motna mesečina ga je po naporni hoji privedla do prepada. Čezenj je na najožjem kraju ležalo izravnano drevo, poraščeno z mahom in lišajem. Na dnu so se zvijale pošasti in odpirale žrela. Z druge strani pa se mu je smehljala zarja boljšega življenja.

Stopil je na suho deblo, ki se mu je zazibalo pod nogami. Opasno je lezel naprej, prijemajoč se za preperete veje. Prilezel je na sredino, kjer mu je odrevenela noga — začutil je pod sabo hreščanje in drevo se je začelo nižati v prepad. Krčevito se je držal suhe veje nad temnim brezdnom — moči so ga zapuščale, roke so mu omagovale.

Zaupno se je ozrl na breg, kjer je pričakoval rešitev. Zablščala se mu je prikazen — bela žena z detetom v naročju.

«Anica!» je vzdihnil. «Pridi in pomagaj!»

«Mamica, rešiva očeta!» je jeknil otročiček, stegajoč ročici.

«Odpusti, Anica!» — Čutil je, da se ziblje deblo pod njenimi stopinjami. Videl jo je — žrtev njegove nezvestobe — yso lepšo kot je bila nekdanj v življenju.

«Anica!» je vzkliknil in stegnil roki, da jo objame. Takrat je izgubil zavest in izgini v deželo boljšega življenja.

V istem hipu se je visoko gori nad prepadom pojavil duh skopuha Bobnarja. Daleč se je nagnil čez globino in govoril: «Našel je mir in Anico — edino srce, ki ga je ljubilo na svetu...»

Soteščan.

Bogati Milček

Sekali so pirhe. Petletni učitelj Milček je gledal dečke, kako vneti in navdušeni so bili pri tem poslu. Nekateri so polagali pirhe na tla, drugi na klobuke, a najspretnější so sekali tako, da je držal tovariš pirh kar v rokah. To se je zdelo Milčku najbolj imenitno.

«Jaz tudi dam sekati», se je vrnil med grušč fantičev in ponudil svoje bogastvo: lepo pisano jajce in sočno oranžo.

Jajček je bil izredno lep, tako da se ga je dečkom skoro škoda zdelo za sekanje.

«Po čim pa daš?» so ga previdno vpraševali dečki.

«Po dinarju», je samozavestno odvrnil Milček, ko je iz pogledov spoznal, kako vsi visoko cenijo njegovo imetje.

«In pa na tla!»

«Ne, na roko!» je dejal Milček.

«Nak! Jajce je za na roko premajhno. Na tla, če hočeš.»

Dasi bi se mu bilo zdelo na roko bolj imenitno, je le položil jajce na tla. Eden in drugi je poskusil, a niso imeli sreče. Milček je imel na ta način štiri dinarje, ko je naposled le prav zasekal jajce Torkanov Stanko.

«Ali daš sekati tudi pomarančo?» ga je vprašal Stanko.

«Tudi», se je veselo odrezal Milček, «toda samo na roki.»

«Prav! Pa na roki!»

«In samo po enkrat», je pripomnil Milček.

«Seveda! Na roki se vedno seka samo po enkrat.»

Milček je veselo nastavl pomarančo in Stanko je nameril. Meri, meri in poskuša, dokler nazadnje ne zamahne.

«Ta je», je zastokal Milček. Iz prsta se mu pcedi kri, iz oči pa debele solze.

Stanko se prestraši in hoče tolažiti:

«Nikar ne jokaj! Vesel bodi: zdaj ti ostane pomaranča in še dinar je tvoj.»

In Milček gleda krvavi prstek, stisne oranžo v žep in pobere dinar, ki je bil odletel na tla. Potem se nasmehne skozi solze:

«Ali mi daš za vsak prst dinar, če me raniš?»

Deca se zasmee in zavrišči.

«O, ali ga slišite, ali ga slišite? Zdaj sekaj tla, ko so že toliko zaslužil.»

«Ne morem», se odreže Milček, «ne morem, sem invalid.»

In smehljaje prešteva dinarje: eden, dva, tri, štiri, pet — in premišljuje, kako si bo kupil iskrega konjiča in pojezdil na njem v prostrani svet, kjer postane velik in imeniten gospod. In ko premisli vse to, se obrne in se spusti v tek proti domu, kjer začne pripovedovati materi o svoji sreči in svojih načrtih.

«Pa boš mislil potlej še kaj name?» ga vprašajo mati.

«Bom», pove mali. «Nate pomarančo; to vam dam lahko že kar danes za spomin.»

Radostna luč sije iz njegovih jasnih oči in mati si ne more kaj, da ne bi prižela málíka k sebi:

«Oj ti moje malo, malo dete!»

Ivan Albrecht.

Enak skopuh je.

Miha: «Včeraj sem prosil Skopuhoviča, naj mi posodi 50 dinarjev. Pa mi jih ni dal. Ne bi verjel, da so taki skopuhi na svetu.»

Božezar: «O, seveda so! Jaz sem tudi tak skopuh...»

Milica Potepinka velikonočne sanje in cilj...

Pirhi

Ci, ci, ci, ci,
kje so naši strici?
Sli so po kolače, pirhe, igrače.

Tončku zajčka prineso,
Minki piško grahasto,
mami ruto židano,
očku novo pipico,
dobre volje meni;
dosti bo je do jeseni.

Petelinček kikirika,
pravi, da je noč rešila,
puta piška kokodaka,
češ, da je navada taka:
klicati veliko noč
treba zajčke na pomoč.

Izpod grma v skok in dir
zajčki vsi hite na pir;
vsi lepo oblečeni,
svatovsko napravljeni,
koške zale nosijo,
pirhe nam trosijo
rdeče in rumene,
pisane, vzlene...

Ci, ci, ci, ci,
tu so naši strici!

Ivan Albrecht.

Čuj

Onkraj vodičice
dajemo piščice
sladke potičice,
zlate pogačice
pirhe in kračice,
pa ljubke mačice.

Če ti ob praznikih
bo preveč dolgčas,
prideš na sprehod
zliko k nam v vas!

Albin Čebular.

Kaznovana sebičnost

(Pripovedka.)

Nekdaj je živel pastir, ki je bil zelo ubožen. Poleti in jeseni je nabiral lepe rdeče jagode in črne borovnice. Nosil jih je v mesto ter jih prodajal meščanom. Največ jih je pa nosil kralju. Kralj je bil zelo prijazen s pastirjem, kateremu je plačal za vsako košarico jagod ali borovnic lepo vsoto denarja.

Bilo je nekega poletnega dne. Pastir je nabral izredno mnogo jagod in borovnic ter jih nesel kralju. Ko je prišel do kraljeve straže, ga ta

**Priporočajte in širite
„DOMOVINO“!**

kar spusti dalje, kajti poznala ga je dobro. Pospesil je korake ter prišel do vratarja, katerega je prosil, naj ga pusti dalje, toda vratar se ne dá preprositi, dokler mu pastir ne odstopi polovico jagod in borovnic.

Pastir hiti zdaj hitro h kralju ter mu pove, da mu je sebični vratar odvzel polovico tega kar je prinesel. Kralj se silno razjezi ter pokliče vratarja in krvnika, ki po kraljevem povelju našteje sebičnemu vratarju petdeset po podplatih, na kar ga kralj zapodi iz službe, namesto njega pa postavi pastirja za vratarja.

Kako je že bilo?

Pridna kokoška
znesla je jajček,
droben ko miška,
bel kakor zajček.

Vodico čisto
brž smo zavreli,
v kropček pa deli
jajček smo beli.

Potlej še barvo
smo raztopili,
juhuhu, jajček
v njej povalili.

Milček že piruh
v roki ima,
piška pa smeje se:
hahahaha!

Albin Čebular.

Iz šole

V šoli je čital Tonček iz svetega pisma: «Gospod, do-do-dobro nam je tu-tu-kaj bi-bitil! A-a-ko ho-hočeš, na-na-pravimo tukaj tri šo-šotore.»

Župnik: «Ako boš še dalje tako čital, ti bom dal zaušnico.»

Tonček (čita dalje): «Tebi e-eno, Mo-mojzesu eno in Eliji eno.»

Kako je čevljar Marko osleparil tatove

(Pripovedka.)

V krčmi pri «Beli brezi» so se nahajali trije tatovi in čevljar Marko. Tatovi so sedeli pri mizi, ki je stala prav sredi sobe, čevljar pa je sedel pri oknu, skozi katero je videl daleč po dolini. Tatovi so pili in jedli, da jih je bilo veselje gledati, Marko pa je sedel pri svoji četrtinki vina in neprestano gledal skozi okno, kakor bi kaj opazoval zunaj; vendar je vlekel na ušesa vsako besedo, ki jo je kateri tatov izpregovoril.

Ko je potem začel vinski duh tatovom mešati možgane, so se začeli glasneje razgovarjati o svojih ropih in tatvinah.

Med temi pogovori je potegnil poglavar roparjev iz notranjega žepa veliko listnico in šteli so denar, ki so ga prejšnjo noč ukradli nekemu trgovcu.

«Oh!» se je začudil Marko, ki je obrnil svoje oči proti roparjem. «Denarja pa imate ko vrage!

«Tudi ti bi ga lahko imel!» mu pripomni eden roparjev, «ako bi ga hotel.»

Marko vzklikne razvnet: «Na kakšen način?»

«Pojdi z nami in imel boš denarja, kolikor ga boš hotel.»

Med tem je razdelil poglavar svojima tovarišema denar ter povabil Marka, naj sede k njim, da se potem zmenijo, če bi hotel pristopiti v njihovo bando.

Marku pade medtem dobra misel v glavo, katero hoče takoj izvršiti. Delal se je, kakor da mora za hip ven. Stopi torej hitro skozi vrata ter pokliče natakarkarja, ki je bil zunaj in je opravljajl neko delo. Marko razloži natakarkarju vso stvar, kakšni ljudje so v gostilni in koliko imajo denarja. Marko mu je razvil načrt, kako bi osleparil roparje za ves njihov denar, samo če bi mu tudi on pomagal.

«Veste, gospod natakarkar,» nadaljuje Marko, «ko bom vprašal jaz po računu, recite, da je že vse plačano. In ko bodo vprašali roparji, storite prav tako.»

Po tem dogovoru se Marko naglo vrne v sobo in sede na prejšnje mesto k roparjem. Jedli in pili so naprej in se pogovarjali kakor stari znanci.

Med razgovorom je Marko odklonil ponudbo, da bi stopil v njihovo družbo. Rekel je namreč, da mu ni potrebno, ker se na lažji način lahko preživlja.

«Glejte!» jim pravi nadalje, «ta majhen nož nosim v žepu in osleparim z njim vsakega krčmarja kakor tudi trgovca in mi ni treba skrbeti pōtem za denar. Ta nožiček zasučem v žepu in obrnem na glavi klobuk trikrat ter potem izpregovorim besede: «elt felt babl dos». S temi besedami in s tem nožičkom preverim vsakogar, da misli, da je vse plačano. Prosim vas, dragi prijatelji, lahko kar poskusimo.»

Marko je storil v pričo roparjev to čarovnijo in velel roparjem, naj pokličejo natakarkarja ter ga vprašajo po računu.

Ko pride natakarkar v sobo, ga pokliče poveljnik in res se je odrezal natakarkar: «Je že vse plačano!»

Roparji se spogledajo, Marko pa jih takoj zapusti in gre zopet k tisti mizi, pri kateri je sedel sprva. Naročil si je tudi nekaj jedil, ki jih je mislil nesti domov svoji ženi in otrokom. Tudi zdaj je vstal, zasukal v žepu nožiček in na glavi klobuk ter prav glasno spregovoril: «Elt felt babl dos!» Potem je poklical natakarkarja, da bi mu plačal omenjena jedila.

«Je že plačano!» mu odvrne ta in odide iz sobe.

«Proklet!» pravi poglavar roparjev ter naravnost vpraša Marka, ali bi hotel ta čarovniški nožiček prodati.

«Za nobeno ceno!» mu odvrne Marko, «tega ne morem storiti. Vi vsi skupaj nimate toliko denarja, da bi mi to reč plačali.»

«Zakaj pa ne!» mu pripomni ropar, če bi ti dali ves denar, ki ga imamo zdaj tukaj?»

«Za ves denar!» se začudi Marko, «je še premalo. No, če bi mi takoj izplačali, bi vam potem nožiček vseeno dal. Jaz si bom potem preskrbel spet drugega. Pa to vam rečem: ko greste potem z njim v kako gostilno ali v trgovino, ne smete imeti pri sebi niti vinarja, sicer izgubi nožiček vso moč.»

Marko se še brani in noče dati nožička; ker ga pa roparji le silijo, se dá pregovoriti. Roparji mu odštejejo ves denar in on jim izroči nožiček in jih opozori, naj pazijo nanj.

Marko je potem skrivaj odšel natakarkarju obljubljeno odškodnino in se vrnil prav vesel domov k svoji družini. Doma si je pripravil velik lonec s smolo, ki jo je drugi dan kahal v bližnjem gozdu.

Roparji so šli tisti dan prav veseli počivat. Drugi dan se podajo brez vsega denarja v neko drugo gostilno in si naročijo jedi in pijače, da bi se jim lahko ali pa skoro zlomila miza. Ko so se popolnoma nasitili in so bili že precej vinjeni, so vprašali natakarkarja po računu. Ta jim takoj s kredo na mizo zapiše, koliko so bili dolžni. Ni jim hotel pomagati nožiček, ni jim pomagal «elt felt babl dos»; poskušali so drug za drugim ter obračali klobuke, pa vse skupaj ni nič pomagalo.

Skoro bi se bi med seboj stepli, ko bi jih ne razgnala krčmar in natakarkar. Drug drugemu so očitali, da ne znajo izgovarjati besed, ki jih je izgovarjal prejšnjega dne prodajalec nožička.

«Kaj bo? Plačajte! Sicer vam slečemo suk-nje», sta rohnela krčmar in natakarkar.

«Če pa nimamo denarja!» se izgovarjajo roparji.

«Zakaj pa greste tedaj v gostilno, če ga nimate! Potepini in sleparji ste!»

Po dolgem prepiru jih je krčmar sam obsodil, da jih dobi vsak po pet in dvajset od zadržaj.

Obsodba se je takoj izvršila. Hlapec in natakarkar sta točno izpolnila gospodarjevo obsodbo.

Ko je prvi prejel svoje darilo in zaslužen kazen, se je ves krvav podal naravnost proti goščavi in naletel baš na Marka, ki je kahal smolo.

«Kaj delaš tukaj?» vpraša ropar kuharja.

«Zdravila za rane kuham!» se Marko odreže naglo.

«Za rane? Glej, kakšen sem! Strašna usoda me je zadela. Če hočeš, mi daj nekaj tega zdravila!»

«Le drži sem rane, bom ti jih dobro namazal in zopet boš zdrav!»

Marko je vzel potem precej veliko žlico, ki jo je navadno vselej rabil pri tem delu, zajel polno in polil po ranah, da se je ropar začel zvijati od bolečin. V tem je pridrvel že drugi ropar z enakimi ranami. Ko ta izve, kaj in kaka zdravila je kahal Marko in kako se po tem zdravilu rane naglo celijo, je hotel, da mu zdravnik Marko vlije dve žlici po ranah.

Tudi tega je začelo peči, da se je zvijal po tleh.

Prav tako je moral Marko tretjemu roparju polito rane, in sicer temu kar s tremi žlicami.

Vsi trije so se potem zaradi strašnih bolečin podali k bližnjemu potoku in si tam v vodi ohladili svoje bolečine. Ko so prišli malo k sebi, so šele spoznali, da je bil ta kuhar baš tisti slepar, ki jih je prejšnjega dne osleparil z nožičkom za denar.

«Ubijmo ga!» so se dogovorili, a Marko se je še pravočasno umaknil iz gozda, a ker ga niso poznali, se mu niso mogli osvetiti, in tako je Marko živel v miru in blagostanju spričo denarja, ki ga je bil prisleparil od tatov.

Matija Belec Bolfanski.

Velikonočni pozdravi naših fantov-vojakov

Celje. Vesele velikonočne praznike želijo fantje bolničarji iz Celja vsem cenjenim bralcem «Domovine»: redovi Joško Šega (Ravni dol pri Sodražici), Adolf Jelenc (Velike Lašče), Franc Loboda (Domžale), Kristijan Langus (Mojstrana), Lovro Spindler (Zagorci pri Ptuj), Ludovik Megla (Ormož), Janez Mulc (Dolenja vas pri Cerknici).

Beograd. Slovenski fantje, služeči vojaški rok v kraljevi gardi v Beogradu, želimo veselo veliko

noč: redovi Maks Gmajner in Anton Gošek (Rajhenburg), Maks Šumer (Konjice), Feliks Avsec (Stari trg pri Ložu), Franc Barbič, Ivan Grabljevac, Franc Klinc in Ivan Salobir.

Beograd. Vesele velikonočne praznike želijo slovenski fantje od kraljeve garde svojim staršem, bratom, sestram, bralkam in bralcem našega lista: Anton Pesek (Sv. Janž na Dravskem polju), Franc Kovačič (Središče), Franc Koren (Fram), Alojz Mlakar (Prihova), Rudolf Tomažič (Tepanje), Florijan Čoh (Loče), Ludovik Dolinar (Zabukovca), Franc Klinc (Petrovče).

Zemun. Vsem čitateljem naše ljube «Domovine» pošiljamo najlepše pozdrave in jim želimo ob tej priliki prav radostne velikonočne praznike slovenski fantje-vojaki pri radijsko-telegrafski četi v Zemun: Rafko Gorenšek (Zalec), Vilko Kosi (Šoštanj), Josip Končan (Celje), Ivan Brandsteter (Maribor), Andrej Levak (Brežice), Ignac Brzin (Krmelj), Josip Jordan (Trbovlje), Franjo Teraž (Sevnica), Franjo Slober, Filip Potočnik (oba iz Črne pri Mariboru).

Boka Kotorska. Slovenski fantje, mornarji, služeči v Boki Kotorski, želijo vesele velikonočne praznike vsem čitateljem in čitateljicam «Domovine», posebno pa brhkim dekletom: Anton Bednař (Žužemberk), Anton Marinko (Logatec), Valentin Jerina (Borovnica), Franc Spindler (Ljubljana), Karel Frank (Ljubljana), Ludovik Švajger (Gradac).

Novi Sad. Vesele velikonočne praznike in mnogo pirhov želijo vsem slovenskim dekletom in fantom slovenski fantje, služeči pri I. zrakoplovnem polku v Novem Sadu: Slavko Satošek (Črnomelj), Joško Ivanuša (Pesnica), Joško Otničar (Bečaje), Joško Mivšek (Gornji Logatec), Ivan Slabé (Kalec), Franc Kolar (Dolnji Logatec), Franc Vogrinčič (Krašče), Franc Snel (Sikovo pri Cerknici) in Mato Pavlakovič (Vuko Gorica).

Subotica. Vesele velikonočne praznike želimo vsem čitalcem in čitalkam «Domovine» slovenski fantje, ki služimo pri vojaki v Subotici: kaplar Franc Peterka, kaplar Joško Flere, Viljem Nachtigall, Franc Pirš.

Skoplje. Želimo vesele velikonočne praznike slovenski fantje vojaki, službujoči pri 21. pešadijskem češkoslovaškem polku v Skoplju, staršem, bratom, sestram, sorodnikom, vsem prijateljem in znancem: Martin Kočevar (Dragomlja vas), Janez Tome (Bušinja vas), kaplar Franc Krašovec (Lokvica), Janez Škof (Gornji Suhor), Franc Zugel (Dobravice), Jože Golobič (Radovica), Anton Smrekar (Črešnjevce), Matija Muc (Primostek), kaplar Anton Pašič (Štrekljavec), Josip Bartol (Breznik pri Metliki), kaplar Martin Simonič (Vinji vrh), kaplar Franc Suhorepec (Otavec), Jože Plut (Vinji vrh), Martin Klepec (Prilazje), Martin Ogolin (Hrib); od konjeniškega polka: Anton Jaklič (Metlika), Josip Znidaršič (Čurile).

Bosiljgrad. Voščimo vesele velikonočne praznike vsem fantom in dekletom, staršem, bratom in sestram, vsem znancem in sorodnikom kakor tudi uredništvu slovenski fantje iz Bosiljgrada:

Ali se želite osvoboditi revmatizma in protina?

Trganje, zbadajoče bolečine v udih in členkih, oteklina členkov, pohabljenе noge in roke, zbadanje, trganje v raznih delih telesa, da celo slabost oči so včasih posledice bolečin vsled revmatizma in prehlajenja, ki se morajo odstraniti, ker bi bolezen vedno bolj in bolj napredovala.

Jaz Vam nudim

zdravilno pijačo, ki Vam razkrajja sečno kislino, pomaga pri prebavi in čiščenju. Ni to kakšno universalno sredstvo ali skrivnostno zdravilo, ampak zdravilo, ki ga je dala dobra mati narava za dobrobit bolnega človeštva.

Vsakemu brezplačno za poizkušnjo.

Pišite mi takoj in dobili boste iz mojih skladišč, ki so po vseh državah, popolnoma brezplačno in franco eno stekleničico za poizkušnjo obenem z navodilom in poučno razpravo. Tako se boste mogli sami prepričati o tem neškodljivem sredstvu in njegovem delovanju.

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstrasse 5. Abt. 21.

artiljerijski podnadrednik Alojz Novak, vojniki: Anton Urbanija, Ignacij Uč, Valentin Majdič, Frane Marčun, Anton Žibert in Ivan Osredkar; orožniki: Frane Bruc, Stefan Udovč, Rudolf Koc in Alojz Jure.

Raška. Voščimo vesele velikonočne praznike vsem fantom in dekletom, staršem, bratom in sestram, vsem znancom, sorodnikom kakor tudi uredništvu «Domovine» slovenski fantje orožniki, služeči v Srbiji. — Martin Kržišnik (Unec pri Rakeku), Roman Rot (Velike Lašče), Ivan Turk (Lož pri Rakeku), Anton Polutnik (Sv. Jurij ob južni železnici), Leopold Kotnik (Žusem), Franc Osajnik (Maribor).

Bitolj. Vesele velikonočne praznike in obilo lepo barvanih pirhov želimo svojim staršem, sestram in bratom, posebno pa slovenskim dekletom, katere smo prav težko zapustili za praznike preteklega leta, slovenski fantje, služeči v 46. pešadijskem polku v Bitolju: Jožko Bitenc (Kranj), Miha Potočnik (Kranj), Janez Strniša (Predvor pri Kranju), Stanko Oman (Kranj), Ivan Štebljaj (Glince pri Ljubljani), Ivan Novak (Vnanje gorice pri Ljubljani), Bolči Vidmar (Črna vas pri Ljubljani), Jožko Bokal (Dol pri Ljubljani), Ivan Žagar (Iška vas pri Ljubljani), Franc Mavec (Tomišlje pri Ljubljani), Janez Kumše (Vrbljene pri Ljubljani), Albert Golmajer (Radovljica), Ivan Petelin (Goričica pri Ljubljani), Janko Brtončelj (Skofja Loka), Anton Vrenjek (Glince pri Ljubljani), Jernej Šebenik (Notranje gorice). — «Domovina», mili glas, ti edina si za nas!

ŽENSKI VESTNIK

Moda „Dečva“ prihaja

To si predstavljamo tako: sedaj, ko bo nehala deževati in bodo zazeleneli naši travniki in vrtovi ter bo vitez sv. Jurij prijezdil v deželo, bo poglano cvetje iz popkov in objela nas bo pisana pomlad in svet bo zažarel v vseh različnih barvah. Tedaj seveda ne gre, da bi mi, ki smo cvet zemlje, posebno pa naša dekleta in žene, ki so prave cvetke naše lepe domovine, hodili okoli v temnih oblekah in da bi na nas ne bilo nič svetlega, pisanega, veselega, pomladnega.

Svoj čas so naši dedi to dobro vedeli, zato so nosili pisane trakove na klobukih in rdeče židane rute pod vratom, žene in dekleta so se pa kar bleščale v živih barvah, tako da so bile res kakor «puščice», nabran iz samih rdečih rož. No, pa če smo se že mi moški oblekli nekako v temno barvo, ni treba, da bi naše ženstvo pozabilo na lepše čase, ko so Slovenke bile take, da jim je Prešeren opravičeno rekel: «prelepe žlahtne rožice».

Zato so se naše tvrdke potrudile, da dajo Slovenkam spet nekaj lepega domačega, cvetočega, domačo modo «dečvo». Če bodo Slovenke razumele to dobro voljo, bo čez nekaj let vesenje pogledati na našo vas. Za letošnje nam torej obeta prava cvetoča pomlad. «Dečva» bo prinesla pisanih barv na naše zelene polje. V teh «dečvah» bodo naša dekleta res dečve, da bo veselje. Nič več tiste evropske pokvarjene mode, ki jo že drugod mečejo med staro šaro. Ne, to bo nekaj lepega, domačega, zdravega, svežega in, kar je dandanes zelo važno, nekaj cenenejšega.

Mi Slovenci smo zelo radi sprejemali vse, kar je bilo tujega in smo se s tem precej odtujili sebi in drugim Slovanom, ki so bolj varovali svojo staro nošo in njene lepe barve. Posebno ženski svet. Zato se n. pr. Čehinje, Moravanke, Slovačkinje (te še prav posebno), Hrvatice, Srbkinje, Bolgarke, Ruškinje še vedno postavljajo v svojih lepih oblekah, dočim smo pri nas le za slavnostne prilike uporabljali narodno nošo.

Pa saj narodna noša je res le za velike praznike, dečva pa bo za nedeljo in vsak dan. Dečva je ukrojena po naše, ima naše barve in bo prav za prav najcenejša, najpripravnejša obleka za vse naše ženstvo, po mestih in deželi.

Stare babice bi se od veselja razjokale, če bi vstale od mrtvih in zagledale na Slovenskem spet staro nošo v novi obliki. Svet se stara in

svet se premlaja — zato se tudi vse z nami stara ter premlaja, in tako je tudi z modo. Nekaj pa mora le ostati z nami, kakor ostaja naš narodni duh, naš jezik, naše šege in običaji. Tako bi bila stara dečva stara, nova bo pa nova in današnjemu času primerna. Stara moda v novi obliki; zato se nam zdi, da bo dečva kmalu napolnila vso našo deželo in zdajle, ko je izginil sneg in bo ponehalo deževati, bo po naši zeleni domovini zasijalo v tisočih barvah razno cvetje. Začutili bomo spet poezijo s starih časov, ko je pel Vodnik o brbkih plesalkah in je Prešeren slavil lepoto naših deklet.

«Dečva» gre v deželo in mi le želimo, da bi vse naše ženstvo spoznalo, da je to nekaj slovenskega, našega, domačega. Če smo pred desetimi leti slavili deklaracijo, pa naj se letos obhaja ta spomin z dečvami, s povrnitvijo k naši stari noši v novi moderni obliki. Če že narodna pesem slavi in opeva «dečvo», ni dvoma, da ji bodo peli hvalo in slavo tudi naši bodoči rodovi.

Pomlad otrokom nevarna

Pomlad prihaja v deželo in toplo pomladno solnce kaj rado zvabi otročiče ven na plano. Kdo bi se ne veselil pomladi! In otroci kakor ptički zletijo ven v zeleno svobodo, najrajši seveda bosijo in v lahkih oblekah.

To je čas, ko morajo matere najbolj paziti na svoje malčke, da se ne prehladijo. Sploh je prva pomlad do konca aprila zelo nezdrava. Zemlja se pari na solncu in izpuhčeva pravcat strup. Tu je torej nevarnost, da otrok dobi v sebe kal kake bolezni; dobi jo pa najprej, če se prehladi.

Zato nikar ne pustite otrok, da bi že zdaj, ko je solnce sicer toplo, zemlja pa še hladna in vlažna, bosili letali okoli. Največ se otroci prehlade ravno v pomladnem času. In že majhen otrok lahko dobi v sebe kal revmatizma, ki ga potem tem bolj muči, čim starejši postaja.

Otrok naj bo pomladi obut, najsi je še tako toplo in lepo vreme, kajti najlaže se otrok prehladi skozi noge. Marsikaka mati pusti otroka letati okoli bosega, dočim pa mu je glavo in vrat zavarovala s kako toplo čepico, oziroma ruto, češ, tako se ne bo prehladil. To je prav narobe. Otrok mora biti v spodnji del telesa dobro oblečen, ker se najrajši prehladi skozi noge in trebušček; prsi, vrat in glava naj se mu pa le čim bolj utrdijo. Pokrivala mu sploh ni treba; čim več solnca mu sije na glavo, tem zdravjeje je to.

Po naših kmetih še vedno opažam, da otročiči nimajo hlačic. Z golim telesom jih vidim posedati na vlažna in mrzla tla; vidim zlasti dekletca, zgoraj vsa zabubana v kako veliko debelo volneno ruto, spodaj pa gola, da so jim trebuščki in nožice kar višnjevi od mraza. Kako je to nezdravo, kako je to napačno! Matere, zapomnite si: hlačice so zdravje otrokovo. Ne pustite otroka nikoli hoditi okoli brez hlačic, pozimi ga oblecite v debelejše, poleti pa v tanjše! Meta.

Čista jajca

Jajca za prodajo morajo biti čista, ne pa umazana. Umazana jajca odbijajo kupovalca, a tudi ne morejo dolgo ostati uporabna, oziroma nepokvarjena. Jajčna lupina je namreč porozna (luknjčasta), pa se nesnaga rada uleze v notranjost in jajce pokvari.

Tudi za kuho ne smejš uporabljati umazanih jajc. Če na primer ubiješ umazano jajce v moko, kadar pripravljáš močnato jed, lahko pade pri tem kaj umazanosti v jed.

Snažna gospodinja bo vedno uporabljala le snažna jajca. Najbolje osnažiš jajce, če ga obrišiš s krpo, namočeno v jesihu.

Kokanje (kločenje) kokoši

Večina kokoši pogosto koka (kloči), sedi vedno na gnezdu in dela tako napotje drugim, ki bi rade nesle.

Take kokoši odvajamo na razne načine: ali da jih podvezemo in jim ne damo nič jesti, ali da jih močimo z mrzlo vodo in slično. Priporoč-

ljivo ni ne eno ne drugo, že zato ne, ker živali pri tem več ali manj mučimo.

Najbolje je, če podvezemo tako kokoš v kokošnjaku pod koš ali zaboj ter ji damo dovolj hrane in vode. Ker jo druge kokoši vedno vznemirjajo, neha kmalu kokati. Nato jo lahko spet izpustimo med drugo perutnino in ne bo se več vračala na gnezdo.

Zgodi se pa tudi, da ponekod kokoši nočejo kokati. To je znak dobre sorte, to so pridne jajčarice. Da prisilijo kokoš h kločenju, poizkušajo nekatere gospodinjice tudi razne mučne stvari, kakor na primer, da jo spečejo s koprivo ali ji populijo perje. Baje je dobro, če damo kokoši, ki bi jo radi pripravili h kločenju, oziroma posadili na gnezdo, malo v vinu namočenega kruha. To jo baje nažene, da začne kločiti. Če pa je to sredstvo primerno za žival, je prav dvomljivo.

Za kuhinjo

Keksi. Vzemi tri četrtine kilograma moke, 14 dekagramov masti, 25 dekagramov sladkorja, 4 cela jajca, 1 pecilni prašek ter par žlic smetane ali mleka. Iz tega naredi testo, razvaljaj za nožev hrbet debelo in razreži z obodcem ali koleščkom. Nato pokladaj kekse (pogačice) na pomazano pekačo (pleh) ter peci v ne prevročili pečici.

Sirove pogačice. Naredi testo iz četrtilogramov moke, četrtilogramov sirovega masla, četrtilogramov domačega sira (skute) — lahko napraviš že zvečer za drugi dan — in pusti počivati na hladnem vsaj štiri ure. Potem razvaljaj za nožev hrbet tenko in z nožem ali pa s koleščkom razreži na majhne četverokote, na vsakega deni za lešnik marmelade in peci na pomazani pekači (plehu).

Palačinke. V lonec deni pol litra mleka in tri žlice vode, tri jajca, eno žličico sladkorja, soli in toliko bele moke, da dobiš tekoče testo. To dobro zmešaj. V kozico deni za en lešnik masti in ko je mast vroča, vzemi eno zajemalko testa ter ga zlij po kozici, da bo celo dno pokrito, toda čisto tenko. Ko zarumeni, opeci še na drugi strani. To ponavljaj, dokler imaš kaj testa. Palačinke potem namaži ali s kako marmelado ali pa jih nadevaj z naslednjim nadevom: 30 dekagramov domačega sira (skute) dobro pretlači; pridaj dve celji jajci in malo sladkorja. Če sir že sam ni dovolj slan, pa še primerno osoli in dobro premešaj. Nadevane palačinke naloži v kozico drugo na drugo, jih polij še malo s sirovo smetano in peci v pečici, da še enkrat porumenijo.

Praktični nasveti

Prekle za fižol postavljajo pri nas navadno neolupljene. To pa ni dobro. Prvo leto se skorja še dobro drži lesa, drugo leto se pa že pričinja luščiti in po razpokah in režah za skorjo se ugnezdijo mrčes ter zleže po njih jajčka. Ako tako staro prekle dobro preiščemo, gotovo najdemo pod skorjo mrčes, ki potem dela škodo po vrtu. Zato je najbolje za ovijanje fižola uporabljati obeljene prekle.

Kako ohraniti staro votlo drevo. Da ohraniš nekaj časa staro votlo drevo, ki je še rodovitno, napolni votlino z ilovico, ter jo namaži ob vnanji strani s katranom. Preden pa votlino na tak način zadelaš, jo dobro očisti. Zlasti votline po starem drevju očisti, nakar jih napolni s kosci opeke in z navadno malto zazidaj. Zaradi lepšega zunanjo plat zadelane votline lahko še namažeš z barvo, ki je podobna barvi debla.

Preveč gnojna zemlja ni dobra za vrt, ker je premočna. Tedaj zelenjava ne uspeva dobro, to se pravi: preveč raste in v takem primeru pravimo, rastline «noré». To se rado primeri zlasti pri malih vrtničkih tik hiše. Ako bi prenehali z gnojenjem, se pa zemlja prepočasno uravna. Zato je najbolje, če vrt globoko prekopljemo (izrigo-lamo), tako da pride spodnja plast zemlje na vrh. Kopati pa je treba pol metra globoko. Potem se lahko vseeno zmerno pognojil. To rigolanje je zelo dobro, ker pride tako spodnja spočita prst na površje.

Da bodo koli, ki jih rabiš na vrtu, trpežnejši, jih pripravi na ta-le način: Kole, ki jim je odlučena skorja in ki so se že do dobra posušili na solncu, zloži v primerno veliko jamo. Tam jih namoči s prav redkim apnom (kakor ga rabimo za belež) in jih pusti tako 10 do 14 dni. Vsak dan pa jim prilij nekoliko apnenice. Nato vzemi kole ven, posuši jih, in oni del, ki ne pride v zemljo, dobro namaži s katranom. Koli, ki so biti tako impregnirani, bodo še čez sedem let popolnoma dobri in še vsaj toliko let za rabo.

Občinske volitve v Prekmurju

Borba za Dolnjo Lendavo. — Klero-židovska zveza. — Mučen incident. — Krasna v Čentibi.

1. aprila so se vršile občinske volitve v Dolnji Lendavi, v Čentibi in v Dolini. V Lendavi so bile štiri liste, in to: 1.) Meščanska gospodarska lista (naša); 2.) radikalna lista; 3.) domača gospodarska (SLS) in 4.) Lendavska gospodarska lista. Borba je bila zelo ostra. V svoje kremplje je hotela dobiti občino klero-židovska zveza. Združili so se lendavski židje in lendavska katoliška duhovščina z dekanom Strausom na čelu. Med našo listo in SLS je bil sklenjen dogovor in sta te listi nosili pravo slovensko lice. Katoliška duhovščina v Dolnji Lendavi, ki je znana po svojem protinarodnem delovanju, se je tudi to pot združila z židi. Teror te zveze je bil strašen; ponoči so nadlegovali in grozili ljudi in jih z vsemi sredstvi silili, da volijo to častljivo zvezo duhovščine z židi.

V nedeljo, na dan volitev, se je pri cerkvi na trgu dogodil interesanten incident. Gospod kaplan Herman, domačin, je očital kmetom iz Goric, da so se prodali demokratom, na kar mu je eden iz gruče, inache klerikalec, zabrusil v obraz: «Vi ste se prodali židom. Tu, idite v cerkev, tam je Vaše mesto, mi že znamo, kaj moramo delati!». Živo odobravanje je sledilo tem besedam zavednega slovenskega kmeta.

Izid volitev je naslednji: 1. lista (naša) 80 glasov in 4 odbornike; 2. lista (radikali) 89 glasov in 5 odbornikov; 3. lista (slovenska iz Goric) 81 glasov in 5 odbornikov; 4. klero-židovska lista 186 glasov in 11 odbornikov. Tako je ta zveza, ki se je nadejala popolne zmage, ostala v manjšini. Prve tri liste se bodo najbrže združile pri volitvi župana in s tem bo Lendava v pravih rokah.

V Čentibi je dobila naša lista Kolarič-Vida 7 odbornikov, nasprotniki 2. S tem je ta lepa občina ob meji v naprednih rokah.

V Dolini je dobila slovenska lista 5, nasprotniki pa 4 odbornike.

S tem so končane volitve v treh občinah pri Dolnji Lendavi, v ostalih manišinskih občinah pa se bodo vršile 15. aprila. Povsod stojimo zelo dobro in se nadejamo zmage kakor v Čentibi.

LJUDSKO VSEUČILIŠČE

Nekaj o ženitvi pri starih Slovanih in o običajih, ki spominjajo na starodavni način sklepanja zakonov

V enem članku te rubrike smo razpravljali o kulturi in veri starih Slovanov v času, preden so sprejeli krščansko vero. Omenili smo tudi, da so se kljub dolgoletni dobi krščanstva še do danes ohranili nekateri običaji iz poganskih časov.

V sledečih vrsticah hočemo nekoliko razmotrivati o poroki in ženitvi pri starih Slovanih ter o ženitovanjskih običajih, ki so se deloma ohranili do današnjega dne in iz katerih se dá sklepati na navade in običaje v predkrščanski dobi.

Volnena obleka

Vse, kar je iz volne, se da očistiti z „RADIONOM“. Edino ne pozabite, da je volna zelo občutljiva in da je treba z njo previdno postopati.

Volna ne prenese vroče vode, ker ji vročina strdi vlakenca.

Torej: „RADION“ raztopi v mrzli vodi kot zmeraj in v tej raztopini malo premečkaj in pregneji volnene stvari. „RADION“ bo odpravil čisto sam vsako nesnago.

Volnene stvari se ne smejo pri sušenju obesiti, ampak razprostriti po čistem platnu.

S tako metodo boste očistili vse, kar je iz volne, torej svoj jumper, svojo pleteno kapo in vse slično. Barvane stvari bodo ponovno po kazale svoje dražesti kot da so nove.

Samo ob sebi se razume, da človek na prvotni stopnji kulture še ni mogel imeti tako urejenih zakonov kakor jih imamo danes. V omiki je moral že precej napredovati, preden je uvidel potrebo, da se uredi tudi razmerje med možem in ženo. Prvotno je bilo gotovo tudi pri Slovanih v navadi mnogoženstvo in mnogomoštvo, to se pravi, mož je lahko imel po več žen, prav tako pa tudi žena po več mož. V času, ko so bila to prava zakonita razmerja, je stal človek že na precej visoki stopnji omike. Pred to dobo pa so živeli svobodno v spolnem življenju, bilo torej ni nikakih trdnejših vez.

Mnogoženstvo si moramo tako predstavljati, kakor je še danes običajno pri Mohamedancih, kjer imajo le bogatini po več žen, medtem ko je pri ostalem ljudstvu v navadi le ena žena. Še bolj redke pa so bile žene, ki bi bile imele po več mož. Teh primerov je bilo gotovo tako malo, da jih moramo smatrati le kot izjeme.

Nekako pred tisoč leti je moralo torej tudi pri Slovanih vladati mnogoženstvo, ki ga tudi krščanska vera ni mogla na mah odpraviti. To nam kaže zgodovina, v kateri čitamo, kako so se nekateri škofje trudili, da bi zatrli ta poganski običaj. Tako na primer čitamo, kako je neki škof zapovedal, da si morajo vsi oni, ki pristopijo v krščansko vero, izbrati od več žen, ki jih imajo, eno samo, ostale pa odsloviti. Slovanski kralj Samo, o katerem smo tudi že na tem mestu govorili, je imel dvajset žen.

Iz tega vidimo, da je pri Slovanih šele krščanstvo odpravilo mnogoženstvo, a tudi ne mahoma, temveč jako polagoma, ker se dajo stare, globoko ukoreninjene navade silno težko in le postopoma iztrebiti. Še danes, po tisočletni dobi krščanstva, se dobé med balkanskimi Slovani primeri mnogoženstva, če je moževa prva žena neplodna.

Nastane vprašanje, kako so se pri starih Slovanih sklepali zakoni. V navadi sta bila dva načina. Mož si je ženo ali ugrabil ali pa jo je odkupil. Ugrabljenje se je na višji stopnji kulture izvršilo sporazumno, tako da v tej obliki ni bilo več pravo ugrabljenje, temveč sporazumna zveza.

Učenjaki, ki raziskujejo slovanske stare običaje, še niso mogli odločiti, kateri izmed

teh dveh načinov je bil prej v navadi, odkup ali ugrabljenje. Gotovo je le to, da sta bili v predkrščanski dobi obe obliki v navadi in da ju je šele krščanstvo odstranilo, na več krajih le z veliko težavo.

Da so se nekoč žene res ugrabljele, za to govore še danes razni ženitovanjski običaji. Nekateri čitatelji gotovo poznajo običaj, da prenesejo nevesto čez prag moževe hiše, ki ga, ko prvič pride kot žena v hišo, ne sme sama prestopiti. Ta primer, mislim, dovolj jasno spominja na prvotno ugrabljenje neveste.

Poglejmo si še drug ženitovanjski običaj, ki ga najdemo še danes na Slovenskem. Fantje zagrade ženinu pot in mu ne pusté dalje, dokler se ne odkupi z večjo ali manjšo vsoto denarja, kakršne so pač njegove premoženjske razmere. Gotovo danes nihče ne misli na to, da si s tem ženin kupi nevesto, a vendar utegne biti ta običaj ostanek prisvojitve neveste z odkupom.

Preden so torej postali Slovani kristjani so se ženili približno na ta-le način:

Najprej so se starši ženinovi in nevestini pogovorili med seboj. Po sporazumu je bila nevesta ali odkupljena ali pa ugrabljena. Ko je prišla nevesta v svojo novo hišo, so jo sprejeli s kruhom in medom ter jo obmetavali s sadovi. Peljali so jo dalje okrog hiše in se je morala klanjati domačim bogovom. Nato so razdelili ženitovanjski kolač, ženi pa odstrigli kite. Nazadnje je morala žena razvezati možu obuvalo v znak, da mu bo pokorna. Razume se, da se je vse to vršilo v zvezi s pojedino, godbo in plesom.

Obred v tej ali podobni obliki se je ohranil še dolgo časa potem, ko so bili Slovani kristjani. Danes se poroka vrši seveda v cerkvi, ohranili pa so se še mnogi stari običaji iz poganske dobe.

O redilni vrednosti sadja in važnosti sadjereje

Olej, stvarnica vse ti ponudi, le jemat' od nje nikar ne zamudi! Vodnik.

Sadje je med najnaravnejšimi, najbolj zdravimi hranilnimi snovmi ter ima izreden pomen za okrepitev človeškega živčevja

Žal, da se premalo uvažuje, kolikega pomena je uživanje sadja za zdravo prehranjevanje naroda. Če bi bili naši ljudje dovolj poučeni o hranilnih snoveh, ki jih ima sadje, bi gotovo posvečali sadjereji veliko več pažnje, kar bi bilo tudi v gospodarskem oziru velikega pomena.

Kadar govorimo o redilni vrednosti naše hrane, jo ocenjujemo po tem, koliko beljakovine ima v sebi. Poleg beljakovin pa mora naša hrana vsebovati rudninske snovi: apno, natron, klor, žveplo, fosfor, kalij, železo, mangan itd. In prav te snovi ima sadje; zato imata sadje in zelenjava izredno veliko hranilno vrednost.

Če pomislimo, kako zdravi so ljudje v onih krajih, ki se preživljajo večinoma s sadjem in zelenjavo, sploh z rastlinskimi snovmi, da lahko ves dan naporno delajo kljub temu, da sploh ne uživajo mesa, da dalje doživljajo visoko starost čili in zdravi, moramo biti res slepi, če ne uvidimo visoke hranilne vrednosti sadja.

Učenjaki v zdravilstvu so dalje dokazali, da potrebujejo naše mišice in živci kakor tudi kosti večjo množino apna in fosforja, ki ga lahko dovajamo telesu z uživanjem sadja.

Zdravniki so dalje dokazali, da nastane v krvi in staničju veliko pomanjkanje rudninskih snovi, če ne uživamo sadja. V splošnem lahko rečemo, da teh snovi telo nima nikdar dosti, da smo tako rekoč neprestano lačni rudninskih snovi.

Čitatelji dobro vedo, da imajo otroci včasih navado, da jedo zemljo in drobce kamena. Pri starejših pa opazimo, da jedo radi jedi izredno slane. Nepoučeni bi utegnili misliti, da je to le grda razvada, ki jo je treba zatreti. Tako mišljenje pa bi bilo popolnoma napačno. Če se javlja v telesu poželenje po teh snoveh, je to znak, da jih potrebuje.

Če bi dajali otrokom namesto različnih močnatih jedi, v katerih se nahajajo le neznatni deli rudninskih snovi, dovolj sadja in zelenjave, če bi ga sami dovolj uživali, bi ne bilo le naše telo trdnjše in bolj zdravo, ampak tudi naše živčevje bi bilo odpornejše in vztrajnejši bi bili tako za telesno kakor duševno delo.

Hranili so golobe in pse s hrano, ki je vsebovala dovolj beljakovin, a prav malo rudninskih snovi: ostanki mesnih ekstraktov, sirom, sirovim maslom, mastjo in škrobom. Živali so dan za dnevom hujšale, so otopele; hraniti so jih morali s silo in so po 13 ali 30 dneh trepetaje poginile.

Otopelost živali, ki niso dobile s hrano mineralnih snovi, priča, da jim je živčevje oslabelelo, dokazuje dalje, da rudninske snovi niso samo potrebne, da se ohranja telo krepko in zdravo, temveč da so tudi potrebno dražilo za živčevje. Pri ljudeh in živalih, ki ne dobe dovolj omenjenih snovi, opazimo neko zaspanost in malobrižnost brez pravega veselja do dela. Iz tega je razvidno, da so te snovi za uspešno in vztrajno delo tako z glavo kakor z rokami brezpogojno potrebne.

Tudi zdravniki so se prepričali o izredni važnosti rudninskih snovi, zato predpisujejo slabokrvnim bolnikom železno tinkturo in apnene fosfate. Znanost je dokazala, da bi bilo veliko manj slabokrvnosti, če bi ljudje uživali več sadja in zelenjave, torej več hrane, ki ima dovolj rudninskih snovi, ki jih je naše telo lačno.

Ker pride iz sadja več rudninskih snovi v kri kakor pa iz zelenjave, je sadje hranljivo, ki dovaja oslabelemu telesu najhitreje manjkajoče rudninske sestavine.

Z navedenimi dejstvi smo menda dovolj jasno pokazali, kako važno hranivo je sadje, o katerem mislijo nepoučeni, da je le prijeten pridelek drugi hrani in da samo nima prave redilne vrednosti.

Sadjereja pa je pri nas važna tudi z narodno-gospodarskega vidika. Naša mesta no-

užijejo še vedno mnogo uvoženega sadja. Če pa bi se naši kmetje in vrtnarji dovolj jasno zavedali, kolikega pomena je sadje za naše zdravje, bi z umno sadjerejo lahko zboljšali tudi svoj gospodarski položaj, kar bi imelo dobre posledice tudi na narodno gospodarstvo, ker bi se uvoz sadja iz tujih držav zdatno zmanjšal.

Kot vsake druge stvari, pa se je treba tudi sadjereje učiti. Domači in tuji umni sadjerejci so si v dolgih letih dela in razmišljanja nabrali dovolj izkušenj, kako negovati sadno drevje, ki potrebuje in tudi zasluži najskrbnejše nege, ker spada med najimunitnejše vire naše moči. Zato se moraš, če hočeš na tem polju zares uspevati, obrniti na te moze za svet in čitati njih knjige.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Izsekavanje prekmurskih šum

Dvočlana igra klerikalcev z našimi interesi. — Doma po svoje, v Beogradu pa tudi po svoje.

Dolnja Lendava, 1. aprila.

«Novinam» ne dajo mirno spati naši dopisi iz Prekmurja, zato se po svoji stari navadi prav nerodno zaletavajo v «Domovino» in njene dopisnike. Naše ugotovitve o praznih klerikalnih obljubah jim vznemirjajo živce in jih spravljajo v zadrego. Očitajo nam, da se ne zmenimo za njihovo kričanje zaradi izsekavanja prekmurskih šum. Naj bodo potolaženi, da mi prav pazno zasledujemo vse njihovo pisanje in vse zgodbe v «Novinah» in bomo spregovorili o tem prednetu tudi mi.

Par mesecev sem so «Novine» polne nekih razkritij o izsekavanju šum. O predmetu samem pribijemo za enkrat naslednje:

Vse, kar «Novine» pišejo, je več ali manj resnično. O tem, da se z izsekavanjem naših šum izziva kriza v našem gospodarstvu, ne dvomi nihče. In vsi Prekmurci smo v skrbeh, kam bomo prišli, ako danes ali jutri ne bomo mogli tu doma kupiti drv ali stavbnega lesa. Nerazumljivo pa je, čemu taka gorostasna razkritja v časopisju, ko pa je SLS vladna stranka in ima iz Premurja kar dva poslance. Mnenja smo, da v «Novinah» ne bi bilo treba pisariti tako dolgovzenih člankov, ampak stopiti pred gospoda ministra za šume in rudnike, mu predložiti vse krivice in zahtevati od njega, naj nemudoma napravi red v zadevi izsekovanja prekmurskih gozdov. Gospod minister bo vsekakor ugodil zahtevi svojih zaveznikov in z migljanjem z roko ustavil nadaljnje izsekavanje. Torej delo in ne kričanje! Ker se pa izsekavanje doslej še ni ustavilo, vidimo v tem dvoje dejstev, ki jih moramo povedati našemu ljudstvu: ali «Novine» samo pišejo o tej zadevi, a poslanci v Beogradu ne store svoje dolžnosti, ali pa poslanci SLS kljub temu, da so v vladi, ne morejo doseči za Prekmurje prav ničesar.

To smo smatrali za potrebno, pribiti, da klerikalci ne bodo slepomišili s tako prozornim namenom in metali peska v oči našim ljudem. Povedati pa moramo tudi to, da «Novine» s tem pisanjem o izsekavanju šum skušajo spraviti svoje volilce v zmešnjavo in njih pozornost obrniti v napačno stran. Klerikalci ne morejo namreč beležiti najmanjšega uspeha svojega enoletnega delovanja v vladi za Prekmurje. Ljudstvo jih kliče na odgovor in zahteva, da se vse dane obljube izpolnijo. Oni pa iščejo izhoda iz hudega položaja z zavijanjem resnice in s prikriivanjem svoje nesposobnosti.

Pismo iz Belgije

Paris, 22. marca.

Draga «Domovina»! V objemu domačih spominov nam prihaja pred oči slika nekdanjega življenja, ko smo ob času približajoče se pomladi obhajali vesele velikonočne praznike ob strani

ljubih staršev, bratov in sester, se veselili in si delili pisanke. Žal, da to nam, ki smo oddaljeni od Vas, letos tega ne bo mogoče storiti. Zato se bomo pa ob času, ko bodo tuji zvonovi naznanjali vstajenje in se bo v tujem jeziku prepevala vesela aleluja, spominjali na Vas, dragi rojaki, ki Vam pošljamo nebrojne pozdrave in želimo vsele velikonočne praznike. — France in Pepca Šalamon, Franjo Šmit, Alojz Kranjc, Janko Komlanc, Janko in Marija Kokošar (Sevnica); Jakob Špec, Maks Kosem (Loka); Janko in Pavla Poljšak (Zagorje ob Savi); Jožef in Marija Zdolec, Janič Kokol (Pečica); Mihael Svetelšek, Jakob in Alojzija Skale (Sladka gora), Gvele, kantiner, Alojzij in Marica Walner (Kostrivnica), Jožef Grozdnik (Bleče), Karel in Ana Praznik.

ZANIMIVOSTI

Zgodovina kovanega denarja

Dandanes imamo papirnat denar v različnih vsotah, imamo potem zlat, srebrn, nikljast in bronast ali bakren drobiž. Denar v tej obliki je že stoletja star in torej že preizkušen. Preden smo prišli do te oblike, je seveda trajalo precej časa.

Današnji kovani denar je zato take oblike, ker se tako najlaže hrani in spravlja, najlaže šteje in sploh prenaša.

Prvi kovinski denar je bil enostavno kos rude, ki je imela poseben pečat. Od začetka je bil ta kos okrogel kakor krogla, polagoma pa je postal bolj ploščat. Ampak ne tako, kakor je danes, ko ima tako enakomerno obliko. Ta oblika je stara šele nekaj stoletij. Če hočemo iti po začetni kovinski denar, moramo iti, seveda, na vzток.

Po krajih, koder je bilo težje napraviti kovanice za denar, vidimo oblike večinoma v podobi palčice. N. pr. na Javi in Cejlonu je denar delan v podolgastih palicah in potem razrezan po svoji vrednosti. Čim večjo veljavo predstavlja, toliko večji, oziroma daljši kos je. V Siamu so kovali srebro v palčice, katere so potem zakrivili na poseben način.

Skoro sto let so v sedemnajstem in osemnajstem stoletju bile v Švediji v prometu posebne bakrene plošče, ki so imele po več drobnih pečatov. Največje so tehtale okrog 24 kg in so predstavljale vrednost desetih švedskih tolarjev.

V starih časih so bile vojne kaj pogoste. Primerilo se je večkrat, da je ta ali ona vojska oblegala to ali ono mesto. Če je v obleganem mestu zmanjkalo denarja, so napravili plošče iz srebra in potem iz njih rezali četverooglate, podolgaste ali kake drugačne ploščice. Te so potem pečatili in izdali za denar.

Ker ni bilo srebrnih plošč na razpolago, so uporabljali v takih časih srebrne krožnike in skledce. V šestnajstem in sedemnajstem stoletju so radi z denarjem proslavili kak dogodek in so ob takih prilikah rabili poseben denar.

Indija je od nekdaj ljubila voglat denar. Najstarejši njihov poznan denar se imenuje «purana». Delali so ga iz bakra in srebra.

Srednjeveški denar je bil kaj tenek. V Švic so kovali denar, katerega poznamo z imenom «braktiat». Izrezali so ga iz srebrnih plošč, ki so bile tenke kakor papir. Potem so ga položili v posebne stiskalnice in mu dali kako podobo. Ta je bila seveda na eni strani vzbrčena, na drugi vrta, ker se kaj drugega ni dalo napraviti na tako tenkem denarju.

Za časa, ko je slovela Kalifornija po svojem zlatu, so delali zlat denar v veljavi petdesetih dolarjev. Rekli so mu «slug». Bil je ta denar kovan na osem voglov. Tudi v novejšem času imamo denar različne oblike, in sicer zato, da se laže loči med sano. Britanija je n. pr. izdala v Indiji denar razne oblike: ena «cana» je okrogla, dve «cani» oglati s štirimi ogli, dviim imajo štiri «cane» osem oglov. Več drugih držav je kovalo nikljast denar na počoben način. Francija ima nikljast denar po pet centimov z luknjo na sredi. Vzrok je ta, ker je v prometu srebrni denar

skoro enake velikosti. Da se hitro ločita oba denarja, ima eden luknjo.

Stari narodi, kakor Grki in Rimljani, so redkokdaj delali drugačen denar kakor okrogel. Vendar pa imamo izjeme. V Albiji ob Crnem morju so delali denar v obliki delfina. Najde se tudi dosti grškega in rimskega denarja, ki ima drugačno obliko. Ampak to je bila posledica hitrega dela ali pa pomanjkljivega orodja. V srednjem veku so dostikrat delali denar kar tako, da so kovino raztopili, potem pa napeljali v posebne modele. Seveda je bil tak denar precej slab. Tudi španske nasebine v Ameriki so delale tak denar, in sicer največ iz srebra.

Nekateri denar je bil od kraja lep, okrogel, pa so ga potem premenili. V zapadnih indijskih otokih je bil v veljavi tudi španski denar. Ko so se otoki osvobodili, so še vedno obdržali španski srebrni denar. Srebrni španski dolar so razrezali in potem rabili za drobiž.

S Kitajskega imamo mnogo različnih oblik denarja. Ni menda nikjer toliko različnih oblik kakor tam. To pride od tega, ker so tam delali denar, v katerem je bilo obenem zapopadeno tisto, kar se je kupilo ali prodalo. Denar je torej imel obliko predmeta. Kasneje so izdelovali denar v obliki meča ali vil. Kitajci so zgodaj rabili srebro za kovanje denarja. Ena izmed najbolj navadnih oblik je bil čevelj.

Včasih je bilo dosti več kovanega denarja, kakor ga je danes. Čimbolj se svet izenačuje, toliko manj kovanega denarja prihaja, ker papirnat denar znatno olajša denarni promet.

Usmrnitev po nedolžnem obsojenega dečka v Ameriki

V New Yorku je nedavno umrl, zadet od kapi, ravnatelj ameriške jetnišnice Sing-Sing. Mož je bil zelo dobrasrčen in je skušal na vse načine jetnikom lajšati gorje. Bil je tudi odločen nasprotnik smrtne kazni. V njegovi zapuščini so našli celo kopo rokopisov, v katerih je razpravljal o pretresljivih dogodkih, ki so se odigrali v Sing-Singu. Ta pisma so strahotna obtožba ameriškega pravosodstva, ki je zlasti ob priliki procesa Sacco in Vanzetti dokazalo, da je skrajno brezobzirno. Ob priliki ravnateljeve smrti so listi zopet pogreli krivično usmrnitev, ki je bila pred leti izvršena nad nekim jedva 15letnim dečkom. Obsodba je bila izrečena na podlagi nezadostnih dokazov.

Omenjeni deček se je neko nedeljo kopal s svojim tovarišem v neki reki. Vrnil se je pa sam domov, dočim je njegov tovariš izginil brez sledu. Tri tedne kasneje so našli v neki kotlini truplo nekega dečka, ki je bilo že precej razpadlo, obraza pa sploh ni bilo mogoče spoznati. Pozvani so bili dečkovi roditelji, ki so po posebnem znamenju dognali, da je to njihov pogrešeni sin, toda popolnoma si tega niso bili svesti. Bili so pa prepričani, da je sina umoril njegov prijatelj. In že so se našle priče, ki so izpovedale, da so videle oba dečka, ko sta se pri kopanju sprla in stepla, nato je pa eden pograbil drugega za roko in priče so baje razložno žule, kako je kričal: «Sedaj te vržem v vodo!» Priče so prisegle, da je bil to 15letni deček, ki ga je policija zaradi suma umora aretirala. Dve ženski in dva moška so pod prisego izpovedali, da so čuli, kako je obtoženec kričal nad svojim prijateljem.

Dokaz je bil torej tu in nesrečni deček je bil kljub svojemu zatrjevanju, da je nedolžen, obsojen na smrt. Še na dan usmrtiltve je zatrjeval, da je nedolžen. Priznal je, da se je vse tako zgodilo, kakor so izpovedale priče in da se je res sprl s svojim prijateljem. Med prepriro ga je pokojni tovariš obvladal, končno pa mu je uspelo, da se je osvobodil, in v jezi je prijatelju zagrozil, da ga vrže v vodo. Nato pa je šel domov. Tovariša pa ni videl več. Ko je bil kmalu nato aretiran, je rekel, da se je njegov prijatelj še kopal, ko ga je zapustil. Toda sodniki mu niso verjeli.

Usmrnitev je bila izvršena in očitvidci opisujejo pretresljiv prizor, kako se je skušal deček otresti strahu pred usmrčenjem. Njegov obraz je bil blede, oči polne groze in obupa, ko so ga privezali z jermeni na električni stol. Ravnatelj kaznilnice ga je še enkrat pozval, naj prizna svoje

dejanje, češ, da bo pomiloščen, toda deček je junaško odvrnil: «Nisem kriv, jaz tovariša nisem umoril!» Ravnatelj je nato dal znamenje. Nad dečkovo glavo se je pojavil modrikast kolobarček, telo se je zvilo, nesrečni deček je zamolklo zajčjal in bil takoj nato mrtev.

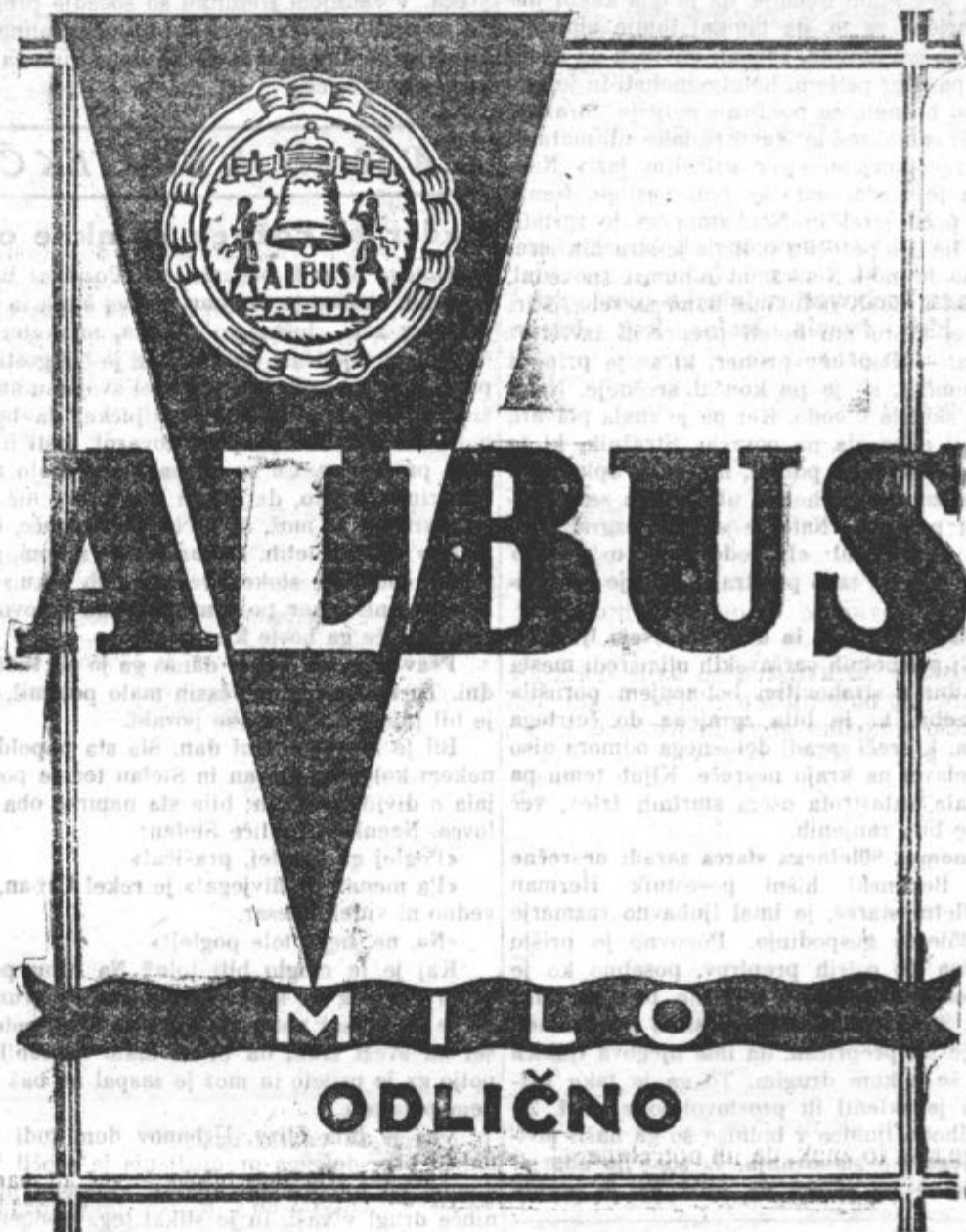
Šele čez nekaj časa je prišlo na dan, da je bil deček po nedolžnem usmrčen. Listi so priobčili o tem obširna poročila in ni bilo človeka, ki ga ne bi ganila pretresljiva žalostna do solz. Oni, ki so ga smatrali za mrtvega, se je pojavil v Portsmouthu. Zgodilo se je vse tako, kakor je izpovedal umora osumljeni deček. Ko ga je le-ta zapustil, se je še vedno kopal in se tako zakesnil, da se je bal domov. V glavo mu je šinila misel, da jo pobriše v svet. In vzeli so ga na neko ladjo za kurjača. O vsem tem, kar se je medtem dogodilo v njegovem rodnem mestu, ni imel pojma, in ko je bil njegov prijatelj usmrčen, se je nahajal daleč proč od rodnega kraja. O strašni usodi svojega tovariša je zvedel šele iz listov, seveda pa je bila njegova izpoved prepozna. Krivice, ki jo je zagrešilo sodišče, ni bilo več mogoče popraviti. Nesrečni deček je postal žrtev brezvestnih prič in sodišča, ki se je opiralo zgolj na pomanjkljive dokaze.

V deželi dolarja daleko ni vse tako lepo in dobro kakor misli zunanji svet.

× **Zenske so vedno ene in iste.** Mnogo se piše o tem, da se je ženska popolnoma izpremenila in da nima sedanje bitje nežnega spola niti najmanjše sličnosti z žensko iz nedavne dobe. Vendar pa je velika anketa, ki jo je nedavno otvoril neki veliki angleški list, pretežno izrazila mišljenje, da se ženska sama po sebi ni popolnoma nič izpremenila. Velika večina na tej anketi namreč trdi, da obstojajo tudi danes kakor pred stoletji skromne, varčne in pridne ženske, na drugi strani pa tudi revolucionarne, nasilne, neskrupne in brezobzirne. So ženske, ki znajo ljubiti, so tudi take, ki so napram ljubzni po-

polnoma ravnodušne. Vse je pač isto, samo običaji in način, obleka in obnašanje se je izpremenilo. Toda ta zunanja izprememba napravljiva vtis, kakor da so se izpremenile ženske same. Izpremenila pa se je prav za prav samo obleka.

× **Samomorilni kandidat ustreljen.** Nekdo je bil ustreljen, ker se je hotel sam ustreliti! Zgodilo se je to v Berlinu. Mladi raznašalec premoga Neukamm se je odločil, da se ubije. Mislil pa je, da človek v urejeni državi ne sme kar tako izginiti s sveta, temveč svojim sodržavljanom na primeren način naznaniti svoj sklep. Tako je brzojavil svojemu bratu, da bo izvršil samomor, in naravno je, da je brat o tem takoj obvestil policijo. Samomorilni kandidat pa je odšel med tem

REVMATIZEM.

Zahvalna izjava.

G. dr. I. Rahtlejevu

Beograd

Kosovska ulica 43.

Kakor Vam je znano, sem se obračal do sedaj vedno na Vas in sem priporočal Vaš lek «Radio-Balsamika» proti revmatizmu. Lek sem potreboval za one, ki jim je bil namenjen. Rezultat je bil vedno odličan, tako, da so bolečine po štiri- do petdnevnom masiranju vedno prestale. Prosim Vas še za dve steklenici «Radio-Balsamika». Tudi to so naročili moji prijatelji. Vi ste s svojo rešilno iznajdbo doprinesli človeštvu neprecenljivo zaslugo, tako da se do sedaj neozdravljive bolezni pozdravijo v treh do štirih dneh. Sprejmite izraz mojega globokega spoštovanja.

Arandjelovac, 16. aprila 1927.

Bogomir Lazarević
zvaničnik sreza jaseničkog.

Zdravilo „RADIO BALSAMIKA“ izdeluje, prodaja in razpošilja po pozvetju laboratorij „RADIO BALSAMIKA“ dr. I. Rahtlejeva v Beogradu. Kosovska ulica 43.

v bolnico, ker je bil mnenja, da je ona kakor naša ustvarjena za to, da tamkaj ljudje umirajo. V bolnici so ga, seveda, skušali odvrniti od usodnega sklepa. Ker pa le ni hotel odnehati in je prišel končno besneti, so poklicali policijo. Stražnik je potegnil samokres in staval čudaku ult matum: «Proč z revolverjem, sicer ustrelim jaz!» Neukamm pa je postal nato še bolj nasilen. Nena doma je počil strel in Neukamm se je zgrudil mrtev na tla. Po poročilu policije je stražnik streljal v samoobrambi. Neukamm je namreč povedal, da ima pet krogel, zadnjo za samega sebe, štiri pa za one, ki bi mu hoteli preprečiti izvršitev samomora. — Podoben primer, ki se je pripetil tudi v Nemčiji, se je pa končal srečneje. Neka ženska je skočila v vodo. Ker pa je znala plavati, se je takoj pokazala na površju. Stražnik, ki je opazil dogodek, jo je pozval, naj takoj splava na suho, toda ženska ni hotela ubogati in se je hotela zopet potopiti. Nato je stražnik zgrabil za samokres in zaklical: «Iz vode, sicer ustrelim!» Ženska se je tega tako prestrašila, da je res prišla na suho.

× Hiša se porušila in usmrtila osem ljudi. V eni najbolj prometnih varšavskih ulic sredi mesta se je te dni s strahovitim bobnenjem porušila nova zgradba, ki je bila zgrajena do četrtega nadstropja. K sreči zaradi delovnega odmora niso bili vsi delavci na kraju nesreče. Kljub temu pa je zahtevala katastrofa osem smrtnih žrtev, več oseb pa je bilo ranjenih.

× Samomor 80letnega starca zaradi nesrečne ljubezni. Berlinski hišni posestnik Herman Strahl, 80letni stari, je imel ljubavno razmerje s svojo 35letno gospodinja. Ponovno je prišlo med obema do ostrih prepričev, posebno ko je morala gospodinja zaradi pljučne bolezni odti v bolnico. Starec je bil namreč silno ljubosumen nanjo in je bil prepričan, da ima njegova ljubica razmerje še s kom drugim. To ga je tako razburilo, da je sklenil iti prostovoljno v smrt. Ze dan po odhodu ljubice v bolnico so ga našli mrtvega v njegovem stanovanju. Iz sobe je udarjal močan smrad po plinu, na mizi pa je gorela

sveča. V zadnjem trenutku so sosedje preprečili, da ni prišlo do eksplozije svetilnega plina, sicer bi se lahko dogodila še težka katastrofa za ostale hišne prebivalce.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Kadar si Požirek natakne očala

Gotovo bi radi poznali tega Požirka! Bom pa povedal, kakšen je. Majhen, precej širok in okroglega ter zelo «lušnega» obraza, na katerem se blišči lep, vijoličast nos. Včasih je bil gostilničar, pozneje je pa prepustil ta posel svojemu sinu Požirku, ker je prišel do zaključka, da bo tako bolje izhajal. Sedaj dela v tovarni, jesti in spati hodi pa domov. Če se ga pa kedaj malo napije, na primer toliko, da obleži pod mizo, nič za to; še zavriskal bi mož, če ne bi šlo drugače, čeprav je že v visokih letih. Kadar govori s kom, gotovo tekom četrte ure stokrat reče: «Deb reku.» To si le zapomnite, ker po tem ga boste gotovo takoj spoznali, če ga boste kje videli.

Prav tako rad kakor danes ga je pil tudi svoje dni. Tu in tam ga je včasih malo polomil, kadar je bil pijan, a saj se vse pozabi.

Bil je lep pomladni dan. Šla sta popoldne po nekem kolovozu Urban in Štefan ter se pogovarjala o divjih praščih; bila sta namreč oba vneta lovca. Naenkrat zakliče Štefan:

«Poglej ga, poglej, prašiča!»

«Pa menda ne divjega!» je rekel Urban, ki še vedno ni videl ničesar.

«Ne, ne, nego tole poglej!»

Kaj je le moglo biti tole? Na robu pota je čepel Požirek in spal. Kmalu sta «pogrunjala», da se ga je mož nekje pošteno nacukal, potem pa šel na sveži zrak, da bi se malo iztreznil. Med potjo ga je prijelo in mož je zaspal ne baš v divnem položaju.

Vas je bila blizu, Urbanov dom tudi ni bil daleč; brez dolgega premišljanja je skočil Urban domov po fotografski aparat, katerega ni imel nihče drugi v vasi, in je slikal tega ubogega Požirka. Brzo sta odšla oba prijatelja domov in se podala takoj na delo, da čimprej napravita vsaj eno sliko. Ker sta bila oba dobra mojstra, je bila že drugega dne ena slika gotova. S sliko v žepu se je podal Urban k Požirku. Požirek je bil doma; ves obupan je sedel za mizo in vzdihoval, kako je žejen. Razveselil se je Urbana, saj sta si bila dobra prijatelja. Po kratkem razgovoru je potegnil Urban sliko iz žepa, jo pokazal Požirku in vprašal:

«Ali poznaš tegale?»

Požirek je gledal nekaj časa sliko in rekel: «Deb reku, veš, Urban, to je pa ena prašica!»

«Tudi jaz to pravim,» je rekel Urban, «toda poglej malo bolje, mogoče ga boš spoznal!»

«Deb reku, znan se mi zdi, a ne vem pa le ne, kdo bi mogu to bit.»

«Kaj, ali res tako slabo vidiš, da ga res ne poznaš?»

Vzel si je Požirek očala iz žepa, si jih nataknil na nos, pogledal sliko od blizu in od daleč, končno pa vstal in rekel:

«Deb reku, Urban, si nisva več prijatelja!» Sliko je v svoji jezi raztrgal v sto komadov, odšel ven ter zaloputnil vrata...

Svet je na to seveda že pozabil, Požirek pa tudi, saj sta kmalu bila z Urbanom zopet prijatelja, mogoče še večja kakor kdaj prej.

Zna si pomagati.

Mihec: «Kaj stori tvoj oče, ako kateri njegovih konjev zboli?»

Tonek: «Resno ali lahko?»

Mihec: «Resno. Zakaj vprašaš?»

Tonek: «Če lahko zboli, mu dá zdravilo, če pa nevarno, ga proda...»

Pretkanec.

Stranka: «Ali prodate oba konja tudi na kredit?»

Posestnik: «Tudi. Samo mi morate zastaviti kakšno vrednost, ki dosega vsaj polovično vrednost kupljenega blaga.»

Stranka: «Potem je to enostavno. Jaz kupim oba konja in Vam enega takoj zastavim...»

Ob povodnj.

Vlado: «Ali ne bi bilo divno, ljubljena Mirica, če bi zdajle takole skupno umrla?»

Mirica: «Še divnejše bi bilo, če bi nama sploh ne bilo treba utoniti...»

Turščičen kruh.

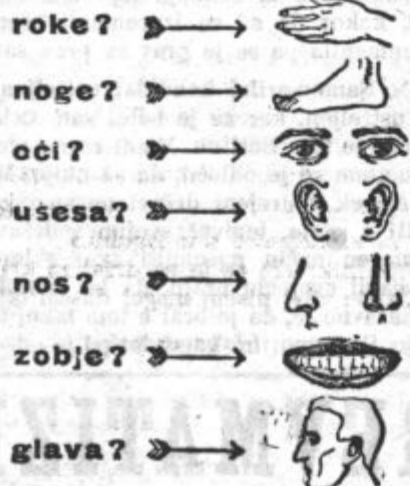
Matijček zelo rad pije. Enkrat se ga je tako navlekel, da mu alkohol še drugo jutro ni zapustil glave. Baš je sonce vzhajalo, ko se je Matijček prebudil. Ko je gori pogledal in zazrl sonce, je začel krepko grabiti po zraku; mislil je namreč, da so mu mati spekli turščičen kruh in obesli na tram.

Od zadaj ne vidi.

Gospod: «Za božjo voljo, gospodična, saj nimate povoda, da se tako vznemirjate...»

Ali so to členki?

ki Vam povzročajo bolečine — ali trpite muke na vsem telesu? Če Vas draži v grlu, če čutite mrzlo v nogah, tedaj je dana tudi Vam prilika, da se prepričate, v kako kratkem času lahko odstranite te Vaše muke s starim, objavljenim narodnim sredstvom in kozmetikom, že od naših dedov rabljenim lepo dišečim «Feller-jevim Elsafluidom». Čutite se li česče duševno in telesno trudni, prehlajeni, hripavi, nahaodni, pojavljajo se Vam li česče revmatične bolezni in se čutite slabi, tedaj boste tudi Vi potom drgnjenja, mazanja in pranja s Elsafluidom odpravili to zlo. Nekoliko kapljic tudi za notranjo uporabo! To preprečuje želodčna nerazpoloženja in prija izredno.

V lekarnah in tozadevnih trgovinah zahtevajte povsod pravi Fellerjev «Elsafluid» v polzkusnih stekleničah po 6 Din, v dvojnih po 9 Din ali specialnih po 26 Din. Ako naročite direktno po pošti, tedaj Vas stane 9 polzkusnih steklenič ali 6 dvojnih ali 2 specialni 62 Din s omotom in poštno vred, nasprotno pa 27 polzkusnih ali 18 dvojnih ali 6 specialnih samo 139 Din. — Naslov označite jasno: Lekarnarju

Eugen V. Feller, Stubica Donja
Elsatrg 360, Hrvatska

Čudna uslužnost.

Gospod: «Ali vas ni nič strah, hoditi brez moške zaščite po tej mračni ulici?»

Dama: «Prav prijetno mi baš ni pri srcu.»

Gospod: «No, potem mi pa dovolite, da vas spremljam. Do mojega stanovanja ni daleč...»

(Iz «Skovirja».)

Drug drugega sta odvezala.

Navihanec Miha je šel k spovedi h kapucinu, ki je imel lepo dolgo brado. Miha je povedal svoje grehe, na kar ga je spovednik še vprašal, katere časopise bere.

«Domovino», je odvrnil Miha ter hitro privezal menihove brado k linici, kajti v glavo mu je padla hudomušna misel.

Med tem časom je zahteval spovednik, naj mu Miha obljubi, da ne bo več bral omenjenega časopisa, kar je Miha odločno odklonil, češ, da mu njegova vest ne očita ničesar pregrešnega, če bere «Domovino».

Spovednik: «Ako mi ne obljubite, Vas ne bom odvezal.»

Miha: «Jaz pa Vas ne.»

Spovednik, meneč da se Miha iz njega norčuje, se jezno obrne v stran ter začuti, da je brada privezana za omrežje. Med obema se je začelo prekanje, ki je dovedlo do tega, da je moral spovednik odvezati Miho, Miha pa spovednika.

Opravičeno vprašanje.

Prav mršava gospodinja debelemu mesarju: «Dajti mi dobrega mesa za dve osebi!»

Mesar: «Ali za dve takšni osebi kakor ste Vi, ali za dve takšni, kakršen sem jaz?»

Majhni otroci.

Popotnik je prišel mimo hiše, v katero je bila vzdana spominska plošča, katere napis je bil nečistljiv zaradi starosti. Premišljajoč, kako bi mogel izvedeti ime slavnega moža, je ustavil dečka, ki je pritekkel po dvorišču.

«Odkod si, dečko?» ga je prijazno nagovoril.

«Iz te hiše», mu je odvrnil.

«Prav. Ali veš, kako se glasi ime tega velikega moža, ki je bil rojen v tej hiši?»

Deček je nekaj časa premišljal, na kar je odgovoril: «Ne vem, gospod, ker tukaj se rode le prav majhni otroci.»

Zahvala.

Podpisana se zahvaljujem tem potom „Ljudski samopomoči“ v Mariboru za takoj izplačano podporo po smrti gospe Neže Schneberger, s katero podporo mi je bilo mogoče poravnati pogrebne in druge stroške. Priporočam to društvo vsakomur najbolje za takojšnji pristop.

V Mariboru, dne 3. aprila 1928.

Uršula Bosner

Vsem obrtnikom in prijateljem!

Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je ob priliki svojega 25letnega obstoja izdala in založila

Spominsko knjigo

v kateri je očrtan zgodovinski razvoj slovenskega obrtništva v minulem četrstoletju. Knjiga prinaša tudi za vsakega obrtnika potrebne poučne članke in lepe slike v bakrotisku zadrugnih načelstev, odborov obrtnih društev in odličnih obrtniških strokovnjakov.

Naš obrtnik naj pokaže svojo zavednost s tem, da ta knjiga ne bo manjkala v nobeni obrtniški hiši!

Pogrešati je ne smemo tudi v nobeni gospodarski korporaciji, zavodu in podjetju!

Knjiga je zrcalo velikega dela, ki ga je doprineslo slovensko obrtništvo v zadnjih 25 letih, je — njegov ponos in spodbuda za bodoči razvoj našega gospodarstva.

Okusno izdelana, v platno vezana stane 40 Din, s poštnino 44 Din.

Vabimo vse obrtnike in prijatelje, da si jo naroče po spodnji dopisnici, ki naj jo izstriže in odpošlje na označeni naslov.

Zveza obrtnih zadrug priredi tudi veliko

efektno loterijo

z bogatimi dobitki. — Srečka stane 3 Din.

Glavni dobitek avto, konj s popolno opremo in vozom, radio-aparat, en vagon premoga itd.

Naročajte jih po spodnji dopisnici!

Podpisani naročam (-o):

_____ Izvodov Spominske knjige,

_____ komadov srečk efektne loterije.

BRADOLJAN

(točen naslov)

V — NA _____ 1928.

Ne vedno.

Janez: «Čuješ, tvoja nevesta pa šepa.»

Tone: «Samo včasih.»

Janez: «Kako to?»

Tone: «Samo takrat, kadar hodi.»

Rahel opomin.

Stric: «Tako velik si že, pa še vedno tlačiš prst v usta!»

Brankec: «Moram dati nekaj v usta, ker mi nisi ti prinesel ničesar...»

Za zabavo.

Prebivalci neke hiše na deželi so nekoč opazili neznanega človeka, ki je ves dan hodil s trnkom okrog naškega tolmuna, kakor bi lovil ribe.

«V tej vodi ni rib», ga je vaščan postrežljivo opozoril.

«Nič ne dé», mu je tujec odvrnil, «saj ribarim za zabavo.»

Tobakov dim.

Mladenič je prišel k prijatelju ter ga je poprosil za telefonski pogovor s svojo zaročenko.

Prijatelj je snel slušalo ter poiskal številko prijateljeve zaročenke, pri čemer je puhnil gost oblaček dima v telefonski aparat.

«Prosim, da bi nehaj kaditi,» je zahteval mladenič, «ker moja zaročenka ne prenese tobakovega dima.»

Vneta pljuča.

Zdravnik: «Vi imate vneta pljuča.»

Bolnik: «Ni mogoče, saj prav nič ne pljuvam oglja in pepela...»

Zaradi prekratkega krila.

Stražnik: «Kaj se tako jočeš, malček?»

Jurče: «Mamica sem izgubil.»

Stražnik: «Bi se je pa držal za krilo.»

Jurče: «Saj nisem mogel doseči tako visoko.»

Slabe se počuti.

Sinko: «Mamica, jaz danes ne bom šel v šolo.»

Mati: «Zakaj ne?»

Sinko: «Ne počutim se dobro.»

Mati: «Kje se ne počutiš dobro?»

Sinko: «V šoli...»

Listnica uredništva

Zrkevce. Kratki dopisi vedno dobro došli, Krmelj-Št. Janž. Podpis se ne izda.

PROSVETA

p. C. Philipps-Oppenheim: Milijonar brez denarja. Roman. Knjižnica »Jutra«. 20. zvezek. Cena broširani knjigi 20, vezani 30 Din; poština posebej. — Milijonar brez denarja! Najbolj omržena figura na pozornici naših dni — pa baš brez tistega, kar daje naši zavisti povod in naši mržnji pravico do obstanka. S tem je zadosť naznačena in označena miselna kal, iz katere je zrastle C. Philipps-Oppenheimu dejanje njegove preimenitne povesti. Tudi je s tem pribito, da mora vsak, kdor dan današnji zaman hlepi po mamoni, s slastjo planiti na tako knjigo. Milijonar brez denarja! Ali ni to pravična pesniška osveta za vse neštete milijone, ki jih mi drugi — nimamo? Zakaj v bistvu smo prav za prav vsi milijonarji brez denarja, le s to razliko, da mi »še« nimamo milijona, med tem ko ga je Philippsov junak »že« imel. Le naj poizkusi, kako se siromaki preživljamo s poštenim delom svojega uma in svojih rok! Teh poizkušanj in preizkušanj ni malo in tudi lahke niso, in vrli junak bi jim po pravici lahko ušel skozi prvo luknjo v plotu — če bi ne bilo razlogov za to, da ga je zlata minulosti še bolj strah nego skoka v nove prigode. A tudi razlogi so. Milijon funtov sterlingov je breme, ki utegne zadušiti človeka pod svojo težo. In — beseda dana, vez velja! In tam spredaj nekje sijajo krasne, tle oči siromašne strojejske Frances Claytonove, ki — ne, to morate sami čitati, ne bo vam žal. Vesela, zdrava, bistra knjižica, ki bo zapustila v vas dobrodejen občutek svežosti in življenskega poguma.

MALI OGLASI

Kupujem zdravo seno

brez ločja, prešano, do 1000 metrov. Prosim najcenejšo ponudbo postavljeno franko vagon. — Em. Eben-spangerja nasl., Bjelovar. 81

Posestvo želim kupiti

manjše v bolj prijaznem in rodovitnem kraju, najraje kje na Dolenskem. — Naslov kupca pove uprava »Domovine«. 84

Enonadstropno hišo prodam

10 minut od farne cerkve, lepa solnčna lega. Hiša ima dve sobi, veliko klet, poleg nje je hlev, mlaticnica, pod, vinograd, kjer prirašča izvrstna kapljica, dalje dve njivi in sadni vrt. Vse posestvo se proda zaradi odpotovanja za 35.000 Din. — Karel Tomazič, Raka 1 pri Krškem. 76

Lovski pes ušel.

V petek 23. marca je ušel lovcu Antonu Skubicu, ras Mali vrh, občina Trebeljevo, lovski pes keltski orak. Pes je približno 55 cm visok, r e s a s t e d i a k e, bele barve s sivorumenimi lisami na ušesih in nad levo lakotnico, črni oči. Psu je ime »Pik«. Ubral jo je proti Višnji gori in najbrž d'leje proti Metliki, od koder je doma. Kdor ga prime, dobi 100 Din nagrade. Pred nakupom se svari! — Ivan Ožbalt, nadlovec, Spodnja Zadobrava, pošta Devica Marija v Polju. 83

Žimnice (modroce)

vrhnje in spodnje, otomane, razne divane, žimo, afrik, cvilih in vse potrebnih prodaja najceneje tapetnik Rudolf Sever, Ljubljana, Marijin trg 2.

ŽIMA

za modroce, najboljša in najcenejša, pri **M. Masterl, Stražišče pri Kranju.**

L. Mikuš

Ljubljana, Mestni trg št. 15

priporoča svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehajalnih palic

opravila se izvršujejo točno in solidno

Izdaja za konzorcij »Domovine«. Adolff Ribnikar.

Za posestvo Travno goro iščem logarja

oženjenega, toda ne z otroki, ki hodijo še v šolo, ker je šola predaleč. V poštev pridejo le taki prosilci, ki imajo logarski izpit in dolgoletno prakso v vseh panogah gozdnega lova, so veščji živinorejci, kmetovanja in gostilniške obrti. Nastop s 15. aprilom t. l. — Dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 12. 79

Motor na bencin

10 konj. sil, v dobrem stanju, za takojšen pogon, se proda za 5000 Din. — Naslov: Franc Meznarič, Mihovci, Velika Nedelja. 78

Zasebno krojno učilišče, Ljubljana, Stari trg 19

Po veliki noči nov tečaj krojenja in modeliranja za krojače, šivilje in nešivilje. Revnejšim znižan honorar. V tem tečaju dobi vsak učenec ali učenka brezplačen pouk o otroških in dečjih oblekah po moškem kroju in vsako leto 8dnevni brezplačen tečaj o ponavljanju. Krojni pouk potom pošte. Oskrba na željo tudi v zavodu. Izdelava krojev. — V modnem salonu imajo učenci priliko, izvežbati se tudi v šivanju in praktič-

Pomlajevanje.

Zdravljenje organizma pri ljudeh, ženah in otrokih.

Znameniti angleški dr. Haig trdi, da skoraj vsi kulturni ljudje s svojo obilno hrano uživajo tudi razne strupe (posebno mokračno kislino), katero organizem v svoji naravni slabosti ne more odvajati. Ti strupi povzročajo vse mogoče bolezni, motenje prebave in tudi zgodnje staranje ter rano smrt. Ako pa so življenske žleze človeka zdrave ter pravilno in redno delujejo tudi med slabostjo in v starosti, potem tudi sekretne žleze ne prenehajo delovati, radi česar se organizem hitro okrepi in zboljša, kar pripomore, da se staranje in smrt za mnogo let prihrani. Na srečo so znani učejni Broun, Sekar, Karno in drugi dokazali, da postane bolan ali zanemarjen ali oslabil organizem pod vplivom fiziološkega ekstrakta, kakor je »Kalefluid« D. Kaleničenka, pripravljen iz življenskih žlez močnih in mladih živali, zopet zdrav, močan in sposoben za delo. Sploh postanejo zopet vse njegove fizične sposobnosti normalne, skratka: **organizem se pomladi.** Fiziološko dejstvo ekstrakta življenske žleze (»Kalefluid«) na človeški organizem učinkuje, kakor trdi profesor dr. Gnaz: »V povečanju energije pri mišicah, človek se manj utruja, pulz pri srčnih mišicah se jači, kar se zopet dokaže z živahnejšim in točnejšim pulzom. Povrne se spomin in sposobnost prenesti brez napora močno svetlobo, spomin je boljši in sposobnost za nočna dela. Povrača še: normalno spanje, dober tek in prebava hrane. V splošnem ta ekstrakt, ki dá bolnim zopet moč, doprinese to, da bolezen zopet izgine sama od sebe. Ta ekstrakt dá tudi sredstvo iz življenskih žlez, katero krepi in ne razburja. To je tudi svoje vrste uzda, oziroma pot, katera je namenjena, da odvrta žalostne človeške korake od smrti.«

Torej, zakaj se »Kalefluid« približuje medicinskim korom vsega sveta na milijone bolnikov kot močno ojačujoče in povračujoče sredstvo za časa in po poteku bolezni, a posebno v slučajih: toničnega delovanja sekretne žleze, fizično in življensko oslabele, oslabele radi starosti, malokrvnosti, kajti »Kalefluid« ojači cel organizem, povrne izgubljeni zdravje in moč. »Kalefluid« čisti kri od strupov neprebavljenih snovi, prepreči fizično in duševno onemoglost, jači obtok krvi in izmenjavo materije, raz-

nem vežbanju kroja. — Iziš sta knjigi o štedenju blaga in knjiga za specialno krojenje čepic. Cena posamezni knjigi 40 Din; vse tri skupaj 100 Din. — F. Potočnik, član internacionalne krojne akademije, London, Pariz, diplomiran v inozemstvu z naslovom profesorja. 77

Domovinarjem nudiva

izredno poceni izbiro otroških in dekliških volnenih obleko, ženskih oblek, bluz, predpasnikov itd.

P r i d i t e,
postreženi boste najceneje in najbolje.

Belihar & Velepich,
Ljubljana, Mestni trg št. 13.

kraja in ugonablja mokračno kislino, bacile in druge strupe, ki jih razvijajo kali bolezni. »Kalefluid« poveča tek, zdravo spanje in utrdi normalno delovanje srca, krvnih celic, jeter in ledvic, organa za prebavo in dihanje. »Kalefluid« hrani in jača živčni sistem, povečava delovno sposobnost in periodo aktivnega življenja.

V splošnem je »Kalefluid« potreben vsem organizmom, kateri so lahko sprejemljivi za razne bolezni, ali pa zahteva stalno jačanje in pomlajevanje moči, katere se porabijo pri nevrasteniji, nevrologiji, bolezni srca, krvnih celic, artrijskih in revmatičnih boleznih.

Po uporabi zdravljenja s »Kalefluidom« prenehajo same od sebe: slabokrvnost, nervoznost, nesposobnost za delo, bolezni, živčno razburjenje ali potrtost, katere so se pojavile zaradi življenskih bojev telesa in duševnosti, težkih prevar, razburjenosti ali žalosti. Prejšnji bolnik postane zopet zdrav, sposoben za delo in uživa vse sladkosti in radosti mladih dni.

Brezplačno pošljemo literaturo »Pomlajevanje in zdravljenje organizma«. Gg. lekarnarjem pošljemo »Kalefluid« brezplačno in franko na poizkušnjo.

Pripomba. Tajno pridobivanje življenskih žlez vseh visoko medicinskih preparatov je znano samo D. Kaleničenku. Zato se čuvajte vseh imitacij, katere vam ne nudijo uspeha ter nasprotno lahko škodujejo vašemu organizmu.

Zaradi tega zahtevajte povsod le naravni »Kalefluid« D. Kaleničenka, kateri je bil odlikovan na internacionalnih razstavah v Parizu, Londonu, Bruslju in Rimu s petimi »Grand Prix« in petimi velikimi zlatimi kolajnami.

»Kalefluid« se dobi v lekarnah in drogerijah po vsem svetu, pošilja se po povzetju. Ekspedicija brezplačna. Naslov za Francijo: Société »Kalefluid« Kaleničenko, Neuilly S/Seine, pres Paris 7 Rue de L'Ouest. Za Anglijo: London S. V. 7 65 Harrington Hardens, General Agency of »Kalefluid«. Za Ameriko: Bobinoff 7934 Belle av. Detroit Mich. U. S. A. Za Nemčijo: W. Andrejew, Niebuhrst. 75. Berlin, Charlottenburg. Za Egipt: N. de Koutznetsoff, 23 rue Nebi Daniel, Aleksandrie.

Kmetje!

Zivinorejci!

Posestniki!

Obvarujte se nesreče!

Leto za letom uničujejo bolezni na tisoče goveje živine, konj in prašičev. Ves Vaš trud in napor dolgih mesecev in let propada. Stotisoči in milijoni denarja gredo v nič. Vseh teh nesreč se lahko obvarujete, ako zdravite svojo živino z

„ALMAFLOROM“

najboljšim, najhitrejšim in najzanesljivejšem sodobnim in v stotisočih primerih preizkušenim zdravilom.

- »ALMAFLOR« proti konjski koliki.
- »ALMAFLOR« proti napenjanju pri goveji živini.
- »LA FLEUR« proti vnetju prebavil pri govedu in proti zadrževanju mleka pri molznih kravah.
- »HALP« proti svinjski vročici in varovalno sredstvo proti rdečici.
- »URINIT« proti krvavemu močenju (scanju) pri govedu in pri konjih.

Noben pameten živinorejec in posestnik živine ne sme biti brez teh zdravil. Kakor ne bo preudaren gospodar čakal, da mu hiša najprej pogori, da se komaj potem zavaruje, tako tudi ne bo čakal, da mu živina oboli, temveč ji bo dal tudi že poprej naša zdravila, zato da mu sploh ne oboli.

„ALMAFLOR“ dobite v vsaki trgovini. 51

Cena škatli z navodilom za uporabo 40 Din. Pristno samo s plombo.

Naša zdravila uporabljajo danes že vsi živinorejci v Evropi. Na tisoče je priporočil in zahval.

Edina zaloga za Jugoslavijo: „GOVEDOMEDIKA“ MARIBOR, Kopalniška ul. 11

Jugoslovanska razpošiljalnica zdravil za govedo, konje in prašiče iz lekarne „PRI SV. ANTONU“.